

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ ROČNÍK

5

K boji za vojenské uvolnění

Varšavská smlouva je první kolektivní vojenskopolitickou organizací v dějinách mezinárodních vztahů, která od svého vzniku před dvaceti pěti lety programově bojuje za demokratický mír, za mezinárodní bezpečnost, za spolupráci mezi národy.

V podmínkách, kdy svět je rozdělen do dvou antagonistických soustav a tomu odpovídajících vojenských koalic, kdy dochází k ostrým třídním střetům, kdy imperialismus neustále hrozí lidstvu rozpoutáním zničující termojaderné války, řídí se členské státy Varšavské smlouvy leninským principem mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením. V jaderné éře neexistuje jiná rozumná alternativa vztahů mezi socialistickými a kapitalistickými státy.

Díky nezměrnému úsilí a houževnatosti se daří socialistickým zemím prosazovat leninské principy mírového soužití v mezinárodních vztazích, dosahovat úspěchů při uvolňování mezinárodního napětí. Především jejich zásluhou se stal proces zmírňování mezinárodního napětí převládající tendencí sedmdesátých let.

Přitom státy Varšavské smlouvy vycházely z přesvědčení, že obrat od studené války a konfrontace k uvolnění, má-li se stát trvalým, musí být realizován v oblasti politické, ekonomické, kulturní a především vojenské. Proto v bukurešťské deklaraci politického poradního výboru zdůraznily, že nejdůležitějším úkolem je doplnit zmírňování politického napětí uvolněním vojenským. „Bez toho je nemožné učinit pozitivní tendence ve vývoji mezinárodních vztahů vskutku nezvratnými, bez toho nelze zajistit opravdovou bezpečnost ve světě.“ [Rudé právo, 27. 11. 1976.]

Z této teze vyplývá, že vojenské uvolnění je neodmyslitelnou součástí procesu zmírňování mezinárodního napětí, součástí, bez níž není možné dále tento proces prohlubovat. Mírová zahraniční politika států Varšavské smlouvy vychází z předpokladu, že proces uvolňování mezinárodně politického a vojenského napětí je proces jednotný: vojenské uvolnění není myslitelné bez uvolnění politického, politické uvolnění může být úspěšné a spolehlivé jen tehdy, bude-li doplněno konkrétními a účinnými opatřeními v oblasti vojenského uvolnění.

To se zvláště týká omezení horečného zbrojení a odzbrojení. Nebude-li horečné zbrojení omezeno, mohlo by být zablokováno politické uvolňování. Začne-li znovu růst nebezpečí vojenského střetnutí, nebude možné zachovat ani nynější úroveň důvěry mezi státy.

Složitá a komplikovaná problematika vojenského uvolnění je zásadním teoretickým a praktickým úkolem socialistické zahraniční politiky a současných mezinárodních vztahů.

Teoretická východiska zahraniční politiky socialistických zemí při řešení problematiky vojenského uvolnění tvoří marxisticko-leninské závěry o charakteru současné epochy, o vývoji socialistické revoluce, o vztahu války a politiky, o tendencích vývoje soudobého militarismu aj.

Probíhající změny světového poměru sil mezi socialismem a kapitalismem, mezi silami míru a války ve prospěch socialismu a míru vytvářejí příznivé podmínky pro realizaci politiky vojenského uvolňování.

Boj států Varšavské smlouvy za vojenské uvolnění vychází především z těchto objektivně působících faktorů:

- rozvíjejícího se revolučního procesu ve světě, růstu hlavních revolučních sil současnosti a jejich rostoucí jednoty: především z upevňování světové socialistické soustavy a jejího vlivu na světový vývoj, z růstu síly a jednoty mezinárodního komunistického hnutí, z rostoucí síly národně osvobozeneckého hnutí;

- prohlubující se všeobecné krize kapitalismu, která omezuje sféru působení a možností agresivních imperialistických sil;

- objektivní potřeby rozvíjet spolupráci všech zemí světa v oblasti ekonomické, vědeckotechnické, při zajišťování čistoty životního prostředí, v boji proti hladu, nemocem atd;

- toho, že stále více lidí na Západě si uvědomuje katastrofální důsledky imperialistické politiky „z pozice síly“, horečného zbrojení a v této souvislosti i nebezpečí úplné politické závislosti na politice militantních imperialistických sil, a proto stále důsledněji požadují od svých vlád mírové řešení problémů a tím i prohloubení všestranné spolupráce se socialistickými státy.

Výrazné změny poměru sil ve prospěch socialismu a míru otevírají i v této oblasti zcela nové možnosti. Zdroje a síly stoupenců vzrostly natolik, že válka v soudobých podmínkách není osudově nevyhnutelná. Z této nové historické skutečnosti vyplývá možnost dosáhnout za určitých mezinárodních předpokladů vojenského uvolnění a jeho pokračování v duchu mírové politiky socialistických zemí. K těmto základním a nezbytným předpokladům vojenského uvolnění patří: respektování a uznání zásad mírového soužití, rozvoj normálních rovnoprávných vztahů mezi socialistickými a kapitalistickými státy a nezbytný stupeň jejich vzájemné politické důvěry, respektování nedotknutelnosti hranic a zřeknutí se hrozby silou nebo jejího použití, urovnání mezinárodních sporů mírovými prostředky, plnění závazků a smluvních ustanovení.

V boji o vojenské uvolnění vycházejí socialistické země z toho, že se tím neodstraní základní rozpor mezi socialismem a kapitalismem a nezmizí třídní boj. Soudobý imperialismus zůstává i nadále hlavním zdrojem napětí válek ve světě.

Boj socialistických zemí o vojenské uvolnění nemá také nic společného s pacifistickými iluzemi o míru za každou cenu. Rovněž neomezuje a ani nemůže omezovat všestrannou internacionální pomoc států Varšavské smlouvy národům bojujícím za osvobození z imperialistického útlačku.

Smyslem úsilí socialistických zemí o vojenské uvolnění je vytvořit takové podmínky, které by zajistily spravedlivý, demokratický a trvalý mír. Tomu odpovídá i charakter opatření navrhovaných socialistickými státy. Mírový program států Varšavské smlouvy, vyhlášený na XXIV. sjezdu KSSS a dále rozpracovaný na XXV. sjezdu KSSS a na sjezdech bratrských komunistických a dělnických stran, na zasedáních politického poradního výboru přesně vymezuje souhrn opatření, která tvoří podstatu a obsah vojenského uvolnění, na něž by se mělo soustředit úsilí v nadcházejících letech. Jsou to zejména tato opatření:

- „Zastavení výroby všech druhů jaderných zbraní a postupné snižování jejich zásob až k úplné likvidaci a okamžité zahájení příslušného jednání všech států, které mají jaderné zbraně a také určitého počtu států, které jaderné zbraně nevlastní. Zároveň s tím musí být podniknuty kroky k upevnění politických a mezinárodních právních záruk bezpečnosti států;

- další omezení a snížení stavu strategické výzbroje a také její další kvalitativní

omezení s přihlédnutím ke všem faktorům, které ovlivňují strategickou situaci ve světě, tedy i v Evropě;

- uzavření smlouvy o úplném a všeobecném zákazu zkoušek jaderných zbraní;
- uzavření smlouvy o zákazu radiologických zbraní;
- schválení dalších kroků k nešíření jaderných zbraní a dosažení univerzální účasti států na smlouvě o nešíření jaderných zbraní;
- uzavření konvence a posílení bezpečnostních záruk pro nejaderné státy;
- uzavření dohody o nerozmísťování jaderných zbraní na území těch států, kde nyní nejsou;
- vytváření oblastí bez jaderných zbraní v různých částech světa;
- omezení a postupné snížení vojenské činnosti v Indickém oceánu a vytvoření pásma míru v této oblasti;
- uzavření konvence o zákazu chemických zbraní;
- uzavření komplexní dohody o zákazu vývoje a výroby nových druhů zbraní hromadného ničení a nových systémů těchto zbraní;
- uzavření konvence o zákazu výroby, hromadění, rozmísťování a používání jaderných zbraní a zbraní neutronových;
- zastavení výroby nových druhů konvenčních zbraní s velkou ničivou silou;
- dosažení dohody o nerozšiřování armád a nezvyšování konvenční výzbroje stálých členů Rady bezpečnosti OSN a zemí, které jsou s nimi spjaty vojenskými dohodami;
- omezení prodeje a dodávek konvenčních zbraní;
- vypracování mezinárodní dohody, která by zakazovala nebo omezovala použití konvenčních zbraní s mimořádně ničivými nebo nepředvídanými účinky;
- připojení všech států, které tak dosud neučinily, k již uzavřeným dohodám o omezení horečného zbrojení a o odzbrojení;
- snížení vojenských rozpočtů stálých členů Rady bezpečnosti OSN a dalších vojensky důležitých států, a to absolutně nebo procentuálně;
- dosažení dohody o snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě;
- uzavření smlouvy, v níž by se všechny účastnické státy helsinské konference zavázaly, že proti sobě nepoužijí jako první jaderných ani konvenčních zbraní;
- další prohloubení důvěry v Evropě;
- svolání konference o vojenském uvolnění a odzbrojení v Evropě;
- svolání světové konference o odzbrojení. „Dopis A. Gromyky generálnímu tajemníkovi OSN“. (Rudé právo, 16. 4. 1980.)

Program vojenského uvolnění, navrhovaný a dále upřesňovaný státy Varšavské smlouvy, vychází z reálného poměru sil mezi socialismem a kapitalismem, mezi silami míru a války, z hlavních tendencí mezinárodního vývoje, z vojenskopolitických a vojenských realit současnosti. Globálně postihuje hlavní oblasti problematiky vojenského uvolňování. Neobsahuje žádné předběžné podmínky a jeho postupná realizace by zachovala stejnou bezpečnost všech států. Členské státy Varšavské smlouvy nejednou prohlásily a v praxi dokázaly, že jsou ochotny posoudit a projednat každý jiný návrh, který směřuje k vojenskému uvolnění.

Vojenské uvolňování pokládají země socialistického společenství za mimořádně důležitý, složitý a dlouhodobý proces, který může trvat mnoho desítek let. K jeho realizaci je třeba přistupovat krok za krokem formou konkrétních dohod, přičemž se nelze řídit zásadou „všechno, nebo nic“. Ke konečnému cíli v této oblasti — to je ke světu bez zbraní, bez ozbrojených sil, bez vojenských konfrontací a válek se může lidstvo dostat cestou dílčích, ale systematických a stále zásadnějších opatření uskutečňovaných všemi státy ve všech sférách vojensství a vojenské politiky.

Praktické řešení otázek vojenského uvolňování vyžaduje:

— překonat odpor, který kladou militantní imperialistické síly a současné vedení Číny zmírňování napětí ve světě;

— vyřešit řadu obtíží, které vyplývají ze složitosti vlastního procesu omezování zbrojení a odzbrojování v mezinárodních měřítcích — např. to, jak prakticky realizovat zásadu, že nesmějí být poškozeny bezpečnostní zájmy žádné strany; jak stanovit kritéria pro zbrojní systémy, které mají být omezeny; jak řešit účinnou kontrolu, ověřování a další.

V tom spočívá odpověď na otázku, proč po politickém uvolnění automaticky nenásleduje vojenské uvolnění a proč vojenské uvolnění nezačíná rovnou všeobecným a úplným odzbrojením.

Sedmdesátá léta dokazují, že při konstruktivním přístupu, trpělivosti a dobré vůli zúčastněných stran je možné nalézt pozitivní řešení i značně složitých, i když zatím jen dílčích otázek.

Klíčové problémy vojenského uvolnění jsou stále před námi. Jejich skutečné a trvalé řešení vyžaduje základní přestavbu dosavadních mezinárodních vztahů. V podstatě jde o nahrazení principu síly principem důvěry a spolupráce. Taková přestavba je možná jen za přísného dodržování principu rovnosti a stejné bezpečnosti stran všemi státy světa bez výjimky. Bez respektování tohoto principu by nebylo možné zahájit proces vojenského uvolňování, ani v něm pokračovat. Obecný princip rovnosti a stejné bezpečnosti stran, uplatňovaný jako základní předpoklad vojenského uvolňování, vychází z existující rovnováhy sil a nezbytnosti jejího zachování ve všech etapách procesu uvolňování.

Dohody, které směřují k vojenskému uvolnění, ať již jde o omezení zbrojení, o snížení stavu vojsk, o odzbrojení, může být dosaženo mezi rovnoprávnými, svrchovanými státy, jedině na základě uznání existující rovnováhy vojenských sil, na základě naprosté vzájemnosti, která vylučuje, že by kdokoli získal jednostranné vojenské výhody na úkor oslabení obranyschopnosti jiných, že by kdokoli změnil existující rovnováhu ve svůj prospěch.

Mimořádný význam pro realizaci principu rovnosti a stejné bezpečnosti má tudíž vztah zainteresovaných stran, zvláště velmocí k vojenské rovnováze a jejímu zachování. I v tom existují dva diametrálně různé přístupy.

Socialistické státy při řešení vojenskostrategických otázek vojenského uvolnění vycházejí z nezbytnosti zachování rovnováhy vojenských sil, avšak na rozdíl od imperialistického pojetí prosazují rovnováhu, která by byla v průběhu odzbrojovacích opatření udržována na stále nižší úrovni. Členské státy Varšavské smlouvy v deklaraci na zasedání politického poradního výboru v listopadu 1978 v Moskvě prohlásily, že „o vojenskou převahu nikdy neusilovaly a neusilují“, a že „vojenská rovnováha jak v Evropě, tak ve světě musí být udržována nikoli hromaděním výzbroje, ale jejím snižováním, rozhodným přechodem ke konkrétním opatřením pro odzbrojení, zejména jaderné“. (Rudé právo, 24. 11. 1978.) Jedině rovnováha založená na postupném snižování vojenského úsilí stran, snižování počtu ozbrojených sil (zbraní, techniky, lidí), omezení zbrojení a odzbrojení, může lidstvo zbavit břemene neustále rostoucích vojenských výdajů a zajistit mírovou budoucnost.

Kapitalistické státy zaujímají k vojenskému uvolnění a problémům, které s tím souvisejí, zvláštní postoj. Analyzujeme-li praktickou zahraniční politiku imperialistických států, zvláště států NATO, můžeme vysledovat následující momenty:

Buržoazie jako celek nemá bytostný zájem na vojenském uvolnění, přičemž v oblasti zmírňování mezinárodního napětí dělá jen to, k čemu byla donucena změnou poměru sil ve světě a svými zájmy udržet v nových podmínkách své třídní pozice.

Současné s tím probíhá v buržoazní společnosti diferenciacie, která zasahuje i oblast monopolního kapitálu. Existuje skupina monopolů, která má určitý zájem na hospodářské spolupráci se socialistickými státy a tím i na částečném zmírnění mezinárodního napětí a mírovém uspořádání vztahů mezi státy (jinak totiž dlouhodobější hospodářská spolupráce není možná).

Ve vztahu k vojenskému uvolnění existuje nejen diferenciacie mezi jednotlivými skupinami vládnoucích tříd, ale i diferenciacie mezi jednotlivými kapitalistickými státy, podmíněná zvláštními hospodářskopolitickými zájmy, které nabývají formy specifických národních zájmů. Ne všechny státy NATO mají stejný zájem na zmírnění napětí a vojenském uvolnění. Totéž však platí o zájmu na zotřívání napětí a omezení spolupráce se socialistickými státy. Existují rozdíly, a často i výrazné, v přístupu k těmto otázkám mezi velkými imperialistickými a malými kapitalistickými státy, v postojích USA a západoevropských zemí NATO, v postojích NSR, Francie a Velké Británie, v postojích členských států NATO a neutrálních zemí západní Evropy a jiných oblastí světa.

Hlavní odpor procesu uvolňování kladou výrobné imperialistické kruhy, zvláště krajní pravice, představitelé vojenskoprůmyslových komplexů, západoněmecké landsmanšafty a revanšisté, představitelé pravicových odborů, sionisté, zrádci a odpadlíci dělnického hnutí a další politické síly a proudy. Jim po boku stojí současné vedení Číny, které v zájmu své hegemonistické politiky útočí proti zmírnění mezinárodního napětí a vojenskému uvolnění, šíří teorie o nevyhnutelnosti nové světové války jako zákonitého vyústění chaosu v mezinárodních vztazích a vyzývá k rozptýlení iluzí o míru.

Militantní imperialistické síly, zvláště v USA, nemají zájem na vojenském uvolnění. Ve své praktické politice se neřídí a ani nechtějí řídit principem rovnosti a stejné bezpečnosti stran. Jim jde o získání vojenské převahy „z pozice síly“, z níž by chtěly ostatním diktovat svou vůli.

Za tím účelem roztácejí stále nová a nová kola horečného zbrojení, jejichž výsledkem není, k jejich velkému zklamání, nic jiného, než vznik dynamické vojenské rovnováhy udržované na stále vyšším stupni ničivé síly stran. Takováto dynamická rovnováha vojenských sil, která byla socialistickým zemím vnucena, nevytváří příznivé podmínky pro řešení složitých problémů současných mezinárodních vztahů. Jak řekl L. I. Brežněv, jsme proti „studenskému míru“, který je založen na takovéto dynamické rovnováze.

Dynamická rovnováha má však i druhou stránku. Zásadním způsobem omezuje strategické možnosti imperialistů, neboť jim brání, pod hrozbou vlastního zničení, rozpoutat všeobecnou raketovou jadernou válku. Taková situace není po chuti výrobním kruhům imperialismu. Proto koncem sedmdesátých let přešly do protikroku proti uvolňování mezinárodního napětí, zvláště proti vojenskému uvolnění.

Prvním vážným signálem bylo již v roce 1978 prosazení pravidelného tříprocentního zvyšování vojenského rozpočtu USA v reálných hodnotách (tj. po odečtení inflačních vlivů) a prosazení ještě v tomže roce stejného rozhodnutí radou Severoatlantického paktu pro všechny státy NATO.

Další významné kroky, které svědčí a změně politické strategie, podnikli imperialisté USA a NATO koncem minulého roku. V té době ještě existovaly příznivé podmínky pro pokračování procesu uvolňování mezinárodního napětí. Mírové iniciativy socialistických zemí, obsažené především v projevu generálního tajemníka ÚV KSSS a předsedy prezidia Nejvyššího sovětu SSSR L. I. Brežněva 6. října 1979 v Berlíně a v jeho odpovědi na otázku dopisovatelů sovětské Pravdy 6. listopadu 1979, umožňovaly rozšířit uvolnění i do vojenské oblasti. Představitelé NATO odmítli návrh socialistických zemí na okamžité jednání a vybrali si cestu dalšího horečného zbrojení,

cestu, jejímž cílem má být narušení existující rovnováhy vojenských sil a zajištění vojenské převahy USA a NATO. Rada NATO schválila v prosinci 1979 rozhodnutí o výrobě a rozmístění kvalitativně nových amerických jaderných zbraní v západní Evropě. Jde o rozmístění 572 řízených střel středního doletu, konkrétně o nové rakety Pershing 2 s doletem 2500 km, z nichž každá nese několik jaderných hlavic a o řízené střely s plochou dráhou letu, jejichž dolet dosahuje rovněž okolo 2500 km. Realizace tohoto rozhodnutí je nejen pokusem imperialistů změnit vojenský poměr sil v Evropě vytvořením tzv. eurostrategických raketových sil. Znamená i porušení podepsané smlouvy o omezení strategických jaderných zbraní SALT 2, neboť nové řízené střely na rozdíl od předchozích, mohou zasáhnout rozsáhlá území evropské části Sovětského svazu.

Současné s plány na rozmístění jaderných zbraní středního doletu v západní Evropě vyhlásila americká vláda pětiletý zbrojní program „modernizace“ ozbrojených sil USA, který si vyžádá za pět let obrovskou částku více než jeden bilión dolarů. Realizaci programu chtějí Spojené státy vytvořit síly a prostředky, které by jim umožnily vměšování do vnitřních záležitostí států v nejrůznějších oblastech světa.

Nemůže být pochyb o tom, že takový postup USA a NATO ve svých důsledcích nutně vyhrcoje situaci v Evropě a v mnohém komplikuje celé mezinárodní ovzduší. Roztáčí kola nového horečného zbrojení, ohrožuje mír ve světě a může zmařit celý proces uvolňování.

Země socialistického společenství nemohou a ani nepřipustí změnu vojenského poměru sil v Evropě a ve světě ve prospěch imperialismu. Obrana členských států Varšavské smlouvy bude za všech okolností i v nových podmínkách plně zajištěna. „My i naši spojenci,“ řekl na předvolebním shromáždění v Kremli s. Brežněv, „se vždy dokážeme uhájit a odrazit jakékoliv nepřátelské útoky. Nikomu se nepodaří nás vyprovokovat. Proti „doktríně“ válečné hysterie a horečného zbrojení stavíme doktrínu důsledného boje za mír a bezpečnost ve světě. Jsme věrni mírovému programu vytyčenému na XXIV. a XXV. sjezdu naší strany. Proto se nyní, v osmdesátých letech, stejně jako předtím v letech sedmdesátých, zasazujeme o prohloubení procesu uvolňování a nikoli o sebezničení. Jsme pro omezení zbrojení, nikoli pro jeho stupňování. Jsme pro sblížení a vzájemné porozumění mezi národy, nikoli pro jejich umělé odcizení a nepřátelství.“ (Rudé právo, 23. 2. 1980.)

Z jasných a jednoznačných slov s. Brežněva vyplývá, že boj zemí Varšavské smlouvy za vojenské uvolnění bude pokračovat s nezmenšenou intenzitou i v osmdesátých letech. I pro osmdesátá leta zůstávají v platnosti konkrétní návrhy socialistických zemí v otázkách odzbrojení a mezinárodní spolupráce, návrhy, které tvoří rozsáhlý, prozíravý a realistický program zabezpečení míru v naší epoše.

Také Československo s rozhořčením odmítá kurs, který převládá v současné politice Carterovy administrativy a bezvýhradně se staví na stranu sil bojujících za mír a spolupráci mezi národy. „Naše strana, československá zahraniční politika,“ řekl na 15. zasedání ÚV KSČ generální tajemník ÚV KSČ s. Gustáv Husák, „se aktivně podílí na společném zápase všech mírových sil za uhájení a další rozvinutí procesu uvolňování napětí.“ (Rudé právo, 2. 4. 1980.)

Význam koordinované zahraničně politické činnosti členských států Varšavské smlouvy a jejich odpovědnost za internacionální obranu socialismu a míru ve světě dnes, kdy imperialismus zahájil frontální útok proti uvolnění, dále roste. Zvláště vystupuje do popředí nutnost zajištění nepřetržité obrany socialistických zemí a vysoké bojeschopnosti armád Varšavské smlouvy. Úsilí zemí socialistického společenství o uvolňování na jedné straně a zvyšování obranyschopnosti na druhé straně se nevyhlučuje, ale naopak, jejich mírumilovnost a vojenská připravenost tvoří jednotný celek.

Za těsnější spojení ideologické práce se životem společnosti a úkoly armády

Při rozvíjení ideologické práce v současnosti vychází komunistická strana z jejího dlouhodobého zaměření, které stanovil XV. sjezd KSČ a dále upřesnil ÚV KSČ na jednotlivých zasedáních, zvláště na 11. a 15. zasedání.

ČSLA plní v ideologické oblasti základní úkol, aby vychovávala své příslušníky jako třídně a politicky uvědomělé a přesvědčené budovatele a obránce socialistické vlasti, oddané politice komunistické strany a věci socialismu — důsledné vlastence a internacionalisty.

Plnit tento náročný požadavek znamená respektovat především zvláštnosti a specifiku podmínek, za kterých je ideologická práce ve společnosti a armádě realizována.

Které jsou to zvláštnosti?

V prvé řadě jde o **rostoucí objem úkolů budování rozvinutého socialismu, z nichž vyplývají i rostoucí požadavky na ideologickou práci strany.** Zvětšil se význam i obsah ideologické práce.

Druhou zvláštností je samotný **rozvoj osobnosti člověka za socialismu**, růst vzdělanosti a kulturní úrovně lidu, což se promítá do nové socialistické morálky, úrovně ideové zralosti a politického uvědomění pracujících. Pro ideologickou práci to znamená stále častěji využívat poznatků a doporučení vědy.

Třetí významnou zvláštností je **rozvoj vědeckotechnické revoluce**, který se promítá do ideologické práce tím, že musí napomáhat rozvíjení schopnosti lidí, aby zvládli novou techniku (nové zbraně a zbraňové systémy), měli k ní plnou důvěru a dokázali ji využít.

Konečně čtvrtou zvláštností ideologické práce současnosti je, že **se rozvíjí v podmínkách zotřívání třídního zápasu mezi socialismem a kapitalismem v ideologické oblasti.**

Tyto zvláštnosti se promítají do obsahu i zaměření všech metod a forem ideologické práce — teoretické činnosti, agitace i propagandy. Zvláště důležitým činitelem při stanovení obsahu se stává výklad a pochopení základních otázek mezinárodní situace, ve které se stále více prosazují dvě základní tendence. Na jedné straně je to růst mezinárodní úlohy světa socialismu, změna v poměru sil v jeho prospěch, na druhé straně rostoucí úsilí reakčních kruhů blokovat již dosažené výsledky v oblasti uvolnění, stupňovat horečné zbrojení (jen v USA dosáhly zbrojní výdaje v roce 1979 astronomické částky 125,8 miliard dolarů, tzn. zvýšení oproti r. 1971 o 88,6 %) a snažit se o návrat do období „studené války“.

Jak ukázal tajemník ÚV KSSS B. Ponomarjov na všesvazové poradě ideologic-

kých pracovníků v Moskvě, která se konala v říjnu 1979, „imperialismus nyní vybudoval obrovskou dosud nevídanou propagandistickou mašinerii ke zpracování mas. Ideologické působení se stalo jedním z rozhodujících nástrojů politického a také duchovního ztročování pracujících...“. Současně uvedl, že základem ideologické práce musí být spojení boje za mír se socialistickou podstatou celé naší ideologické činnosti, při čemž rozhodujícím úsekem našeho ideologického boje musí být propagování pravdy o socialismu. (Viz Rudé právo 22. 10. 1979.)

V našich podmínkách respektování této skutečnosti znamená:

- Posilovat u příslušníků armády hrdost na dosažené výsledky ve výstavbě socialismu a upevňovat jejich důvěru v politiku strany. V oblasti vlastenecké a internacionální výchovy využívat významných historických výročí.

- Vést ofenzivní boj s pomlvy buržoazní propagandy, odhalovat a pranýřovat podstatu politiky našich třídních nepřátel.

- Vycházet z požadavků kvalitativních změn ve výstavbě ČSLA, ve struktuře a přípravě velitelského sboru, v modernizaci výzbroje a techniky, včetně posílení ideologického vlivu na zavedení nových řádů.

Základní ideou celého ideologického působení současnosti zůstává požadavek — **přesvědčivě objasňovat politiku strany.** Plnění tohoto požadavku předpokládá uplatňovat v celé ideologické oblasti komplexní přístup jako významný metodologický předpoklad zvyšování její účinnosti a spojení jejího obsahu se životem společnosti a úkoly armády.

Zvyšování účinnosti ideologické práce má v současných podmínkách zvláštní význam. Strana vidí v této práci nejen významný prostředek převýchovy lidí, ale i účinný nástroj v boji proti mezinárodnímu imperialismu a reakci, proti všem projevům oportunismu, revizionismu a maoismu. Růst významu ideologické práce v podmínkách budování rozvinuté socialistické společnosti nás však současně musí vést k tomu, abychom se zamýšleli nad tím, nakolik je naše propaganda ofenzivní, spojená se životem, zda jsou její formy a metody dostatečně dokonalé, působivé a přesvědčivé. Rozvoj celé oblasti ideologické práce souvisí proto jak s jejím dalším teoretickým rozpracováním a osvojováním si těchto výsledků stranickým aktivem, veliteli a politickými pracovníky, tak s nevyhnutelností dalšího zvyšování její účinnosti.

15. zasedání ÚV KSČ z března letošního roku zaměřuje naši pozornost právě na tuto oblast, když říká: „Požadavek komplexnosti v ideologickém působení je předpokladem jeho účinnosti. Tento požadavek zahrnující spojení světonázorové, morální a pracovní výchovy vyžaduje diferencovaný přístup.“ (Rudé právo 27. 3. 1980, s. 3.)

Jinak řečeno jde o komplexní přístup k obsahu, formám i organizaci ideologické práce, což předpokládá koordinovanou činnost všech nástrojů ideového působení v činnosti velitelů a politických pracovníků tak, aby ideologická práce byla spojována s každodenními úkoly života útvarů a jednotek, s politickoorganizačnou činností na všech úsecích.

Realizace tohoto významného podnětu a metodologického návodu 15. zasedání ÚV KSČ současně vyžaduje zamyslet se blíže nad požadavky, které jsou kladeny na ideologickou práci v oblasti jejího spojení se životem. Poznáváci činnost strany ve společnosti i v podmínkách armády vychází z těch metodologických principů, které mají svůj základ v marxisticko-leninské teorii, a které zároveň vyplývají z plnění požadavků teorie výstavby strany v podmínkách socialistické armády. To znamená, že při jakémkoli procesu poznání se opírá kromě principů komunistické stranickosti, třídnosti, jednoty teorie a praxe i o komplexní přístup, který plní v činnosti strany významný úkol právě v oblasti spojení s praktickými požadavky, které přináší život. V. I. Lenin v této souvislosti zdůrazňoval, že „... chceme-li skutečně poznat předmět, musíme obsáhnout, prostudovat všechny vztahy a zprostředkování“. (Lenin, V. I.: Spisy sv. 32, Praha SNPL 1955, s. 92.)

V závěrečném slově generálního tajemníka ÚV KSČ a prezidenta republiky G. Husáka na 15. zasedání ÚV KSČ vystoupily požadavky na spojení ideologické práce se životem výrazně do popředí, když řekl: „Při volbě forem a metod ideologické práce musíme respektovat, že jde o práci se živými lidmi, kteří mají různé životní zkušenosti a zájmy. Proto je tak důležité, abychom na tomto úseku neponechávali nic náhodě a živelnosti, abychom rychle a pohotově odpovídali na palčivé otázky dne, účinně bojovali proti imperialistické antikomunistické propagandě, abychom dovedli působivě hovořit s lidmi, trpělivě vysvětlovat nejasné otázky, čelit nesprávným názorům, abychom neustále upevňovali spojení s masami a získávali je pro naši politiku.“ (Rudé právo 2. 4. 1980, s. 2.)

Plnit tyto náročné požadavky v ČSLA znamená zkvalitnit nejen realizaci obsa-

nových úkolů ideologické práce, ale také její metodiku a organizaci.

Z hlediska obsahu ideologické práce jde především o plnění výraznější jednoty politické, pracovní a mravní výchovy. Přitom v popředí stojí úkol „...dále prohlubovat marxistický světový názor příslušníků armády, jejich výchovu k socialistickému vlastenectví a socialistickému internacionalismu“. (Viz: Směrnice MNO a NHPS pro SPP v ČSLA ve výcvikovém roce 1979–1980, s. 5.)

Vojenskopolitické dokumenty současně požadují cílevědomě objasňovat politiku KSČ, propagovat ideově teoretický odkaz V. I. Lenina, podněcovat příslušníky armády k aktivní účasti na procesu výstavby a obrany rozvinuté socialistické společnosti. Prohlubovat věcnost a konkrétnost ideologické práce, její spojení se životem a úkoly armády.

Z hlediska metodiky ideologické práce to znamená především zabezpečit návaznost jednotlivých základních forem ideové výchovy (MLP, PŠM, VSV, ideové výchovy SSM a ROH), masové politické práce a kulturně výchovné činnosti. Usilovat přitom o adekvátní použití těchto forem při respektování didaktických zásad, metody individuálního a diferencovaného přístupu ke kolektivům a jednotlivcům. Respektovat principy srozumitelnosti a přesvědčivosti.

Z hlediska organizace jde o zabezpečení ideologického vlivu na všechny oblasti vojenské činnosti, celý proces bojové a politické přípravy, včetně osobního volna vojáků. Nepřetržitě plánovat a řídit tento proces spolu se zapojením velitelů a politických pracovníků do ideologické činnosti. Trvalou pozornost věnovat přípravě kádru, analyzovat stupeň účinnosti ideologické práce na daném stupni. (Viz kritéria účinnosti ideologické práce, Všeob-sm-15, s. 6.)

Stranické i vojenskopolitické dokumenty upozorňují v současnosti na nutnost věnovat v ideologické práci zvýšenou pozornost osobní propagandě a agitaci, které právě při spojování jejích úkolů se životem plní stále významnější úlohu. Znamená to především zabezpečit, aby každý velitel, voják, občanský pracovník hluboce chápal politiku strany a znal své místo při jejím uskutečňování, znal smysl a význam své práce. Objasňováním politiky strany musí propaganda a agitace dávat přesvědčivou a jasnou odpověď na aktuální otázky, kterými žijí příslušníci útvarů a jednotek.

Osobní účast velitelů a politických pracovníků všech stupňů na tomto proce-

su musí zabezpečit nejen vysvětlování stanovisek ÚV KSČ, KSSS, mezinárodního komunistického a dělnického hnutí ke konkrétním problémům mezinárodních vztahů, odhalování agresivních snah imperialismu, plánů NATO, zdrojů válečného nebezpečí ve světě, ale především vyvozovat z těchto událostí poučení a mobilizovat ke zvýšené bdělosti a ostražitosti.

Důležité místo zaujímají i otázky mravní výchovy. Osobní působení, příklad řídicích funkcionářů musí vést k posilování aktivních životních postojů podřízených, k trdnému hodnocení událostí a jevů, uvědomělému vztahu k plnění vojenských povinností. Jde o dosažení takového stavu, aby se jednalo slov a činů stala každodenní normou jednání. Součástí tohoto procesu musí být rozvíjení takových morálních vlastností, jakými jsou: socialistický kolektivismus, zásadovost, vojenské soudružství, nesmířitelnost vůči nemorálnímu jednání.

Osobní propagandistické a agitační působení má značné možnosti i při uplatnění svého vlivu na výcvik. Výchova na bojových tradicích lidu, komunistické strany, ČSLA, svazku, útvaru, objasňování významu vojenské přísahy, řádů, rozvíjení bojového přátelství armád Varšavské smlouvy — tato témata spojená s motivací vojáků k dosažení výtečných výsledků při tankostřeleckých nácvičích, ostrých střelbách, při cvičeních, při leteckém výcviku jsou v rukou zkušených velitelů a politických pracovníků účinným prostředkem, který přispívá k utváření a formování morálně bojových vlastností vojáků. Významné poslání plní i právní propaganda, která směřuje k pěstování socialistického právního vědomí, napomáhá k dodržování zákonů socialistického státu, plnění požadavků řádů, rozkazů a nařízení velitelů.

Hlavním smyslem celého ideologického působení je podíl na vytváření takového ovzduší, aby každý příslušník ČSLA chápal nezbytnost nepřetržité bojové pohotovosti a byl prodechnut vysokým pocitem odpovědnosti za splnění úkolů, které strana a lid ukládají armádě.

V současné ideologické práci plní stále významnější úlohu **politické kampaně**. Usnesení sekretariátu ÚV KSČ ze dne 6. 2. 1979 v této souvislosti zdůrazňuje, že „...významná výročí musí sloužit k rozvoji propagandistického a agitačního působení s cílem mobilizovat a ziskávat pracující pro úspěšné splnění závěrů XV. sjezdu KSČ, k ofenzivnímu ideologickému působení...“

V ČSLA se podařilo v politických kampaních, při práci s jednotlivými závěry ze zasedání ÚV KSČ dosáhnout celé řady pozitivních výsledků. Průběh kampaní v minulém roce především ukázal na skutečnost, že nejlepšími výsledky je dosahováno tam, kde objasňování teorie a politiky strany je plně v souladu s praxí velitele, politického pracovníka a stranického funkcionáře, kde vystoupení těchto soudruhů přesvědčivě dokumentují hloubku jejich vlastního ztotožnění se s idejemi marxismu-leninismu, tam kde ideové působení je výsledkem jednotného úsilí, jednoty ideologické a organizátorské práce, kde každý je nejen organizátorem, ale přesvědčeným propagátorem a bojovníkem za uskutečnění politiky strany a kde je ideové působení nepřetržité.

Významná politická výročí v letošním roce — 110. výročí narození V. I. Lenina, 35. výročí vyvrcholení národní osvobozené boje českého a slovenského lidu a osvobození Československa Sovětskou armádou, 25. výročí vzniku Varšavské smlouvy — znamenají pro ideologickou práci pouhou oslavu uvedených významných dat, nýbrž jde o významnou příležitost k prohloubení výchovy lidu na slavných revolučních tradicích, v duchu socialistického vlastenectví a internacionalismu, k mobilizaci všech sil k úspěšnému rozvíjení historického díla socialistické výstavby. V armádě půjde současně o utváření morálně politických a bojových vlastností obránců a budovatelů socialistické vlasti.

Ministr národní obrany generál Martin Dzúr na celoarmádní ideologické konferenci 24. 3. 1980 v této souvislosti zdůraznil, že zaměření ideologické práce musí vést k tomu, aby naši vojáci znali, jaký je podíl, kterým přispívá ČSSR k růstu síl socialismu, pokroku a míru ve světě. Současně připoměl, že je nutné „...vyvolat v nich přesvědčení o nutnosti učinit vše, aby náš lid mohl v bezpečí šťastně žít a pokojně pracovat“. (Viz: příloha Obrany lidu 25. 3. 1980.)

Úsilí celé ideologické oblasti musí z těchto hledisek směřovat především k objasňování faktu, že hlavním zdrojem úspěchů našeho lidu v boji za národní a sociální osvobození, při výstavbě socialismu a zabezpečování jeho obrany je tvoří-

vé uplatňování marxismu-leninismu Komunistickou stranou Československa a důsledné naplňování její úlohy revolučního předvoje a politického vůdce dělnické třídy a ostatních pracujících.

Současně je nutné rozvíjet propagandu úspěchů při budování socialismu, ukazovat socialismus jako dynamický sociálně ekonomický systém, který má rozhodující vliv na rozvoj světového revolučního procesu, upevňování míru a spolupráce ve světě. Nedílnou součástí tohoto úsilí je objasňování předností reálného socialismu, významu socialistické ekonomické integrace.

Stále významnější místo v ideologické práci zaujímá odhalování reakčních a agresivních cílů a akcí imperialistické politiky. Naše propaganda a agitace musí přesvědčivě ukazovat, jak všeobecná krize kapitalismu zachvacuje politiku, hospodářství, kulturu a morálku, deformuje celkový život kapitalistické společnosti. Znamená to odhalovat třídní podstatu buržoazní demokracie, tendence k fašismu, národnostní a rasovou diskriminaci, porušování základních lidských práv, zejména práva na život, na práci a jistoty do budoucna. Současně musí odhalovat třídní charakter a agresivní cíle kapitalistických armád a posilovat třídní nenávisť vůči imperialistickému nepříteli. Ofenzivně je nutné bojovat s nepřátelskou ideologií a propagandou, vzpřít se jejími pokusy zkreslit a očernit historii strany jako celek i jednotlivé významné události. Celé toto úsilí je nutné plně využít k pozitivní motivaci při rozvoji pracovní a politické aktivity ve všech oblastech, směřující ke kvalitnímu splnění úkolů XV. sjezdu KSČ, jednotlivých zasedání ÚV KSČ a rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA.

Řečeno slovy 15. zasedání ÚV KSČ — „...před naší ideologickou frontou je mimořádně důležitý a aktuální úkol mobilizovat pracující k cílům, které vytyčuje strana, objasňovat vnitřní a vnější podmínky realizace našich plánů a záměrů i ukazovat, že vnitřní problémy a obtíže musíme překonávat v přímé závislosti na konkrétní situaci ve světě a že při tom ani na okamžik nesmíme ztrácet ze zřetelů smysl a revoluční perspektivy převratných společenských změn, jichž jsme svědky...“

SPP

při přípravě a v průběhu taktických cvičení

SPP je účinným nástrojem vlivu strany na všechny příslušníky ČSLA. Je jí nutné organizovat a rozvíjet tak, aby odpovídala náročným požadavkům vojenské politiky strany a zabezpečovala kvalitní plnění úkolů RMNO, zejména zvyšování úrovně bojové a mobilizační pohotovosti, politního výcviku, upevňování morálně politického stavu a vojenské kázně.

Plnění těchto úkolů i na taktických cvičeních kromě jiného vyžaduje od všech velitelů, náčelníků, politických pracovníků a stranických organizací poznat v plném rozsahu zásady SPP; na základě těchto znalostí uplatňovat v konkrétní činnosti na cvičení její principy a usilovat o to, aby SPP byla trvalá, cílevědomá a úzce spjatá s úkoly, které vojska a štáby na taktickém cvičení plní.

Její hlavní poslání na taktickém cvičení je udržet vysoký morálně politický stav a kázeň a tak zabezpečit kvalitní splnění všech úkolů cvičení.

V praxi je SPP realizována zejména podle toho, jaký prostor pro ni zabezpečují velitelé a jak se osobně na její realizaci podílejí, i podle toho, jaké odpovídající formy a metody SPP jsou v určitých obdobích používány.

Volbu forem SPP u vševojskového útvaru budou kromě jiného ovlivňovat i konkrétní druhy cvičení.

V rámci přípravy velitelů, štábů a jednotek se konají u vševojskového útvaru taktická cvičení, taktická cvičení s bojovou střelbou a velitelsko-štabní cvičení

(na mapách nebo v terénu). Každý druh cvičení má pak vliv na rozsah, formy a metody SPP jak při přípravě, tak i v průběhu samotného cvičení. Je tomu tak proto, že se podle druhu cvičení mění jak subjekt, tak i objekt SPP.

Hlavní rozdíl v organizování SPP na velitelsko-štabních cvičeních oproti taktickým cvičením je v tomto.

Na taktických cvičeních, kdy jsou prováděny celé jednotky a útvary i s posilovacími prostředky, probíhá SPP na základě vytvořené, konkrétní taktické situace. Její hlavní činnost směřuje k jednotkám až k jednotlivcům a zvláště tam, kde je nejsložitější situace. Podkladem pro SPP je situace jednotek. SPP zabezpečuje úkoly, které byly nejen přijaty a vydány podřízeným, ale které budou vojska opravdu realizovat. Zároveň je možné v relativně krátké době posoudit i účinnost SPP na základě konkrétních výsledků činnosti jednotek. Jejich činnost se maximálně přibližuje skutečné bojové situaci. Z toho vyplývá i volba forem a metod SPP.

Na velitelsko-štabních cvičeních probíhá SPP prakticky po dvou liniích. Jednak podle taktické situace, jak ji rozehrává rozhodčí služba a ovlivňuje rozhodnutí velitele, jednak u vyvedených jednotek, které zabezpečují práci štábů na velitelských stanovištích, a v samotných cvičicích štábech podle skutečných počtů a činnosti. Plánuje se, zpracovávají se úplné dokumenty, předávají se potřebná hlášení, vydávají se odborná na-

řízení pro politické zabezpečení, avšak na určitém stupni nejsou vykonavatelé, nebo je představuje jen rozhodčí služba nebo štáb.

Proto není možné pracovat na nejnižším stupni až do jednotlivce a posuzovat vliv rozhodnutí a komplexní účinnost SPP u jednotek. Je však možné procvičovat metodiku činnosti politické skupiny a jednotlivých politických pracovníků, sledo-

vat jejich práci, vydávat veliteli pokyny pro politické zabezpečení, řídit SPP ve štábech a v zabezpečovacích jednotkách, ovlivňovat rozhodovací proces velitelů a štábů atd.

Probíhá-li tedy na taktickém cvičení SPP v celé šíři od štábu pluku až po jednotlivce v družstvech, pak na velitelsko-štabním cvičení je zaměřena zejména na cvičící štáby a zabezpečovací jednotky.

SPP při přípravě na cvičení

Jedním z důležitých období, které ovlivňuje podstatně výsledky taktických cvičení, je období přípravy na cvičení (přípravné období). Proto se mu také věnuje velká pozornost i při stranickopolitickém zabezpečení cvičení.

Článek 64 Zákl-R-1 stanoví veliteli pluku odpovědnost za politickou přípravu pluku a článek 72 Vševojsk-1-1 odpovědnost za politickou práci v poli. Přesto se ještě najdou velitelé útvarů, kteří veškerá stranickopolitická opatření přenášejí na svého ZVP. I když podle uvedeného článku 72 politickou práci bezprostředně organizuje a řídí ZVP útvaru a tudíž i SPP při přípravě na cvičení a v jeho průběhu, je podle mého názoru potřebné a užitečné, aby od velitele obdržel zásadní pokyny.

Tyto pokyny, které určují k jaké problematice hlavně zaměřit SPP v přípravném období a v průběhu cvičení, může obdržet na poradě zástupců k přípravě taktického cvičení. Dále velitel schválí ZVP útvaru hlavní navrhovaná opatření SPP tak, aby byla v souladu s plánem zabezpečení taktického cvičení, který zpracovává štáb pluku. To je nutné proto, aby se akce neopakovaly a aby podřízení velitelé měli čas na přípravu techniky, materiálu i lidí.

Nebude-li část plánu SPP pro období průběhu cvičení zpravidla úplně konkrétní, bude tomu pro přípravné období právě naopak.

Při zpracování plánu bude ZVP vycházet z organizačních směrnic pro cvičení, z pokynů velitele útvaru a NPO svazku, z organizační struktury útvaru a ze znalostí a zkušeností získaných ze SPP na praporeních cvičeních a na minulých cvičeních útvaru.

Formální úprava plánu může být různá. Vždy však bude obsahovat cíl a hlavní úkoly.

Cíl by měl stručným způsobem vyjadřovat, čeho chceme dosáhnout. Pro plukovní taktické cvičení by mohl např. znít: „Cílevědomou a nepřetržitou SPP velite-

lů, politických pracovníků, základních organizací KSČ a SSM při přípravě i v průběhu taktického cvičení dosáhnout vysoké úrovně morálně politického stavu, kázně a iniciativního plnění úkolů. Tím vytvořit základní předpoklady pro dobré a výtečné splnění všech úkolů cvičení.“

Hlavní úkoly vycházejí pak z daného cíle a mohou obsahovat soustředění úsilí SPP na rozhodující směry činnosti, mobilizaci cvičících, způsob dosažení nejlepších výsledků apod.

Na plukovním taktickém cvičení by mohly být tyto hlavní úkoly:

— Všem příslušníkům útvaru objasnit význam taktického cvičení v současné mezinárodní situaci.

— Cvičením prohloubit třídní a internacionální výchovu, formovat morálně bojové kvality jako vytrvalost, odvahy, samostatnost, psychickou odolnost s důrazem na složitou situaci za podmínek použití jaderných zbraní.

— Upevňovat růst osobní odpovědnosti za plnění povinností v bojových podmínkách.

— Vést komunisty a svazáky s důrazem na funkcionáře k příkladnosti a iniciativě v osobní přípravě na cvičení a ke zdokonalování návyků bojového chování při řešení složitých situací.

— Učit se a zdokonalovat metody a formy SPP v průběhu bojové činnosti za útoku, ve střetném boji a v obraně.

Po obsahové stránce se osvědčuje zaměřit se v přípravném období na přípravu kádrů, stranická a politickoorganizační opatření a ideově výchovnou práci.

V přípravě kádrů půjde zejména o přípravu velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb, politických pracovníků, přípravu svazáckých funkcionářů, aktivistů a agitátorů a konečně diferencovanou přípravu specialistů. Celkově by měla být SPP organizována tak, aby všichni účastníci cvičení byli pod účinným a nepřetržitým politickým vlivem.

K tomu je nutné, aby ZVP pluku při zpracování plánu SPP spolu se ZVP jednotek posoudili „pokrytí“ celého pluku i jeho jednotlivých skupin (velitelé, komunisté, svazáci, různí specialisté atd.) v období přípravy i v různých obdobích cvičení některou z forem a metod SPP.

Hlavní náplní **přípravy velitelů** (náčelníků) na cvičení jsou vojenskoodborné otázky, které by měly být doplněné i o problematiku SPP zejména z hlediska jejích možných a neúčinnějších forem a metod, na kterých se budou velitelé aktivně podílet.

Mezi nejčastější formy odborné přípravy vševojskových velitelů a štábů při přípravě na taktické cvičení útvaru patří štábní nácvik, komplexní štábní nácvik, velitelská cvičení s veliteli praporů a rot, spojovací nácviky, velitelská příprava všech stupňů s tematikou zaměřenou k problematice cvičení a další. Pro velitele jednotek je velmi účinnou přípravou i účast na předcházejících cvičeních rot a praporů. Osvědčily se i přednášky nebo semináře k nejzávažnějším vojenskooto- retickým otázkám tématu cvičení se štábem útvaru a štáby praporů (včetně politických pracovníků) na štábu svazku. Je to důležité i proto, že dobře připravení velitelé a náčelníci, sladěné štáby, vytvářejí nejlepší předpoklady pro účinnou SPP a zejména pro její kladné výsledky.

Budou-li přijímat rychle reálná rozhodnutí a tato zabezpečovat, včas předávat úkoly podřízeným a vytvářet potřebný čas pro jejich činnost, podstatně ovlivní morálně politický stav podřízených, kteří rozhodnutí budou přesvědčeně, iniciativně a obětavě plnit a zabezpečovat. Tím se i naplní hlavní smysl a cíl SPP na taktickém cvičení.

Pokud se týče práce velitele při organizování SPP, považují za velmi vhodnou formu přípravy semináře pro velitele a štáby praporů a štáb útvaru, ZVP útvaru a pro velitele rot (baterií), ZVP praporů (oddílů) nebo příslušníky politické skupiny. Na seminářích by mohly být rozebrány nejvhodnější formy a metody SPP v různých druzích bojové činnosti, povinnosti a možnosti velitelů k vytváření prostoru pro SPP a dále zevšeobecněny kladné i záporné zkušenosti z organizování a řízení SPP na předcházejících cvičeních. K vedení seminářů je možné vhodně využít i nejzkušenější příslušníky štábu útvaru.

Ke kladnému ovlivňování všech vojáků v rotách a bateriích je účelné připravit aktiv, vytvořený z členů KSČ, výborů SSM a doplněný nejlepšími vojáky (především poddůstojníky). Na přípravě tohoto

aktivu by se měl podílet ZVP praporu spolu se ZVP rot, za účinné pomoci příslušníků politické skupiny útvaru. V průběhu cvičení bude velmi obtížné (nepravděpodobné), že by se podařilo soustředit celý aktiv prvosledových rot. Proto by v době přípravy měli být jeho členové zejména seznámeni s tím, jak pracovat individuálně v různých bojových situacích. Součástí aktivu roty budou i agitátoři čet.

Obsahovou a metodickou **přípravu agitátorů čet** organizuje ZVP útvaru a zpravidla ji řídí propagandista útvaru v rámci pravidelného měsíčního semináře. Zaměřil se v ní především na předpokládaná období a druhy bojové činnosti cvičení a rozebere možnou činnost a formy práce agitátorů v jednotlivých obdobích a fázích boje. Kromě toho ZVP jednotek uskuteční podle požadavků velitelů konkrétní přípravu agitátorů, která vychází z předurčení jednotky a pravděpodobných úkolů, které bude na cvičení plnit.

Důležitou součástí přípravy vojsk na cvičení je diferencovaná **příprava specialistů**. V soudobých podmínkách, kdy je do armády zaváděna stále složitější technika, můžeme obecně říci, že specialistou je téměř každý voják. Přesto však je nutné věnovat zvýšenou pozornost určitým skupinám těchto specialistů. U vševojskového útvaru to budou zejména řidiči, radiisté, průzkumníci, velitelé družstev a další. Formy této přípravy mohou být různé podle konkrétních potřeb: besedy nebo konference s cílem výměny zkušeností, soutěže v plnění norem apod.

Mezi hlavní **straničká a politickoorganizační opatření** při přípravě na cvičení patří členské a veřejné schůze KSČ a SSM, vojenské schůze jednotek a celou útvarové mítinky.

Zpravidla již v plánu práce na měsíc je zabezpečení taktického cvičení hlavní náplní jednání **členských schůzí ZO KSČ**. U mnohých útvarů jsou to veřejné schůze a jsou na ně zváni mladí bezpartijní velitelé a příslušníci štábů, aby se mohli aktivně vyjádřit k přípravě a zabezpečení cvičení i na stranické půdě. Tento způsob, pokud jsou schůze dobře připravené, přispívá k posílení autority základní organizace i posílení vlivu strany v jednotkách. Na těchto schůzích by měli vystoupit s úvodním slovem funkcionáři útvaru, členové CUV KSČ a štábní organizace a seznámit účastníky s úkoly, které útvar čekají, s předpokládaným průběhem cvičení, poukázat na to, co je nutné splnit ještě v přípravném období, na co položit hlavní důraz, vyzvat komunisty a bezpartijní velitele k příkladnosti, aktivitě a podle potřeby i zevšeobecnit některé zku-

šenosti ze cvičení jednotek. Osvědčila se i vystoupení aktivisty PO svazku (zejména u ZO KSC štábu), který předá zkušenosti ze cvičení ostatních útvarů.

Stalo se dobrou praxí, že schůze ZO KSC štábu útvaru probíhá jako první a její příslušníci, zpravidla hlavní funkcionáři útvaru (velitel a jeho zástupci, předseda CÚV KSC apod.) jsou delegováni jako aktivisté na schůze jednotek, kde vystupují s úvodním slovem.

Členských (veřejných) schůzí ZO SSM u jednotek se zúčastňují nejčastěji hlavní funkcionáři praporů a náčelníci druhů vojsk a služeb útvaru. Ti zde aktivně vystupují podle odborného zaměření jednotky, seznamují ji s pravděpodobnými úkoly, ukazují možné problémy a těžkosti, jak jim předcházet a jak je řešit. Z těchto schůzí by měly vzejít i podněty pro závazky jednotlivců a jednotek, pro výzvy ap. co nejlepšímu plnění úkolů na cvičení. Schůze ZO SSM jsou pro velitele jednotek určitou přípravou na vojenské schůze, které patří sice mezi velitelská opatření, kde se však předpokládají i iniciativní návrhy vojáků.

Vzhledem k tomu, že jde o formu, kde se působí na všechny vojáky bez rozdílu je nutné, aby velitel s využitím stranického a svazáckého aktivu získal pro vzorné plnění úkolů celou jednotku.

Na závěr přípravného období je zpravidla organizován **celoútvárový mítink**. V úvodu velitel útvaru (ZVP) zdůrazní význam cvičení, jeho náročnost a hlavní úkoly, které z něho vyplývají pro jednotky. Potom obvykle vystupují zástupci jednotek, kteří seznamují přítomné se sta-

vem připravenosti na cvičení a se závěry, závazky a výzvami, které byly přijaty na veřejných schůzích SSM nebo na vojenských schůzích.

Možné formy a metody SPP, které vyplývají ze stranických a politickoorganizačních opatření při přípravě na taktické cvičení, jsou vcelku známé a řada útvarů je úspěšně realizuje. Méně však velitelé, náčelníci a političtí pracovníci využívají při přípravě na cvičení oblast **kulturně výchovné činnosti**. Jako příklad uvedu tři možné formy využití kulturně výchovné činnosti, se kterými jsem se setkal.

1. Zpravodajský náčelník útvaru spolu s NS praporů organizoval před taktickým cvičením formu soutěže kvíz „Poznej techniku svého nepřítele“. Vybraní jednotlivci od praporů spolu s příslušníky průzkumné čety na obrázcích rozeznávali konkrétní techniku jednotek a útvarů armád USA a NSR, včetně takticko-technických údajů.

2. ZVT útvaru a praporů spolu se zástupcem velitele útvaru pro týl organizovali u řidičů jim podřízených jednotek soutěž ve znalostech obsluhované techniky s důrazem na praktickou údržbu.

3. Velitelé praporů a náčelníci druhů vojsk a služeb ve spolupráci s instruktorem kulturně výchovné činnosti organizovali promítání vhodných výcvikových filmů k problematice cvičení.

Při volbě a realizaci forem a metod SPP při přípravě na cvičení je nutné mít na paměti, že účinnost SPP závisí na promyšlených opatřeních pokud jde o cíl, obsah i čas a že je nutné realizovat opatření tak, aby byla funkční a aby se neopakovala.

Stranikopolitická práce v průběhu cvičení

Na taktických cvičeních půjde o to, aby se veškerá činnost co nejvíce přibližovala skutečnému boji. Proto také SPP bude vycházet především z úkolů, které pro boj vytyčují naše bojové řády (viz Vševojsk-1-1, hlava 3).

Při organizování konkrétní SPP na taktických cvičeních je nutné dále vyjít z charakteristických rysů soudobého boje, jako jsou velká dynamika, rychle se měnící situace, vysoká manévrovost a pohyblivost vojsk, jakož i ze zvláštností, které s sebou přináší různé druhy bojové činnosti (útok, střetný boj, obrana). Podle toho musíme volit i formy a metody SPP.

Dynamika boje vyžaduje orientaci na takové formy a metody SPP, které odpovídají dané situaci a které je možné v průběhu cvičení realizovat. Proto je

nutné připravit plány SPP v průběhu cvičení tak, aby je bylo možné doplňovat, popřípadě i měnit v návaznosti na změny situace.

Soudobé taktické cvičení je komplexní. To znamená, že na něm jsou zpravidla procvičeny všechny základní druhy bojové činnosti.

V prostoru soustředění (vyčkávacím prostoru pro útok) půjde o to informovat vojáky o plánovaném úkolu, zabezpečit jeho znalost až do jednotlivce. V rámci toho je seznámit i s předpokládaným nepřítelem, jeho morálkou, s prostorem bojové činnosti, náladami obyvatelstva, zvláště pokud se bude přecházet na nepřátelské území. Předtím bude ještě vhodné hodnotit dosavadní průběh, zobecnit příkladné jednání vojáků a kritizovat ne-

zodpovědnou nebo málo iniciativní činnost. Dále se zaměřit na problematiku rychlého rozmístění a opuštění prostoru, maskování, strážní a dozorcí službu, veškeré materiálně technické zabezpečení, doplnění PHM, kontrolu a opravu vozidel.

Přitom je možné rozvinout širokou škálu forem SPP: stranické a svazácké schůze, porady bojového nebo stranického a svazáckého aktivu, diferencované besedy, polní nástěnné noviny, bleskovky, hodnocení splnění závazků a výsledků krátkodobých soutěží, informace o mezinárodním a vnitropolitickém dění, přehledy tisku, schůzky agitátorů apod. Důležité je, aby veškeré akce byly konkrétní, úderné a vzhledem k nedostatku času stručné a krátké. V této době (po obdržení úkolu pro bojovou činnost) bude také vhodné rozdělit příslušníky politické skupiny k těm jednotkám, které budou plnit hlavní úkoly. Tam budou bezprostředně ovlivňovat SPP, pomáhat ZVP praporu a poznávat situaci u těchto jednotek tak, aby mohli jak přímo zasáhnout, tak i informovat ZVP útvaru. Při některých taktických cvičeních se např. osvědčilo toto rozdělení politické skupiny:

- ZVP útvaru a propagandista (vede zároveň mapu ZVP) na VS,
- předseda CÚV KSČ k praporu na hlavním směru (zpravidla k předem určenému odřadu),
- předseda PV SSM k dalšímu prvoledovému praporu,
- instruktor politické skupiny k jednotkám zabezpečení bojové činnosti na VS,
- instruktor kulturně výchovné činnosti na TVS (zároveň může být předsedou DO KSČ u týlu).

Ukázalo se jako výhodné tyto funkcionáře rozdělovat pokud možno stále ke stejné jednotce, aby po poznání hlavních funkcionářů a situace jednotky mohli účinněji působit. Po splnění určitého bojového úkolu (prolomení obrany, odrazení protizteče, přechodu vodního toku atd.), v době, kdy je to z hlediska bojové činnosti možné, se příslušníci politické skupiny vracejí na VS útvaru, informují ZVP, seznamují se s celkovou situací a podle potřeby opět vyjíždějí. Informovanost musí být oboustranná, to znamená také od ZVP útvaru k ZVP jednotek. Kromě funkcionářů politického aparátu se využívají jak technická pojítka, tak i spojky a směroví důstojníci.

V průběhu útoku je nutné, aby SPP byla zaměřena na rozvíjení odvahy a statečnosti vojáků, na jejich vedení k rychlému překonávání zamořených a zničených prostorů, vodních překážek a zá-

tarasů, na rychlý manévr palbou a pohybem, na udržování nepřetržité součinnosti a směle odrazení nepřátelských protiztečí.

Kromě toho u velitelů a štábů je nutné zaměřit SPP na reálné hodnocení situace, rychlé přijetí správného rozhodnutí a jeho včasné předání podřízeným. Velitelé budou při rozhodování brát v úvahu morálně politický stav jednotek, který podstatně ovlivní účinnost SPP. Důležitá bude i přesná znalost úkolu veliteli, politickými pracovníky, funkcionáři KSČ a SSM a jejich příkladnost při plnění tohoto úkolu.

V době postupu vpřed, kdy probíhá bezprostřední boj, můžeme tyto úkoly zabezpečovat zejména příkladností velitelů, komunistů a svazáků, osobní agitací příslušníků stranických a svazáckých aktivů a členů bojového aktivu, bojovými letáky, bleskovkami. Na štábu útvaru je možné podle potřeby i za této situace (pokud se nepřesunuje) provést krátkou schůzi vybraného aktivu nebo stranické skupiny.

Po splnění úkolu, během přestávky v bojové činnosti velitelé jednotek se svými ZVP organizují porady aktivu, vedoucí stranických skupin (předsedové organizací) svolávají schůze komunistů a svazácké výbory porady svazáckého aktivu. Vydávají se bleskovky nebo nástěnné noviny, kde se popularizují nejlepší jednotky a jednotlivci. Na velitelském stanovišti útvaru se osvědčilo, aby při krátké schůzi ZO KSČ velitel nebo náčelník štábu stručně zhodnotil dosavadní průběh bojové činnosti, poukázal na nedostatky zejména v rozhodovacím procesu a ve velení jednotkám a usměrnil pozornost štábu na úkoly, které bude nutné plnit v dalším období.

Ve střetném boji přispívá SPP k udržení pohotovosti k okamžitému rozvinutí do bojové sestavy a k rychlému a odvážnému manévru do boku i silnějšího nepřítele, což především vyžaduje rozhodnou a iniciativní činnost velitelů a vysoký morálně politický stav všech vojáků. Formy SPP budou v této situaci obdobné jako v průběhu bojové činnosti za útoku.

V obraně se zaměřuje SPP na posilování vysoké bojové aktivity, vytrvalost a houževnatost vojáků, na pochopení dočasněho charakteru obrany, na rychlé vybudování odolné, protitankové a aktivní obrany, na dodržování zásad ochrany proti zbraním hromadného ničení a maskování, na boj proti panice a pasivitě, na organizování a obnovu palebného systému atd. Zvláštní pozornost zasluhují jednotky v bojovém zajištění a na předem určeném postavení.

Bude-li obrana zaujímána mimo dotyk s nepřítelem, bude se až do doby zahájení nepřátelského útoku využívat obdobných forem a metod stranickopolitické práce jako ve vyčkávacím prostoru (schůze komunistů a svazáků, politické informace, vyhlásování a vyhodnocování krátkodobých soutěží, přehledy tisku, polní nástěnné noviny atd.). Bude-li obrana zaujímána v dotyku s nepřítelem, mohou být formy a metody různé podle toho, v jakém pořadí a pod jak silným tlakem budou jednotky do obrany přecházet. Mezi nejúčinnější a nejčastější (zejména u prvořadových jednotek) mohou patřit: osobní agitace, příkladnost velitelů, členů aktivu, bleskovky, výzva a pomoc radou i skutkem. U jednotek druhého sledu, záloh a na místech velení útvarů se bude často používat i dalších forem.

Mezi důležité úkoly SPP při taktickém cvičení patří i její účinnost v tzv. **závěrečné etapě cvičení**.

Po vyhlášení signálu k ukončení cvičení musí jednotky a štáby splnit celou řadu náročných úkolů. Tak např. soustředit se v určeném prostoru, což je často spojené i s náročným přesunem v terénu, připravit techniku pro přesun do posádky včetně zabezpečení dostatečného odpočinku pro řidiče, přesunout se do posádky, doplnit a ošetřit bojovou techniku. Náročnost SPP v tomto období spočívá v tom, že většinou pozornost a aktivita lidí včetně velitelů poklesne, někdy dojde i k určitému poklesu kázně, a proto je nutné vysvětlovat, že skončilo cvičení pouze z hlediska taktického, že však jeho skutečný konec bude až po uvedení techniky a materiálu do opětné bojové pohotovosti v posádce.

Přesun do posádky, zpravidla kombinovaný po ose a po železnici, si vyžadá plné úsilí velitelů, politických pracovníků a stranických organizací. K tomu je nutné rozdělit politické pracovníky na jednotlivé převozy a proudy. Před zahájením přesunu se osvědčuje organizovat krátké schůze stranických a svazáckých organizací, kde řešit jak přesun, tak i čin-

nost v posádce po návratu a při ošetřování bojové techniky.

Po příjezdu, po kontrole úplnosti osob, zbraní a techniky je nutné zaměřit úsilí SPP nejen na vojáky, kteří ošetřují bojovou techniku, ale především na mladé velitele a náčelníky, kteří ošetřování řídí, aby pochopili nutnost této činnosti a její přednost před odchodem k rodinám. Důležitou úlohu hraje schopnost řídících orgánů (technická služba útvaru) připravit, zorganizovat a rozdělit včas potřebné plochy pro ošetřování tak, aby nedocházelo ke zbytečným prostojům a nepořádkům. Vzhledem k únavě lidí to má zvýšený vliv na morálku a kázeň, ale i na bezpečnost práce. Neméně důležité je i to, aby tyto práce řídili velitelé a náčelníci za přítomnosti politických pracovníků. Po uvedení jednotek do plné bojové pohotovosti cvičení končí.

Abyste taktické cvičení splnilo zcela svůj cíl, je nutné uskutečnit po jeho skončení konkrétní **vyhodnocení činnosti** útvaru a jednotek až do jednotlivců.

Vyhodnocení by mělo postihnout jak splnění úkolů po taktickoodborné stránce, tak i splnění úkolů vytyčených pro SPP. Přitom bude nutná úzká součinnost velitelů, politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací, aby velitel ve stejné oblasti neudělal jiný závěr, než ZVP nebo výbor stranické organizace.

Důležitou součástí hodnocení cvičení bude i uzavření a vyhodnocení socialistické soutěže a přijatých závazků. Výsledkem hodnocení by pak měla být přijatá opatření k odstranění nedostatků a popularizace a zevšeobecnění získaných kladných zkušeností ve SPP pro další činnost.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že nepřetržitá SPP s využitím optimálních forem a metod přináší požadovaný efekt. Základem toho je to, že jsou dodržovány hlavní principy SPP, že velitelé a náčelníci pro ni vytvářejí dostatečný prostor a sami se na její realizaci aktivně podílejí, že političtí pracovníci jsou dostatečně teoreticky i prakticky připraveni, že se na ní podílejí i ZO KSČ a SSM.

K CHARAKTERISTICKÝM RYSŮM PRVNÍ OPERACE

V důsledku vědeckotechnického pokroku se zásadně změnila materiální základna války a v nejvyspělejších státech světa došlo k dalšímu kvalitativnímu skoku ve výrobě zbraní a bojové techniky nové generace, konstruovaných na základě nejnovějších poznatků vědy a techniky. Tím armády všech velkých a hospodářsky silných států vstoupily do etapy postupné technické inovace, zásadní modernizace a kvalitativního zdokonalování zbraní. Nejzřetelněji se to projevuje u států NATO, které každým rokem zvyšují své vojenské výdaje. Jestliže v uplynulém pětiletém období (r. 1973—77) činily tyto výdaje něco přes 730 miliard dolarů, pak v tomto pětiletí (r. 1978—82) již plánují zvýšení na 1123 miliardy dolarů.

Těžiště závodů ve zbrojení se přenáší do oblasti zápasu vědeckých a technických myšlenek, což mohou uvést na příkladu USA.

Je známo, že počet odpalovacích zařízení mezikontinentálních balistických řízených střel zůstává formálně stejný již po několik let, avšak počet bojových hlavic, schopných zasáhnout cíl v průběhu jaderného úderu, se zvýšil několikanásobně.

Američané pracují na modernizaci a vývoji raketových komplexů (včetně mobilních), zvyšují jejich ochranu, zvětšují mohutnost raket, zlepšují ukazatele přesnosti, vytvářejí mnohonásobné hlavice, zdokonalují systémy navádění na koncových úsecích dráhy letu atd. Se zvýšeným úsilím vyvíjejí křídlaté rakety, které jsou schopny působit v malých výškách do vzdálenosti až 3000 km a dopravovat jaderné náboje na cíl s vysokou přesností, jejichž rozmístění prosazují v Evropě.

Plánuje se zkvalitnění uskupení úderného letectva bloku novými letouny, vybavenými vysoce efektivními zbraněmi, které umožňují ničit malé cíle s pravděpodobností do 90 % a snaží si vyrobit kolem 3300 nových letounů. V důsledku toho značně vzroste potenciál sil NATO, zejména na evropském válčišti.

V současné době se pracuje na vývoji nových energetických zařízení pro ponorky, pilotovaných i bezpilotních vzdušných prostředků, vyvíjejí se pumy a rakety s televizními naváděcími systémy. Zdokonalují se kosmické prostředky, vyvíjejí se nové zbraně na principiálně nových základech — zbraně laserové, akcelerační, ozařovací, binární. Vyvíjejí se prostředky působení na prostředí. Objevily se nové způsoby dálkového minování za využití kontejnerové munice.

Vedení NATO věnuje velkou pozornost narůstání sil všeobecného určení. V květnu roku 1977 na zasedání NATO byly přijaty dva programy — krátkodobý na období 1979—84 a perspektivní do roku 1993. Těmito programy se sleduje zvětšení možností útočných sil NATO. V pozemních vojscích se sleduje zvětšení operačně taktických jaderných sil vyzbrojením raketovými systémy Lance, Pluton, Pershing s neutronovými hlavicemi. V nejbližších 5ti letech budou vojska NATO vybavena asi 8 tisíci novými tanky Abrams Leopard, AMK-30, Chieftain, odpalovacími zařízeními PTRS do počtu 5000 s více než 100 000 střelami, asi 500 protitankovými vrtulníky, novými řízenými protiletadlovými raketovými komplexy. To vše povede ke značnému růstu bojových možností pozemních vojsk nepřítele.

Je pochopitelné, že protipatření jsou přijímána v armádách členských států Varšavské smlouvy.

S růstem kvalitativních rozdílů mezi prostředky vedení minulé a budoucí války a operací zvláště ostře vystupuje do popředí otázka vědeckého předvídání a prognózování jejich charakteru, jejich přehodnocování a hledání nových forem jejich vedení. V tomto směru půjde i o prohloubení znalostí charakteristických rysů prvních soudobých operací.

První fáze bojové činnosti po zahájení nepřátelství bude z naší strany zahrnovat především **efektivní přikrytí státní hranice a odražení agrese**, pozemních a vzdušných sil nepřítele a tím vytvoření podmínek pro přechod do útočné operace. Různost variant a způsobů rozpoutání agrese nepřítelem bude vyžadovat tvůrčí přístup velitelů a štábů k řešení otázek přikrytí státní hranice. Přijetí optimálního rozhodnutí bude vyžadovat hlubokou analýzu pravděpodobného zámyslu a bojových možností nepřítele, vlastních vojsk, charakteristiky válčiště a povětrnostních podmínek a musí vycházet i ze zámyslu vedení první operace.

Z hlediska polohy naší republiky bude mít přikrytí státní hranice a odražení agrese rozhodující význam. Proto i z hlediska místa a úlohy ČSLA při obraně socialistického společenství se této problematice věnuje zvláštní pozornost. V odborných vojenských časopisech bylo už mnoho napsáno (VM 2/77, 5/77, 6/77, 10/77, Sborník VAAZ 80), proto se k těmto otázkám nebudu vracet a chci pouze některé z nich zdůraznit.

Přikrytí státní hranice nechápu jako samostatný druh bojové činnosti, ale jako součást první operace.

Vojska vyčleněná do přikrytí budou zpravidla v různé síle: na nejvíce ohroženém směru může být v přikrytí celá divize, na ostatních směrech (i z hlediska terénu) mohou úkol přikrytí plnit zesílené pluky a prapory vyčleněné od prvosledových svazků. Na předpokládaných směrech útoku nepřítele se budují praporeční rajóny obrany a rotní opěrné body.

Divize prvního sledu na směru, na kterém se předpokládá hlavní úder nepřítele, budou zaujímat a budovat obranu, na ostatních směrech mohou

být připraveny v praporních proudech k činnosti ve prospěch vojsk přikrytí nebo k přechodu do útoku.

V prostorech rozmístění divizí druhého sledu (druhé pásmo výchozího prostoru) budou vojska zpravidla rozmístěna v praporních proudech, připravena k protiúderu, přechodu do útočné operace, nebo v případě úspěchu nepříteli k přechodu do obrany.

Z uvedeného vyplývá, že přikrytí státní hranice nemůžeme chápat pasivně, ale jako činnost vysoce dynamickou. Menší část sil vyčleníme do přikrytí, kde připravená a včas zaujatá obrana a terén dovolují vést úspěšný boj i s několikaosobnou převahou nepříteli, hlavní síly soustředíme v hloubce k vedení rozhodného úderu proti agresorovi a k vytvoření podmínek pro přechod do útočné operace.

Trvalým požadavkem připravenosti našich vojsk k odrazení nepřátelské agrese je vyloučení možnosti překvapení ze strany agresora.

První útočné operace budou charakterizovány **širokým použitím zbraní hromadného ničení** i dalších vysoce efektivních ničivých prostředků. Jejich překvapivé, hromadné použití na rozhodující cíle umožní rychle změnit poměr sil na frontě, vybojovat iniciativu a splnit hlavní úkoly v krátké době.

Z toho vidíme, že hromadné použití zejména jaderných zbraní na jedné straně může zničit značné síly a prostředky, ale na druhé straně značně snížit průchodnost terénu, způsobit závaly, zátopy a podobně a tím i zpomalit rychlé využití jejich účinků pozemními vojsky.

Z tohoto pohledu jsou nebezpečnější neutronové zbraně, které ničí především živou sílu a tím vytvářejí podstatně lepší podmínky pro rychlé využití jejich účinku v daném prostoru. Proto nemůžeme ponechat bez povšimnutí tendenci amerických vojenských činitelů zavádět tyto prostředky zejména na operačně taktický stupeň.

V obou případech však půjde o to, abychom souběžně přijímali opatření k vyhledávání způsobů a prostředků pro překonávání zasažených prostorů a na druhé straně k účinnější ochraně proti zbraním hromadného ničení.

Dalším charakteristickým rysem prvních operací vedených s použitím jaderných zbraní bude úsilí obou stran o dosažení **vysokého tempa útoku**. Ta mohou být dosahována především účinky soudobých palebných prostředků a jejich značným dosahem, využitím vysokých manévrovacích schopností plně motorizovaných, mechanizovaných vojsk a vzdušných výsadek. Zároveň musíme však počítat, že obdobnou charakteristiku můžeme dát i našemu potenciálnímu nepříteli. Z toho tudíž vyplývá, že nebude stačit pouze těchto vlastních možností využívat, ale u nepříteli jejich využití znemožňovat, nebo alespoň paralyzovat.

Podmínkou dosažení vysokého tempa útoku je soustřeďování úsilí na směru hlavního úderu, zatímco na druhých směrech budou působit jen síly ke splnění úkolů, vytvářejících podmínky pro úspěšné rozvíjení útoku na směru hlavního úderu.

Na vysokém tempu se bude značnou měrou podílet vhodně vytvořené a s překvapením pro nepříteli použité úderné uskupení. To lze charakterizovat jako účelné, dočasné, cílevědomě vytvořené uskupení vojsk armády v sestavě rejméně dvou divizí (tankových nebo tankové a motostřelecké), svazků a útvarů druhů vojsk a speciálních vojsk při všestranném zabezpečení.

Obecně můžeme říci, že úderné uskupení v průběhu útočné operace vytvá-

říme ze svazků prvního sledu, ze svazků druhého sledu armády, kombinováním způsobem, zasazením druhého sledu (poslední dvě varianty budou zřejmě nejefektivnější).

Ve všech případech bude organizace úderného uskupení náročná na práci velitele a štábu armády, neboť bude vyžadovat nejenom potřebné soustředování sil a prostředků, ale také manévry vojsky, jejich přesuny na krátké i velké vzdálenosti k frontě i podél fronty, začleňování posilových prostředků, zasazování vojsk, zabezpečování bojové činnosti a podobně.

Je vidět, že úderné uskupení v operační sestavě armády nebude autonomní prvek. Bude předurčeno především k tomu, aby v dané situaci na rozhodujícím směru svojí údernou a palebnou silou vytvořilo převahu nad nepřítelem, zničilo jeho protistojící hlavní síly, získalo operační iniciativu a rozvíjelo úspěch v součinnosti se vzdušným výsadkem do hloubky jeho sestavy. S obdobným úkolem můžeme úderné uskupení zasadit k přenesení směru hlavního úderu armády.

Na cvičení NEUTRON—79 byl v jedné ze situací použit nový prvek, umožňující rozvíjet operaci ve vysokém tempu — pohyblivá operační skupina. Také tento prvek operační sestavy armády vytváříme ve výhodné situaci a dočasně. V mnohém může připomínat v minulosti používané frontové nebo armádní rychlé skupiny (FRS a ARS), je však pochopitelné, že svým složením a možnostmi je značně převyšuje. Z toho vyplývá, že i jeho úkoly budou značně náročnější.

Mám za to, že vytváření armádních nebo frontových rychlých skupin zejména ve druhé polovině padesátých let bylo motivováno jednak potřebou rychlého využití účinků palebných prostředků, které byly v té době začleňovány do organizační struktury vojsk, a jednak možnostmi, které v té době byly.

Vojska nebyla v té době plně motorizována a mechanizována, počet tankových a mechanizovaných divízií byl nízký a proto se efektivněji využívaly v těchto skupinách. S postupem motorizace a mechanizace ČSLA, přezbrojením motostřeleckých svazků, získáním větší pohyblivosti a manévrovosti se uvedené skupiny přestaly používat. Myslím ovšem, že se to nebralo dost v úvahu, že plně soudobá manévrová, pohyblivá vojska má i nepřítele, a že proto pohyblivé operační skupiny najdou své opodstatnění i v soudobých podmínkách.

Ukazuje se totiž, že i když soudobými palebnými prostředky (raketami, letectvem) se nepřítele ničí na velkou hloubku před prvním sledem operační sestavy armády, kromě předsunutých odřadů divízií prvního sledu a v některých případech vzdušných výsadků nejsou účinky paleb dostatečně efektivně využívány. Mám za to, že k tomu by měly být využívány pohyblivé operační skupiny, aniž by samozřejmě nahrazovaly úderná uskupení.

Jejich úkoly budou totiž odlišné. Pohyblivá operační skupina, podporovaná letectvem, s využitím vzdušného výsadku může úspěšně operovat v hloubce sestavy nepřítele. Úkoly mohou být různorodé: ničení nebo zakončení zničení některých důležitých objektů, přehrazování směrů a ničení přicházejících záloh nepřítele z hloubky, ovládnutí některých důležitých objektů v hloubce území nepřítele a podobně a tím vytvářet podmínky pro rychlý postup vlastních vojsk.

Důležitou úlohu v dosažení vysokého tempa útoku bude mít důsledně organizované a uskutečňované všestranné zabezpečení operace. V této souvis-

losti bych chtěl zvlášť zdůraznit vzrůstající význam radioelektronického boje jak z hlediska narušení velení nepřítele, tak z hlediska ochrany vlastních prostředků. Z těchto důvodů se přistupuje i k centralizovanému kombinovanému hromadnému použití palebných a radioelektronických prostředků v rozhodujících fázích operace formou radioelektronického úderu.

Plánování a vedení radioelektronického úderu bude efektivní především v těchto situacích: při odrážení agrese nepřítele, průlomu nepřátelské obrany, odrážení protiúderu nepřítele, přechodu k použití jaderných zbraní, zasazování druhého sledu frontu a podobně. Tedy především v situacích, ve kterých velení a použití všech bojových prostředků musí být přísně centralizováno.

Podstatou radioelektronického úderu bude překvapivé hromadné použití palebných bojových prostředků i rušičů ke zničení, umlčení a rušení radioelektronických prostředků nepřítele s cílem znemožnit mu na potřebnou dobu velení.

Nutnost překonávání zamořených, rozrušených a zatarasených úseků terénu při používání jaderných zbraní povede k tomu, že tempa v operaci s použitím i bez použití jaderných zbraní budou plánována jednotná. Při tom je třeba brát v úvahu určitá období v armádní operaci, ve kterých tempo útoku bude zpravidla různé. Orientačně v první armádní útočné operaci může být plánováno střední tempo, jak ukazují zkušenosti do 40 km za 24 hodin.

Dalším charakteristickým rysem bude **vysoce manévrová činnost vojsk vedená s překvapením**. Hlavním principem manévru bude především soustředění úsilí na hlavním směru, čehož lze dosáhnout zejména hromadným, neočekávaným použitím jaderných úderů na rozhodující objekty nepřítele, použitím letectva, dělostřelectva, výsadkových vojsk, rozhodnou činností tankových a motostřeleckých vojsk při jejich všestranném zabezpečení.

Ve Velké vlastenecké válce se tento úkol plnil především soustřeďováním sil a prostředků. Dnes, kdy ve výzbroji soudobých armád jsou rakety se značným dostřelem, letectvo s větším doletem, dělostřelectvo s větší dálkou střelby a vysoce manévrová tanková, motostřelecká a ostatní vojska, nebude vždy soustřeďování těchto prostředků na malém prostoru nutné, nebo může trvat podstatně kratší dobu, zejména při průlomu připravené obrany nepřítele.

Nejčastěji formou manévru vševojskových svazků při použití jaderných zbraní budou zpravidla roztínavé čelní údery proti nejsilnějšímu uskupení nepřítele, které vytvářejí podmínky pro rychlé zakončení jeho úplného zničení. Je tomu tak proto, že na nejsilnější uskupení nepřítele budou použity jaderné zbraně, toto uskupení bude mít největší ztráty, sníženou bojeschopnost, čelní útok bude veden na nejkratších směrech a může účinek jaderných úderů využít v nejkratší době.

Nejčastější formou manévru vševojskových svazků při použití jaderných zbraní budou údery do boku a týlu, na nejslabší místa a uskupení nepřítele, které umožní rychle proniknout do hloubky, obklíčit nepřítele a ničit ho po částech.

První armádní útočná operace bude charakteristická **vedením bojové činnosti na samostatných směrech a na nesouvislé frontě**. Skutečnost, že vojska budou k plnění úkolů využívat mezer, které jsou (v důsledku ochrany proti zbraním hromadného ničení) mezi vojsky, nebo které budou v sestavě nepřítele vytvořeny jadernými údery a palbou, způsobí, že tempo postupu na jednotlivých směrech bude rozdílné. Tím fronta přestane být lineární, bude

členěna nejenom do hloubky, ale mezery budou vznikat i do stran. Značné množství větších měst i městských aglomerací, které budou vojska prvních sledů zpravidla obcházet, organizované skupiny nepřátelsky zaměřeného obyvatelstva i vysazování diverzních skupin nepřítele do týlu útočících vojsk bude vyžadovat řadu opatření.

Velitelé a štáby na všech stupních musí všemi prostředky zabezpečovat své odkryté boky nejenom palbou, ale i různými odřady, průzkumnými skupinami a druhými sledy k přehrazení těchto směrů nebo k vedení protiztečí.

Zvýšenou pozornost musí věnovat ochraně týlu bojujících vojsk. V současné době vševojsková armáda v útočné operaci má buď druhý sled nebo vševojskovou zálohu, které se zpravidla používají k rozvíjení úspěchu vojsk prvního sledu s cílem zničit hlavní uskupení nepřítele. To je pro konečné vítězství správné.

Na druhé straně, podceňovat vojska nepřítele, která zůstala v našem týlu, nebrat v úvahu možnost působení ozbrojeného obyvatelstva a diverzních skupin, by mohlo mít za důsledek nesplnění úkolů na frontě. Tato skutečnost vede k závěru, že uvedený charakteristický rys soudobé útočné operace vyžaduje tvůrčí přístup při vytváření operační sestavy armády.

Armádní útočná operace bude dále charakterizována **náhlými změnami situace a rychlým přechodem od jedné fáze bojové činnosti ke druhé.**

Tento rys může být důsledkem především překvapivého a mohutného účinku soudobých palebných prostředků a vysoké manévrovosti vojsk včetně možnosti přepravy početných vojsk i s těžkou výzbrojí vzduchem.

Již při samotném odrážení agrese v pásmu vševojskové armády část sil může útočit (vést střetné boje) nebo vést obranu a na některých směrech, kde má nepítel značnou převahu, může část vojsk odcházet. Při plnění cílů první armádní útočné operace můžeme předpokládat, že bude docházet i k dalším formám — pronásledování, obklíčování, odrážení protiúderu nepřítele.

To bude vyžadovat neustálou znalost možností a předpokládaného zámyslu nepřítele, charakteru válčiště a zabezpečení nepřetržitého velení, aby velitel mohl možnost včas se rozhodnout a vydat úkoly podřízeným.

Vážným rysem soudobé útočné operace je **nepřetržitost jejího vedení.** To má svůj význam především proto, že každá krátká a zejména delší přestávka v bojové činnosti vytváří podmínky pro nepřítele k přijetí a realizaci potřebných opatření.

Jinými slovy, bude-li narušena nepřetržitost vedení operace, ztrácí se iniciativa, oddaluje se splnění stanoveného cíle a je předpoklad i vyšších ztrát. O tom svědčí i zkušenosti z Velké vlastenecké války a zejména z konfliktu na Blízkém východě v roce 1973.

Nepřetržitosti vedení operace se může dosáhnout především častým zasazováním druhých sledů a záloh, střídáním vojsk, obnovováním druhých sledů a záloh, rozvíjením útočné činnosti ve dne i v noci, za složitě terénní a povětrnostní situace a všestranným zabezpečením vojsk.

Tento požadavek, i v rozporu se současnými bojovými řády, se ne vždy při našich cvičeních uplatňuje. Je to dáno i tím, že cvičení jsou plánována na kratší dobu, po kterou osádky i obsluhy fyzickou zátěž vydrží nebo cvičení probíhají na mapách a uvedenou potřebu nepociťují.

Jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války, většina přestávek v operacích byla zapříčiněna potřebou doplnění zásob všeho druhu. Proto se domnívám, že společně s požadavkem na zkracování lhůt přijímání rozhodnutí, jeho

doručení vykonavatelům a všestranné zabezpečení, musí být realizovány i požadavky na organizaci a rychlé splnění úkolů materiálně technického zabezpečení především přísunu munice a PHM. To bude vyžadovat kromě jiného další zkvalitňování týlových transportních prostředků a přehodnocení množství bezprostředně vezených zásob.

Posledním důležitým charakteristickým rysem první armádní útočné operace vedené zatím bez použití jaderných zbraní bude **neustálé nebezpečí přechodu k jejich použití**. To bude vyžadovat od velitelů a štábů především plánovat použití jaderných zbraní při plánování operace (prvního jaderného úderu) a jeho neustálé upřesňování.

Cíle operace v tomto případě dosáhneme především dovednou kombinací úderů a palby letectva, dělostřelectva, činností vzdušných výsadků a operačních pohyblivých skupin s údery vševojskových svazků a ostatních druhů vojsk.

Všechny druhy průzkumu v tomto případě musí sledovat příznaky naznačující možnost přechodu k použití jaderných zbraní a získané poznatky okamžitě hlásit veliteli. Na druhé straně i v tomto případě štáby na všech stupních musí zplánovat a trvale realizovat ve vojscích všechna opatření OPZHN.

Závěrem chci zdůraznit, že společným rysem soudobých prvních operací budou jejich rozhodné cíle a značný prostorový rozmach. Bylo by to dáno tím, že by proti sobě stály třídě nesmiřitelné společenské soustavy, dále i vysokým ničivým účinkem soudobých palebných prostředků a vysokou pohyblivostí vojsk.

Proto obranu zemí socialistického společenství musíme chápat nejenom jako přípravu k odražení agrese, ale i jako přípravu ke zničení agresora rozhodným úderem v součinnosti s ostatními spojeneckými armádami.

Je zřejmé, že vedení prvních operací v uvedených podmínkách bude vyžadovat vysokou politickou, odbornou a technickou připravenost velitelů, štábů a vojsk. Proto, i v duchu RMNO, musíme věnovat jejich přípravě stále větší pozornost.

ROZHODNUTÍ VELITELE — ZÁKLAD VELENÍ

Bojové zkušenosti válečných let a praxe vojenských cvičení potvrzují, že ke splnění soudobých požadavků na rozhodnutí je třeba především hlubokých znalostí, zkušeností a vůle velitelů a štábů. Současně nabývá na významu i dostatečně přesné předvídání obsahu rozhodnutí — to je takového okruhu otázek, na které je třeba dát jednoznačnou a úplnou odpověď. Z toho vyplývá, že v práci velitele a štábu budou důležitou úlohu hrát i další vědy jako psychologie a matematika.

Z charakteru soudobého boje vyplývá, že jednu z rozhodujících rolí bude hrát čas, který bude mít velitel a štáb k přípravě rozhodnutí. Dnes více než kdy jindy musí velitel a štáb počítat s příkrým rozporům mezi potřebou času k přípravě rozhodnutí a faktickým časem, který mají k dispozici.

Proto je naléhavým úkolem stále zdokonalovat obsah a metodiku přípravy rozhodnutí, dále zefektivňovat způsoby jeho doručení podřízeným a stále hledat nejlepší formy a metody jeho splnění.

I přes potíže, spojené s popisem chování a rozhodování člověka (velitele, příslušníka štábu), pokouší se teorie velení normativním způsobem vytvářet racionální schéma rozhodování velitele. Z něho bychom mohli na základě analýzy základních vztahů objasnit racionální způsob předvídání a pak vytvořit zprostředkující článek mezi skutečným rozhodováním velitele a simulací tohoto procesu jinými prostředky.

Výsledkem těchto snah je zatím formulace některých základních principů rozhodování:

a) Princip uvědomění si možnosti rozhodovat, jehož využití nám odhaluje nejenom možnost, ale také smysl rozhodování, časové a prostorové body, kde a kdy má (musí) k rozhodování dojít. Význam tohoto principu je zvláště v období vedení boje, kdy velitel bude často — v reakci na vývoj situace — upřesňovat dříve přijaté nebo přijímat nové rozhodnutí;

b) Princip hledání a nalezení možných variant — vyžaduje stanovení všech možných variant rozhodnutí nejen pro zahájení bojové činnosti, ale také pro její možný vývoj. Přesto, že se velitel rozhodne pak pro jednu — hlavní variantu rozhodnutí, je povinen všechny ostatní možné varianty řešit při organizaci současnosti;

c) Princip volby rozhodnutí není dosud v potřebné míře rozpracován, zvláště nejsou ověřena dostatečná a úplná kritéria. Rozhodující roli zde dosud hraje subjekt (velitel a štáb), jeho znalosti a zkušenosti, ale také smélost, rozhodnost, vůle a další charakterové vlastnosti lidí. Tento princip navazuje na předešlý;

d) Princip racionality rozhodování dovoluje určit především kvalitu rozhodnutí na základě toho, jak dané rozhodnutí zajišťuje optimální cestu ke splnění bojového úkolu. Je úzce spjat s dialektikou dvou tendencí — optimalizací rozhodnutí

a hospodárným (účelným, maximálně přístupným) použitím daných sil, prostředků a času ke splnění bojového úkolu;

e) Princip užitku navazuje na předchozí princip a v podstatě vyjadřuje, jak je hodnocen stanovený cíl bojové činnosti, podle jakých kritérií, z jakých důvodů. Zatím neexistuje univerzální hodnotový systém, a proto se v teorii i praxi velení vychází z toho, jak přijímané rozhodnutí přispívá ke splnění zámyslu nadřízeného a odpovídá-li silám a prostředkům obou stran;

f) Princip subjektivní pravděpodobnosti vyplývá ze snahy člověka předvídat účinky svých jednání — tedy i rozhodování — a také z nedostatku informací k přípravě rozhodnutí. Hlubší poznání tohoto principu by nám umožnilo zdokonalit proces a obsah přípravy rozhodnutí tak, aby se subjektivní pravděpodobnost správnosti přijímaného rozhodnutí přibližovala pravděpodobnosti objektivní;

g) Princip doplňování zkušeností vychází z toho, že rozhodování velitelů a práce štábů se stále zdokonaluje a obohacuje na základě získaných zkušeností. Proto se i nadále zvyšuje úloha přípravy velitelů a štábů, kde se mohou získané zkušenosti předat širokému okruhu funkcionářů.

Uvedené principy chápou jako ideální stav, který se opírá o dosud neúplně zpracované teoretické koncepty.

Základem velení je rozhodnutí velitele. Velitel plně odpovídá za řízení podřízených vojsk a za splnění stanovených úkolů. To od něho vyžaduje velké organizační schopnosti, důkladnou znalost bojových prostředků a charakteru soudobého boje, pevnou vůli a osobní statečnost, neustálou znalost situace, umění předvídat průběh událostí, rychle se rozhodovat a svá rozhodnutí důsledně uskutečňovat. Práce velitele a štábu musí být tvůrčí, vysoce organizovaná a pružná.

Velitel se rozhoduje samostatně, přičemž v plné míře využívá své zástupce a štáb k přípravě podkladů, propočtů a návrhů. Obsah rozhodnutí stanoví Polní řád, čl. 53 a podrobně rozpracovává v jednotlivých státech podle druhů boje.

Je-li na přípravu rozhodnutí velmi málo času, pak velitel řeší jen nejdůležitější části rozhodnutí (zámysl činnosti a bojové úkoly) a ostatní opatření řeší štáb a náčelníci je předkládají veliteli ke schválení. Tento způsob práce bude i do budoucna stále typičtější. Z toho vyplývá, že práce každého důstojníka štábu je velmi odpovědná. Na spolehlivosti a přesnosti práce štábu do značné míry závisí

nejen vlastní obsah rozhodnutí, ale i způsob jeho realizace.

Obsah rozhodnutí můžeme v obecné rovině stanovit pro všechny druhy boje, avšak různost plnění úkolů si vyžaduje specifikovat jeho prvky pro každý druh boje zvlášť. Proto při rozboru obsahu jednotlivých prvků rozhodnutí kladu důraz na rozbor obsahu rozhodnutí pro útok z chodu. Pochopení této základní varianty umožní řešit přípravu rozhodnutí v libovolné situaci, neboť základní obsah pro jednotlivé druhy boje řeší Polní řád v příslušných státech.

Zámysl činnosti v podstatě vyjadřuje hlavní, vedoucí myšlenku velitele, jak splnit stanovený úkol a v obecnější rovině i síly a prostředky a způsoby jeho plnění. Proto je zámysl činnosti jádrem, základem celého rozhodnutí k boji a kostrou modelu příští bojové činnosti. Na jeho základě se stanoví obsah ostatních částí rozhodnutí a v jeho duchu se připravují dílčí plány a činnost samotných vojsk. Aby mohl zámysl činnosti plnit tuto funkci, je třeba v něm přesně a konkrétně specifikovat tyto otázky:

a) Jakého nepřítele, jakými silami a prostředky a v jakém pořadí ho předpokládá velitel zničit? Odpověď na dané otázky je zásadní, neboť konečného cíle každého boje nemůžeme dosáhnout pouze jedním, i když mohutným prostředkem, nebo jedním krátkým úderem. Celkový úkol v jakémkoliv druhu boje je třeba vždy rozdělit podle cíle, místa (čar) a času na řadu postupně plněných mezilehlých úkolů a pro jejich splnění vytvořit odpovídající uskupení sil a prostředků s využitím různých způsobů boje. Při organizaci útoku jsou takovými úkoly zpravidla bližší a následující úkol, úkol dne, směr dalšího útoku apod. Přitom se každý tento dílčí bojový úkol může dále rozčlenit na řadu ještě menších úkolů ve spojení s ničením nepřítele (operných bodů, palebných prostředků, míst velení, průlom mezilehlých čar, překonání vodních překážek, odražení protiztečí apod.). V obraně takového dělení bojového úkolu není sice typické, ale přesto můžeme v zámyslu vyjádřit způsob a postup ničení nepřítele podle pravděpodobných směrů jeho útoku na přístupech k obraně, při rozvinování ke zteči a při jeho vklínění do vlastní obrany. Jak v útoku, tak i v obraně je důležité v zámyslu přesně stanovit, na jaké objekty nepřítele budou použity hlavní prostředky — zbraně hromadného ničení.

b) Kde volit směr hlavního úderu (za útoku), soustředit hlavní úsilí (v obraně)?

Tento úkol vyplývá ze základního principu soudobého boje — nerozptylovat rovnoměrně síly a prostředky po celé frontě, ale soustředit je na rozhodujícím směru, kde dosáhnout výrazné převahy nad nepřítelem (dostatečnou hustotu sil a prostředků v obraně) k dosažení vítězství.

c) Jak uspořádat bojovou sestavu a jaký způsob manévru volit v průběhu boje? Odpověď na tyto otázky je v úzké spojitosti s předešlými. Je naplněním předešlých částí zámyslu a završuje organizační stránku — jakou bojovou sestavu ke splnění úkolu vytvořit a způsob manévru vojsk v průběhu boje (zasazení druhého sledu, použití výsadku, vyslání předsunutého odřadu apod.).

Takto je vhodné přistupovat ke tvorbě zámyslu činnosti. Jak vidíme, není nutné se zabývat druhořadými otázkami. Současně však je třeba připomenout, že ani snaha po neodůvodněné stručnosti či zaměření se jen na jednu část zámyslu nemůže vést ke správnému a úplnému pochopení zámyslu podřízenými.

Bojové úkoly podřízených stanovíme na základě zámyslu činnosti, vycházejí z něj a v podstatě míře jej naplňují. Podstata obsahu termínu „bojový úkol“ sestává především v určení nepřítele, kterého máme zničit nebo umlčet palbou a úderem vojsk prvního sledu, druhého sledu (vševojskové zálohy), činností druhých vojsk apod. Protože boj vedeme v konkrétním prostoru a čase, je další organizační částí bojového úkolu stanovení lhůty pohotovosti, začátku a doby jeho splnění a místo (prostor, čára) činnosti. Takovýto přístup k obsahu bojového úkolu má velký teoretický i praktický význam. Umožňuje přesně formulovat obsah bojového úkolu a současně nedopustit zadávání druhořadých úkolů a tím také ušetřit čas jak při přípravě rozhodnutí, tak i při jeho doručení a ujasnění podřízenými.

Např. při útoku z chodu se motostřeleckým a tankovým útvarům (jednotkám) prvního sledu stanoví posilové prostředky, pochodové osy, čára zteče, jakého nepřítele a kde zničit, jakou čáru a dokdy ovládnout jako bližší úkol (následující úkol), směr dalšího útoku, doba pohotovosti, rozhraní vlevo, popř. rozmístění hlavního místa velení, čáry rozvíjení a čára bezpečnostní vzdálenosti.

Analogicky stanovíme bojové úkoly i ostatním prvkům bojové sestavy s přihlédnutím k jejich bojovým možnostem, místu a úloze při plnění bojového úkolu.

Při stanovení bojových úkolů je však nezbytné přihlídnout ke **způsobu součinnosti**.

Rozdělení „bojových úkolů“ a „způsobu součinnosti“ jako jednotlivých částí rozhodnutí je jen pomyslné. Vždyť stanoví-li velitel jakého nepřítele, kde a dokdy zničit, pak tím současně určuje i základní otázky součinnosti, jejíž podstata spočívá ve sladění úsilí a činnosti vojsk podle cíle (úkolů), času a místa (čar, prostorů, směrů). Stupeň podrobnosti způsobu součinnosti na různých stupních velení a v různých druzích boje závisí na mnoha faktorech, jako je charakter bojového úkolu, doba jeho splnění, podmínky terénu, úroveň připravenosti a naplněnosti vojsk, apod. Proto velitel a štáb musí přistupovat k tomuto úkolu tvůrčím způsobem. Z jedné strany se musí snažit, aby podřízená vojska bojovala jako přesně sladěný jednotlivý organismus a předešla nepřítele v zahájení palby a úderu. Na druhé straně nebudeme považovat za normální takovou praxi, kdy se velitelé snaží řešit všechny detaily, i ty, které jsou v pravomoci podřízených. Tento způsob nejen že svazuje aktivitu podřízených, ale nemusí také v plné míře odpovídat situaci, kterou podřízení ve svém pásmu zpravidla znají podrobněji než nadřízený.

Obdobný přístup zvolíme i při **organizaci velení**. Také zde je třeba počítat s harmonickým sklobením principů nedílné velitelské pravomoci a centralizace velení se samostatností, iniciativou a tvůrčí činností štábů a podřízených velitelů.

Splnění těchto zásad umožňuje široce využít tvůrčích schopností velitelů a štábů všech stupňů velení, vytvořit mezi nimi zdravé psychologické klima a hlavně — zvýšit zdůvodněnost rozhodnutí, zkrátit čas na jeho přípravu a doručení do vojsk, vyčlenit podřízeným co nejvíce času na přípravu k boji a tak vytvořit příznivé podmínky ke splnění bojového úkolu.

V podstatě se v soudobých podmínkách požaduje, aby rozhodnutí bylo v souladu s těmito **požadavky**:

1. Přijaté rozhodnutí musí odpovídat zákonitostem soudobého boje a podmínkám konkrétní bojové situace. Toho se dosahuje respektováním objektivních zákonitostí a principů, jako je soustředění sil a prostředků na rozhodujícím směru, stanovením bojových úkolů, které odpovídají reálným silám a prostředkům a přesným propočtem kvalitativního poměru sil obou stran;

2. Rozhodnutí musí vycházet ze zámyslu nadřízeného velitele. Tento požadavek je založen na tom, že obdržený úkol je částí celkového úkolu nadřízeného stupně velení. Z toho plyne, že přijímané rozhodnutí je organizační částí rozhodnutí

nadřízeného velitele. Proto je nezbytné hluboce a správně pochopit zámysl nadřízeného a zabezpečit soulad přijímaného rozhodnutí s tímto zámyslem;

3. Rozhodnutí musí být úplné, stručné a jasné. Přesnost a úplnost rozhodnutí charakterizuje především sladěnost zámyslu činnosti a bojových úkolů vojsk. Stručnost rozhodnutí umožňuje, aby si jej podřízený rychle a přesně osvojil. Srozumitelnost použitých formulací vylučuje možnost nejednotného pochopení rozhodnutí podřízenými, vstěpuje jim důvěru v úspěšné splnění stanoveného úkolu a rozvíjí jejich rozhodnost a iniciativu.

Rozhodnutí je základem velení nejen

proto, že jsou v něm obsaženy všechny základní otázky přípravy a vedení příštího boje, ale také proto, že je do určité míry modelem tohoto boje, který byl vytvořen na základě hlubokého ujasnění úkolu, všestranného zhodnocení situace a širokého posouzení všech podmínek obou bojujících stran. Rozhodnutí je také oním základem, který je dále při plánování bojové činnosti podrobně rozpracováván ve stanovených dokumentech a při dalších činnostech velitele a štábu. V průběhu vedení boje se činnost vojsk upřesňuje ke splnění bojového úkolu, tj. především ke splnění přijatého rozhodnutí, k jeho realizaci.

Metodika přípravy rozhodnutí

Přijetí zdůvodněného a včasného rozhodnutí v mnohém závisí na metodice jeho přípravy. Pod metodikou v obecné rovině rozumíme souhrn způsobů a pořadí plnění libovolné práce, založených na objektivních zákonitostech činnosti a zabezpečujících dosažení stanoveného cíle. Použití této definice na proces přípravy rozhodnutí velitele k boji však vyžaduje některá vysvětlení.

Především jde o **tvářící práci**, neboť přijetí rozhodnutí je vždy spojeno s hledáním nových a neschématických způsobů zničení protistojícího nepřítele i úspěšného splnění bojových úkolů. Tato specifika se projevuje v tom, že každý boj se zpravidla organizuje v nové, změněné situaci a nikdy nebude přesnou kopií předchozích bojů. Za druhé — organizace boje bude probíhat zpravidla v omezeném čase a v tom případě jeho úspěch závisí také na pečlivé **organizaci práce velitele a štábu** při přípravě rozhodnutí. Na základě toho můžeme vyvodit, že **metodika přípravy rozhodnutí k boji je založena na objektivních zákonech a představuje souhrn způsobů a metod tvářícího myšlení velitele a organizaci jeho společné práce se štábem při přípravě rozhodnutí.**

Jak na obsah samotného rozhodnutí, tak i na metodiku jeho přípravy mají vliv zvláště charakter obdrženého úkolu a nařízení nadřízeného pro přípravu k boji, vytvořená situace, čas na přípravu rozhodnutí a osobní vlastnosti velitele a jeho podřízených.

Metodika myšlení velitele při přípravě rozhodnutí k boji má dominující charakter nad všemi jeho činnostmi při velení vojskům. Totiž právě jen na veliteli závisí přijetí zdůvodněného rozhodnutí — tedy i prvopočátek budoucího úspěchu

v boji. Jeho myšlení od samého počátku přípravy rozhodnutí představuje vlastně tvorbu myšlenkového modelu příštího boje cestou neustálého srovnávání obdrženého úkolu s podmínkami jeho plnění, především s činností protistojícího nepřítele. K tomu je třeba, aby velitel a štáb dobře a včas znal bojovou situaci. Proces myšlení zahájí hlubokým studiem cíle bojové činnosti daného nadřízeným a ujasněním svého úkolu. Proto je vhodné a v praxi ověřené členit přípravu rozhodnutí do tří etap.

První etapa — ujasnění úkolu. Touto činností se rozumí proces myšlení velitele, zaměřený z jedné strany na hluboké pochopení zámyslu nadřízeného a z druhé strany na studium obsahu obdrženého bojového úkolu a ujasnění toho místa a úloh, které zaujímá jeho jednotka (úvar, svazek) při plnění úkolu nadřízeného. Správné a věcné pochopení úkolu a zámyslu nadřízeného a obdrženého bojového úkolu umožňuje veliteli získat přesnou představu o cíli příštího boje a způsobu použití prostředků nadřízeného, o době a způsobu plnění úkolu; ujasnit si požadavky na vlastní rozhodnutí a činnost podřízených vojsk. Kromě toho ujasnění úkolu vytváří i podmínky pro rychlé převzetí velení v průběhu boje při vyřazení místa velení nadřízeného, nebo pro samostatné rozhodování i při přerušení spojení a ve složitě a nepřehledné situaci.

Druhá etapa — hodnocení situace spočívá v poznání objektivních podmínek splnění bojového úkolu. Výsledkem této činnosti má být najít všechny faktory, které působí v kladném, nebo záporném smyslu na splnění bojového úkolu. Jed-

notlivými prvky hodnocení situace jsou nepřítel, vlastní vojska, sousedé, terén, radiační, chemická a biologická situace, hydrometeorologické podmínky, roční a denní doba, ekonomický a politický stav prostoru bojové činnosti.

Postup hodnocení jednotlivých prvků může být různý, je však třeba vycházet ze dvou základních momentů. Jde o vzájemný vliv mezi jednotlivými prvky hodnocení situace a stupeň důležitosti každého z nich v daných konkrétních podmínkách. Např. nemůžeme hodnotit radiační situaci bez dřívějšího zhodnocení počasí, nebo nepřítel a vlastní vojska odděleně od terénu. Také důležitost každého prvku může být rozdílná. Např. při pochodu bude mít značný vliv terén — komunikační síť, její hustota, kvalita a pochodové možnosti vojsk; při průlomu obrany — nepřítel a vybudování jeho obrany; při překonávání vodních překážek — jejich charakter, roční doba apod. Proto nemůžeme vytvořit jeden jediný postup při hodnocení situace, to by vedlo k chybnému myšlení a ve výsledku k nesprávnému rozhodnutí.

Závěry z hodnocení každého prvku situace mají zpravidla dvojaký charakter. Na jedné straně ukazují hlavní v daném prvku a jeho vliv na splnění obdrženého úkolu a na druhé straně určují konkrétní obsah odpovídajícího prvku rozhodnutí (kde vést hlavní úder, jak vytvořit bojovou sestavu apod.). Tyto dílčí závěry z každého prvku situace i k rozhodnutí se v procesu myšlení srovnávají mezi sebou i se závěry z ujasnění úkolu, přičemž se stále upřesňují a konkretizují. A tak každý prvek situace, nebo její skupina, má určitý vliv nejen na obsah rozhodnutí vcelku, ale i na jeho jednotlivé části. Tak např. z hlediska sousedů by bylo vhodné vést hlavní úder na pravém křídle sestavy, z hodnocení nepřítelů — ve středu bojové sestavy a z hodnocení terénu — na levém křídle. Z takovýchto protikladů v myšlení velitele vzniká při přípravě rozhodnutí „boj motivů“ a v podstatě umožňuje několik alternativních variant rozhodnutí.

Zpracování rozhodnutí

Mnohaletou zkušeností byla získána nejúčelnější cesta ke zpracování rozhodnutí, která respektuje a vychází z metodiky jeho přípravy.

Rozhodnutí jako bojový dokument začíná zpravidla na předem připravené mapě, na níž zakreslíme údaje z bojového

Třetí etapa — definitivní dokončení, dopracování a konečná formulace celého rozhodnutí. Při tom vychází velitel ze zámyslu a z návrhů štábu. Srovnáním možností splnění úkolu s výběrem nejlepšího (optimálního) nebo nejúčelnějšího (blízké optimálnímu) rozhodnutí a jeho formulace — to představuje závěr celého myšlení velitele při přípravě rozhodnutí k boji.

Taková je metodika přípravy rozhodnutí v obecných rysech.

Úzký vztah k procesu ujasnění úkolu a hodnocení situace má velký praktický význam. Proto ne zcela zdůvodněně se zdá být tvrzení některých autorů, že jakousi samostatnou etapou, která uzavírá proces myšlení velitele, je přijetí rozhodnutí. Jak jsem uvedl, proces přípravy a přijetí rozhodnutí je postupný. Je výsledkem složitých úvah, zvažování různých „pro a proti“ při ujasnění úkolu i v hodnocení situace — tzn., že přijetí rozhodnutí prolíná celým tímto procesem a postupně nabývá konečné podoby. V průběhu práce zpravidla najdeme několik variant rozhodnutí. Proto na samém konci není „přijetí rozhodnutí“, ale jde o jmenovitý výběr optimální varianty na základě stanovených kritérií. Po formulaci takové varianty je ukončen proces přípravy rozhodnutí. Ostatní pravděpodobné varianty probereme při organizaci součinnosti.

Velitelovo myšlení však s přijatým rozhodnutím pracuje i nadále, zvláště v období vedení boje. V tomto období bude velitel často upřesňovat, doplňovat ten, nebo onen prvek dříve přijatého rozhodnutí a při zásadní změně situace připravovat a přijímat i zásadně nové rozhodnutí. Žádný velitel totiž nemůže být přesvědčen o tom, že po přijetí i zdůvodněného rozhodnutí a vydání bojového rozkazu půjde boj jaksi samosebou — automaticky. Nepřítel se vždy bude snažit realizovat účinná protipatření. Proto myšlení a tvůrčí činnost velitele probíhá v boji prakticky bez přestávek.

rozkazu (nařízení) nadřízeného a situaci vlastních vojsk (o dva stupně níže). Část údajů převezmeme i z jiných dokumentů, nejčastěji z průzkumových a bojových hlášení, fotostánků apod. Stupeň podrobnosti zákrasu závisí na velitelském stupni, čím nižší velitelský stupeň, tím bude

zákres podrobnější. Jakmile jsou na mapě vyjádřeny údaje o nepříteli, zakreslíme obdrženy bojový úkol. Současně s tím zakreslíme i úkoly jednotek a prostředků nadřízeného, zvlášť plánované jaderné údery, údery letectva, palby dělostřelectva, úkoly výsadků, protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích, čáry zasažení druhých sledů — v pásmu činnosti.

Organickým prvkem situace jsou sousedé. V rozkazu nadřízeného jsou uvedeny úkoly sousedů na stejném stupni velení. Proto musí štáb v průběhu přípravy rozhodnutí získat od sousedů údaje o úkolech a činnosti bezprostředních sousedů (o jeden stupeň nižšího).

To jsou v podstatě všechny základní údaje, které potřebuje velitel jako **východní údaje** k přípravě a přijetí rozhodnutí.

V průběhu ujasnění úkolu a hodnocení situace se vyjadřuje podrobněji uskupení nepřítelů a jeho pravděpodobný záměr. Zvlášť pečlivě se přitom zakreslují opěrné body, čáry rozvinutí druhých sledů a směry jejich protiztečí, místa velení a to nejen ve vlastním pásmu, ale také v pásmech bezprostředních sousedů.

Každý velitelem rozhodnutý prvek ihned zakreslíme na mapu. Nejprve jde zpravidla o bojovou sestavu a směry úderu při zteči, čáry bližších, následujících úkolů a úkolů dne, směry dalších útoků, čáry rozvinutí a doby jejich průchodu vojsky, rozhraní mezi prvky bojové sestavy. Dále zakreslíme úkol druhého sledu. Úkoly druhů vojsk vyjadříme po etapách — dílčích úkolech. Např. u dělostřelectva nejprve uvedeme jeho úkoly za palebné (dělostřelecké) přípravy, za provedení a palebné podpory. V dalším zakreslíme jeho palebná postavení jak před začátkem, tak i v průběhu útoku. V dalším obdobně vyjadříme úkoly jednotek a útvarů PVO, PTZ a POZ. Na mapě dále vyjadříme i místo a dobu rozvinutí míst velení a směr jejich přemísťování v průběhu útoku.

Rozhodnutí by nebylo úplné, kdyby na něm nebyly vyjádřeny hlavní otázky součinnosti. Ke sladění činnosti všech sil a prostředků však je třeba dodatečného řešení celé řady dalších otázek, i když hlavní způsob součinnosti byl velitelem v rozhodnutí vyjádřen. Proto na mapě rozhodnutí půjde nejčastěji o vyjádření sladěné činnosti útvarů (jednotek) s jadernými údery, palbou a údery klasických prostředků ničení. Především rozdělíme cíle mezi palebné prostředky na základě předpokládaných účinků plánovaných jaderných úderů, stanovíme způsob činnosti jednotek při vyvedení na čáru zteče, v době zteče, při o důležité objekty a čáry v hloubce nepřátelské obrany.

Při vyjadřování těchto údajů je třeba počítat s tím, že mapa rozhodnutí musí zůstat přehledná. Proto část otázek součinnosti a všestranného zabezpečení bojové činnosti můžeme vyjádřit i písemně, jako přílohu k rozhodnutí. Do textových příloh nebo do příslušných tabulek přímo na mapu uvedeme i některé podklady k rozhodnutí (poměry sil a hustoty, rozdělení posilových prostředků, strukturu palebné přípravy, součinnostní signály, rozdělení materiálních zásob apod.).

V současné době se požaduje, aby zpracování rozhodnutí jako bojového dokumentu bylo dokončeno v podstatě ve stejné době, kdy je velitel zformuloval. Toho můžeme dosáhnout jen souběžnou a sladěnou prací velitele a jeho štábu. Rozhodnutí ve stanovené době předkládáme nadřízenému ke schválení. Rozhodnutí (je-li zpracované na samostatné mapě) podepisuje velitel a náčelník štábu.

Kromě mapy rozhodnutí jsou úkoly druhů vojsk a služeb podrobně rozpracovány v dokumentech druhů vojsk zejména na pracovních mapách. Na těchto dokumentech je vhodné uvést i potřebné textové údaje.

ORGANIZACE SOUČINNOSTI NA TAKTICKÉM STUPNI

Jednoznačně mohu napsat, že **na všech stupních velení k nejobtížnější činnosti**, kterou velitel je povinen uskutečnit, patří organizace součinnosti, její nepřetržitě obnovování a doplňování. Velká vlastenecká válka (a zvláště pak první její období) ukázala, že tam, kde této otázce nebyla věnována dostatečná pozornost, vojska zřídka kdy dosahovala vytyčených cílů, setkávala se s nezdarem a utrpěla neodůvodněné ztráty. Ve směrnici vydané Hlavním velením Sovětských ozbrojených sil v září 1941 se uvádělo, že „součinnost druhů vojsk je organizována narychlo, bez přihlédnutí k terénním podmínkám a jejich vlivu na využití druhů vojsk v boji“.

Povrchnost a „vyhýbání se“ terénu—to jsou v první řadě nedostatky i dnešních našich velitelů při zabezpečování součinnosti. Zkušenosti z Velké vlastenecké války však ukazují, že největších úspěchů dosahovaly ty útvary a svazky, v jejichž čele stáli energičtí, směšní a iniciativní velitelé, kteří dobře znali svoji „práci“. I dnes (nebo snad dnes ještě více) v období vedení války raketovými jadernými prostředky platí, že na politické vyspělosti velitele, jeho taktickém a operačním rozhledu, organizátorských schopnostech a profesionálním mistrovství do značné míry závisí bojeschopnost vojsk a úspěšné splnění stanovených bojových úkolů ve složitých a dynamických podmínkách soudobého boje.

Velkým pomocníkem v přípravě, organizaci a udržování součinnosti musí být velitel divize či pluku dobře stmelový a připravený štáb, ovšem jeho sjednocující úlohu nemůže nikdy nahradit. Splnit tuto úlohu může každý velitel **jen za určitých předpokladů**:

1. Základní podmínkou je **hluboká znalost řádů**, kde jsou ve stručné a jasné formě vyjádřeny zevšeobecněné zkušenosti prověřené válkou a z velkého množství uskutečněných vojskových cvičení různého druhu, ovšem skýtající jen **základní doporučení** pro ten který případ. Ponechávají však současně i dostatek prostoru pro tvůrčí činnost velitelů, pro hledání nových cest a způsobů práce.

Velitel musí nejen hodně znát, ale musí být i velmi prozíravým a uvážlivým ve své činnosti. Znamená to **umění předvídat** vývoj boje. I zde se můžeme poučit ze zkušeností Velké vlastenecké války, kdy prakticky každé rozhodnutí k operaci, bitvě či boji, bylo vždy podloženo předvídáním. Předvídání záleží

ve schopnostech, dovednostech, praxi a připravenosti velitele. Není mu dáno jako „hotové“ od přírody, ale musí je vypracovat zejména tím, že bude neustále zdokonalovat svoje vědomosti, zevrubně **studovat otázky teorie a praxe vševojskového boje** a tvůrčím způsobem je využívat.

Aby mohl zjistit zámysl nepřitele, musí znát jeho organizaci, výzbroj, techniku, operačně taktické normy, zásady vedení bojové činnosti, možnosti použití různých prostředků napadení, jeho slabé a silné stránky.

Nemůžeme předvídat výsledky bojové činnosti vlastní divize a pluku, pokud neznáme jejich bojové možnosti, morálně politický stav, materiálně technické a zdravotnické zabezpečení, takticko-technická data zbraní a bojové techniky, možnosti a zásady bojového použití přidělených prostředků.

Podrobná znalost terénu umožňuje předvídat jaký bude mít vliv na splnění bojového úkolu, k jakým změnám může dojít v průběhu boje, vyhodnotit pravděpodobný charakter činnosti nepřitele, stanovit nejúčelnější způsob manévru vlastních jednotek a útvarů.

Dovednost rychle vyhodnotit radiační a chemickou situaci a předvídat její změny dává možnost předem uskutečnit nevyhnutelná opatření, zaměřená k oslabení negativního vlivu následků nepřátelského napadení zbraněmi hromadného ničení.

Jen tímto způsobem se veliteli divize již v průběhu ujasňování úkolu a zhodnocení situace **rýsuje postupně obraz** nadcházejícího boje, možné jeho varianty a z nich ta varianta optimální.

2. Velitel se nesmí bát **pracovat přímo v terénu**, neboť jen tu může získat co nejuplněnější představu o nepříteli i o samotném terénu, v kterém proběhne veškerá bojová činnost.

Práce v terénu mu umožňuje podrobně rozpracovat všechny otázky plnění stanoveného úkolu a upřesnit rozhodnutí přijaté podle mapy. Chce přímo napsat, že kvalita součinnosti je přímo úměrná kvalitě zkoumání a znalosti terénu. Chybí-li takovéto poznatky, pak je nutné pokračovat na vybudovaném plastickém stole, zhotoveném s maximální přesností a v souladu s topografickou mapou velkého měřítko. Toto dává veliteli možnost ukázat podřízeným dynamiku bojové činnosti do celé hloubky plněného úkolu (obraného pásma), tj. **názorně přiblížit model boje**.

Osvědčuje se vybudování provizorního plastického stolu zájmového prostoru. K vyznačení reliéfu, terénních předmětů, rozhraní, situací pluků a praporů a jejich úkolů se využívá různých materiálů z nejbližšího okolí, jako hlíny, písku, větviček, mechu trávy, lepenky, papíru aj. Použitím ještě doma připravených značek, osad apod. se výstavba plastického stolu urychlí, takže trvá zkušenému důstojníku na stupni pluku 30 minut, na stupni divize do jedné hodiny.

Za pozornost stojí i ta zkušenost z Velké vlastenecké války, že při nedostatku času není zbytečné ještě jednou rozebrat na plastickém stole systém součinnosti a řízení, zvláště paleb, po návratu z terénu.

3. Každý velitel musí **pracovat leninskou metodou hlavního článku**. Jestliže Vševojsk-1-1 v čl. 57 považuje organizaci součinnosti a její trvalé udržení za „nejdůležitější povinnost velitele a štábu při velení“, pak již příprava na tuto činnost nesmí být pro velitele divize (pluku) okrajovou záležitostí, ale **musí se na ni připravovat** od okamžiku obdržení úkolu až do zahájení její organizace, **osobně vstupovat** do přípravy zámyslu boje, předběžných nařízení pro

vojska, pokynů pro práci štábu. **Nesmí jen pasívně** vyslechnout informace svých zástupců a náčelníků, ale ihned zastavit případné opakování či výčet známých faktů, obohacovat se poznatky a údaji pro každou možnou variantu bojové činnosti. K tomu musí vést i své podřízené. **Aktivně** se musí **podílet** i na výběru optimální varianty splnění stanoveného bojového úkolu, na formulaci rozhodnutí ve všech jeho částech.

Prvořadým problémem procesu velení je **boj za získání času**, neboť času bude vždy nedostatek. Proto hospodárné zacházení s ním, zejména na počátku rozhodovacího procesu vyčlenění maxima na rozhodující činnost — tudíž i na organizaci součinnosti — patří rovněž mezi zásady práce metodou hlavního článku. Zatím tomu tak u každého velitele a každého štábu není a to přesto, že zpracované metodiky práce velitele a štábu tento požadavek ve své většině plně respektují.

Ale i při samotné organizaci součinnosti je nutné rozlišovat, co **bezpodmínečně říci**, co zbytečně neopakovat nebo dokonce opravovat.

4. Promyšlení a předvídání **co největšího počtu možných variant** bojové činnosti a jejich rozbor při organizaci součinnosti maximálně přispěje k realizaci zámyslu činnosti zejména tehdy, dojde-li k odchylce od přijatého rozhodnutí.

Právě malé pochopení této zásady vede k tomu, že někteří velitelé při organizaci součinnosti uvádí většinou již známé údaje z rozhodnutí (tj. jen jedné možné varianty bojové činnosti, i když by měla být tou nejpravděpodobnější) a doplní je popř. několika jednoduchými novými situačními údaji. Takovýto přístup k organizaci součinnosti je vyloženě formální, podřízení nejsou připravováni na složitost a dynamiku příštího boje. Ocitnou-li se v neočekávané situaci nebo dojde-li ke ztrátě spojení, pak jejich rozhodnutí a činnost se může podstatně odlišovat od předpokladů nadřízeného velitele.

5. Má-li být zabezpečena nepřetržitá součinnost, musí nadřízený dosáhnout toho, aby podřízení funkcionáři **dokonale znali** své bojové úkoly, úkoly a činnost posilových (podpůrných) prostředků a sousedů. Velitel pluku (praporu) ve druhém sledu navíc úkoly prvosledových pluků a praporů, velitelé praporů v hlavních silách předsunutého odřadu úkoly předvoje, velitelé prvosledových pluků (praporů) v obraně i úkoly druhosledového útvaru a další.

Vše z toho důvodu, aby včas mohli zabezpečit svoje boky, vyžádat si palbu, převzít úkol jiné součásti bez zbytečné ztráty tempa, pomoci splnit sousedu jeho úkol a naopak, využít úspěchu souseda, a také proto, aby nedošlo k chaosu, ztrátám nebo dokonce k vzájemnému boji.

Není proto správné, aby při vydávání nařízení či bojového rozkazu, stejně jako v průběhu rekognoskace či organizace součinnosti si podřízení znamenali pouze ty údaje, které se dotýkají jen přímo jich. Stejně není správné odeslat své zástupce vykonat pomoc u podřízených bez hluboké znalosti zámyslu činnosti divize (pluku) a úkolů podřízeného stupně, což se také často stává.

K organizaci součinnosti

K vlastní organizaci součinnosti najde velitel divize či pluku ve Vševojsk-1-1 (např. čl. 57, 236, 455) jen **rámcové obsahové pokyny**, tj. hlavní otázky, které by měl v jejím průběhu sladit. Škoda, že v předpise nenažde jednoznačně formulovaný cíl této činnosti, možnou formu její organizace, doporučené metody a způsoby této součinnosti. Protože na tyto otázky jsou různé názory

a pohledy především našich praktiků, ovlivněné získanými vlastními dlouholetými zkušenostmi, chci jednak přispět k jejich postupnému sjednocení a jednak se podělit o své zkušenosti s mladými veliteli pluků a divízi.

Při organizaci součinnosti musí velitel divize (pluku):

- **zkoordinovat společné plnění** stanovených taktických úkolů tak, aby došlo k jejich co nejúspěšnějšímu splnění;

- **sladit úsilí** vojsk a prostředků ničení (zejména jaderných) ve prospěch útvarů a jednotek, které plní rozhodující úkoly;

- dosáhnout u všech podřízených **jednotné pochopení cílů** bojové činnosti divize (pluku), jakož i možných variant použití sil a prostředků ničení nepřitelem;

- dosáhnout u podřízených i hlubokého pochopení **vlastních úkolů a způsobů** jeho plnění, předpokládaného podílu každého jednotlivého útvaru a jednotky na celkovém úkolu divize (pluku), jakož i pochopení těch úkolů, které mohou v průběhu bojové činnosti převzít za jiné útvary a jednotky;

- stanovit **pořadí splnění** společných úkolů v zájmu dosažení společných cílů.

Právě výčet povinností velitele k naplnění cílů organizace součinnosti znovu mě nutí zdůraznit, že tato činnost musí být **oboustranným aktivním procesem**. Na jedné straně vrcholí dosavadní a právem mohu napsat velmi namáhavá a vysilující práce velitele divize či pluku, zatím co na druhé straně stojí pozorně naslouchající a hluboce přemýšlející podřízení funkcionáři, pro které je toto jednání nesmírnou inspirací pro co nejefektivnější splnění nejen uložených, ale i potenciálně dalších možných úkolů.

Opětovně chci uvést, že v útoku i obraně je třeba taktickou součinnost organizovat **na dobře prostudovaném terénu**, ve střetném boji a částečně i za útoku na plastickém stole a po vyjití do zájmového prostoru nalézt způsob, jak ji prohloubit v konkrétním terénu. Na mapě, i velkého měřítka, musí být organizována jen zcela výjimečně. Jen práce v terénu dává totiž veliteli možnost názorně přiblížit účastníkům jím předvídaný model boje, dovést jej až do podvědomí jemu podřízených velitelů, přimknout k realitě terénu a bude-li třeba, rychle jej při změně situace zpřesnit.

Velitel divize i pluku přitom musí **sám direktivní formou rozehrát** bojovou činnost **pouze v ojedinělých případech** vyslechnout krátké informace (nikoli však nové návrhy) některých velitelů, náčelníků druhů vojsk a služeb, formulované velitelsky stručně a jednoznačně, a tak dosáhnout u nich správného pochopení vlastních bojových úkolů. Vzhledem k tomu, že velitel je organizátorem a řídícím boje, je především **povinen sám vytvořit jeho „scénář“** a nevystupovat přitom jen v roli naslouchajícího náčelníka. „Direktivní forma“ je tudíž na taktickém stupni **hlavní a základní metodou** organizace součinnosti.

Před zahájením organizace součinnosti je vhodné přísti bojovcu činnost rozdělit na jednotlivé etapy či období. Jak podrobně rozčlenit a „rozkousovat“ vytvořený model boje, není podle mých zkušeností pro vlastní organizaci rozhodující (i když sám volím raději podrobnější členění). Důležité je, aby byl **uceleně řešen** a zcela dořešen **určitý taktický úkol**.

Jaký zvolit **postup práce v jednotlivých obdobích**? Již samo zahájení organizace součinnosti musí mít **velitelský vstup**, např.:

Soudruzi! Zahajuji organizaci součinnosti, která bude probíhat podle těchto úkolů a čar:

1. Uspořádání pochodové sestavy.
2. Pochod s předvídáním střetného boje.
3. Střetnutí s nepřítelem v prostoru
 - a) na čáře střetnutí čís. 1
 - b) na čáře střetnutí čís. 2
4. Střetnutí s nepřítelem v prostoru
 - a) na čáře střetnutí čís. 1
 - b) na čáře střetnutí čís. 2

Přistupuji k úkolu čís. 1 — uspořádání pochodové sestavy. Velitelská mluva, tj. věcné, stručné, jasné a rozhodné vyjádření, je průvodním jevem celého tohoto aktu.

Každé období je třeba **zahájit předpokládanou činností (zámyslem) nepřítele**, a to nejen jeho prvosledových jednotek v dotyku s divizí či na směru útoku divize, ale i prostředků jaderného napadení, druhých sledů a záloh, které ovlivní činnost divize popř. až v dalším období, a uvést i varianty použití sil a prostředků ničení proti divizi.

Logickým navázáním je **zámysl činnosti pro dané období**, formulovaný podstatně podrobněji než při vyhlásování rozhodnutí, řešící cíl této etapy bojové činnosti, předpokládaný její průběh včetně variant protipatření vůči možné aktivitě nepřítele.

Pro názornost jeden možný příklad:

a) **z rozhodnutí se podřízený dozví:**

Při vklínění se nepřítele do obrany na směru zničit ho jaderným úderem, palbami ostatních prostředků a protiztečí na směru v prostoru

b) **při organizaci součinnosti rozvine tento zámysl šíře, např.:**

Při vklínění se nepřítele do obranného pásma na směru udržet 1. msp čáru a 2. msp čáru, na které ho zastavit a umožnit zničit ho jaderným úderem do prostoru, palbami všech palebných prostředků a protiztečí 4. tp na směru v prostoru Obnovit přední okraj obrany na původní čáře v sestavě 1. msp, 4. tp, 2 msp. Čára rozvinutí do praporních proudů

do rotních proudů

k protizteči

Jestliže se nepodaří prvosledovým plukům udržet stanovenou čáru a nepřítel vyjde až do prostoru, pak ho zničit jaderným úderem do prostoru, palebnými prostředky a protiztečí 4. tp v prostoru Obnovit přední okraj buď na původní čáře nebo na čáře v sestavě Čáry rozvinutí do (k)

Pokračováním je **hluboký rozbor celého období** po dílčích taktických úkolech a úloha jednotlivých prvků sestavy divize. Jako první zpravidla rozebíráme úkol průzkumných orgánů, kde se v této době musí nacházet a jaké zprávy mají získávat. Následuje činnost těch prvků bojové sestavy, které plní hlavní úkol, a podíl ostatních prvků sestavy, kdy, kde a jak přispívají ke splnění rozhodujícího úkolu. Nemůžeme přitom ani opomenout zásahy nadřízeného, sousedy, zabezpečení bojové činnosti, velení. Závěrem každého období vyhlásíme

signály a při dostatku času může velitel přezkoušet účastníky z pochopení nejdůležitějších údajů součinnosti.

Stejným způsobem přistupuje velitel divize i pluku k dalším otázkám. V závěru zvýrazní znova problémy, na které je třeba položit důraz, a tím organizaci součinnosti zakončí.

Šíře probíraných problémů může být různá, rozhodující vliv na jejich rozsah bude mít jednak množství času k organizaci součinnosti, jednak zkušenosti a dosavadní spolupráce s podřízenými. Těm, s kterými velitel „bojuje“ již řadu let, není třeba vysvětlovat každou podrobnost jako těm, s kterými prodělává svůj první „bojový křest“.

Způsob jak organizovat součinnost přesně vymezuje Bojový řád. Tak

— **za útoku** (a analogicky i ve střetném boji) je podle čl. 236 stanoveno organizovat součinnost podle úkolů, čar a doby, přitom do hloubky bližšího úkolu velmi podrobně;

— **v obraně** čl. 455 ukládá organizovat součinnost po pravděpodobných směrech útoku nepřítele, podle úkolů a směrů protiztečí vlastních vojsk, na celou hloubku obranného pásma divize (úseku pluku).

Způsob organizace součinnosti (samozřejmě v rámci požadavků Bojového řádu) si volí velitel divize a pluku sám. **Většina** přistupuje k organizaci součinnosti především **podle úkolů** (např. při organizaci průlomu nepřátelské obrany, odrážení protizteče, násilného přechodu vodního toku, organizace přechodu do pronásledování) nebo **podle čar** (např. organizace součinnosti ke splnění bližšího úkolu, ke zničení nepřítele na čáře střetnutí apod.).

Přednostně **podle času** je výhodné organizovat úkoly např. při zaujetí bojové sestavy a přípravě průlomu prvosledovými pluky v období palebné přípravy (příklad: v Č-35 je zahájení dělostřelecké přípravy, v Č-25 přenos palby do hloubky atd., spolu s výčtem činnosti v této době všech prvků sestavy), při násilném přechodu vodního toku i v jiných případech, kde východiskem ke vzájemnému sladění činnosti jsou **přesné časové údaje**.

Popsanými opatřeními nemůžeme pokládat činnost velitele a jeho štábu k zabezpečení součinnosti za vyčerpanou. Vždyť zpravidla v krátké době je zahajována bojová činnost, která prověří realitu vytvořeného modelu boje. Velitel musí mít trvale hluboký přehled o situaci, včas předvídat možné odchylky, při změně úkolu nezůstat jen při strohém bojovém nařízení, ale vždy je doplnit i nejn nutnějšími součinnostními údaji. Rovněž každý osobní kontakt s podřízenými musí velitel i jeho zástupci využívat k prohloubení dosavadní součinnosti, ke zpřesnění dříve předpokládaných variant, k objasňování cíle a zámyslu boje.

Pokud boj nezačne hned, je třeba **ihned reagovat** na nově zjištěné poznatky ze strany nepřítele zpřesněním nejen bojového úkolu podřízeným, ale i upřesněním potřebných součinnostních otázek.

Jen tak můžeme hovořit o trvalé a nerušené součinnosti.

Mnohý čtenář může mávnout rukou — vysoké tempo soudobého boje přece nedovolí jít do těchto podrobností! Já však tvrdím, že ano. Jenom však tehdy, jsou-li na složitosti soudobého boje odpovědní funkcionáři dobře teoreticky a prakticky připraveni, od okamžiku převzetí úkolu hospodaří dobře s časem svým i podřízených a nespolehají na štáb, že jim všechno připraví a oni tuto přípravu lépe či hůře přečtou, ale sami se aktivně podílejí na celém rozhodovacím procesu.

PRŮZKUM VE STŘETNÉM BOJI VŠEVOJSKOVÉHO SVAZKU

Vševojsk-1-1, článek 179 definuje střetný boj jako druh boje, při němž se obě strany snaží dosáhnout svého cíle útočnou činností. Z toho vyplývá, že průzkum ve střetném boji bude řešen přibližně stejným způsobem jako v útočném boji. V organizaci průzkumu budou však určité zvláštnosti, které vyplývají zejména z charakteristických rysů a zásad vedení střetného boje. V článku chci ukázat právě na tyto zvláštnosti v aplikaci na stupeň vševojskového svazku. Určité odlišnosti se projeví ve stanovení cílů a úkolů průzkumu, v práci zpravodajských a jiných orgánů při organizaci průzkumu a v činnosti průzkumných orgánů při vedení průzkumu.

Cíle a úkoly průzkumu

Formulace cílů a úkolů průzkumu ve střetném boji vševojskového svazku závisí mimo jiné na situaci, možnostech a pravděpodobném zámyslu nepřítelů, na cílech a úkolech motostřelecké nebo tankové divize (v dalším msd, td) ve střetném boji, na terénu a časových podmínkách, na zámyslu boje, na opatřeních bojového nařízení pro průzkum nadřízeného štábu, na situaci a možnostech sil a prostředků průzkumu (průzkumných orgánů). Tyto skutečnosti můžeme zároveň považovat za základní podklady pro plánování průzkumu ve střetném boji vševojskového svazku.

Při vyhodnocování situace nepřítelů je třeba hlavní úsilí položit na včasné a co nejúplnější zjištění ZHN, zvláště prostředků jaderného napadení (PJN), síly, složení a uskupení pozemních vojsk, s důrazem na tankové jednotky a útvary. Při stanovení možností a pravděpodobného zámyslu nepřítelů bude zvláště důležité zjistit předpokládanou dobu a způsob použití taktických PJN, časové a prostorové možnosti zasazení hlavních sil nepřátelské divize do boku (týlu) vlastních vojsk.

Do střetného boje může msd (td) přejít při rozvinování hlavních sil z pochodu nebo v průběhu bojové činnosti za útoku, popř. v obraně. V závislosti na konkrétní situaci bude cílem střetného boje msd (td) předstihnout nepřítele v ovládnutí důležitého prostoru. Vševojskovému svazku se ve střetném boji určuje bližší úkol a směr dalšího útoku. Bližším úkolem msd (td) je zničit hlavní síly protistojícího nepřítele, zmocnit se jeho taktických PJN nebo je zničit a ovládnout prostor, který zabezpečuje výhodné podmínky k rozvíjení útoku. Msd (td) může vést střetný boj samostatně nebo společně s dalšími svazky. Přitom td využívá své velké manévrovosti, úderné a palebné síly, která jí dovoluje ničit i nepřítele v početní převaze. Msd (td) vede ve střetném boji zpravidla úder hlavními silami do boku a týlu nepřítele a současně poutá části sil jeho hlavní uskupení čelně.

Na použití sil a prostředků msd (td) ve střetném boji má značný vliv charakter terénu v prostoru plánovaného střetnutí. Terén rovněž ovlivňuje zasazení a činnost průzkumných orgánů vševojskového svazku, ať již jde o orgány vojskového a hloubkového, nebo rádiového a radiotechnického průzkumu. Na prostorové upřesňování úkolů již působících průzkumných orgánů a zejména na zasazování nových průzkumných orgánů ze zálohy sil a prostředků průzkumu působí výrazně faktor času, který je třeba plně respektovat.

Vedle úkolu stanoveného vševojskového svazku pro střetný boj, má rozhodující vliv na formulaci cílů a úkolů průzkumu zámysl boje, který vyhlásí velitel msd (td) v období rozhodovacího procesu. S přihlédnutím k zámyslu vševojskového řešení stanoveného bojového úkolu můžeme časově a prostorově soustřeďovat hlavní úsilí průzkumu, stejně jako diferencovat jednotlivé úkoly průzkumu. Zvláště důležitým podkladem bude stanovení předpokládaného směru a doby zasazení hlavních sil msd (td) do boku nebo týlu hlavního uskupení nepřítele.

Mezi nejdůležitější podklady odborného charakteru patří bojové nařízení pro průzkum nadřízeného štábu a znalost situace a možností organických sil a prostředků průzkumu (průzkumných orgánů). První z uvedených podkladů je sice významný pro kvalitnější a komplexnější řešení otázek průzkumu ve střetném boji, avšak nemusí být vždy a včas k dispozici. Zpravodajský náčelník (v dalším ZN) je povinen zabezpečit úkoly organizace průzkumu i bez něj. Podrobná znalost druhého z podkladů je však pro určení reálných cílů a úkolů průzkumu nezbytná. Tento požadavek zvýrazňuje skutečnost, že při zahájení střetného boje bude obvykle větší část sil a prostředků průzkumu již zasazena a bude plnit stanovené úkoly v rámci vytvořených průzkumných orgánů.

V závislosti na těchto podkladech a dalších ovlivňujících faktorech určíme konkrétní cíle a úkoly průzkumu ve střetném boji vševojskového svazku. Vzhledem k tomu, že v článku řeším problematiku v teoretické rovině, můžeme obecněji vyjádřit cíle a úkoly průzkumu ve střetném boji msd (td) takto:

Cílem průzkumu je včasným získáváním hodnověrných zpráv o nepříteli a terénu (zejména o taktických PJN, druhých sledech a zálohách divize), jejich komplexním a reálným vyhodnocením a pohotovým předáním k využití vytvořit nezbytné podmínky k optimalizaci rozhodovacího procesu velitele před zahájením a v průběhu vedení střetného boje msd (td).

Hlavní úsilí průzkumu soustředíme ke zjištění raketových a tankových útvarů nepřítele a jeho zámyslu k vedení manévru a úderu do boku a týlu msd (td).

Hlavní úkoly průzkumu:

- zjistit přípravu nepřítele k použití taktických PJN,
- zjistit prostory rozvinování divizního, brigádního dělostřelectva a raketových útvarů, s důrazem na jejich palebná postavení,
- upřesnit uskupení, sílu a složení útvarů nepřítele, zvláště tankových (obrněných),
- zjistit odkryté boky v sestavě nepřítele,
- včas zjistit zámysl nepřítele k vedení manévru a úderu hlavními silami do boku a týlu msd (td),
- pátrat po přísunu druhých sledů a záloh z hloubky a možnostech jejich zasazení,
- zjistit místa velení a radioelektronické prostředky na stupni nepřátelské divize a podřízených útvarů,
- upřesnit ráz terénu a jeho průchodnost.

Organizace průzkumu

Organizace průzkumu je za jakékoli situace prvořadou povinností všech velitelů a štábů. Toto ustanovení předpisu Zprav-1-1. čl. 88 svůj značný význam právě při přípravě a v průběhu střetného boje. Zahrnuje sice stejná opatření jako v jiných druzích boje, avšak charakter střetného boje a zejména faktor času vtiskují této činnosti zvláštní důležitost.

Organizace průzkumu je souhrnem opatření a činností velitelů, štábů a zejména zpravodajských orgánů, zaměřených k určení reálných úkolů pro průzkum a vytvoření optimálních podmínek pro jejich splnění. Zahrnuje celou řadu opatření uvedených v čl. 89 předpisu Zprav-1-1, která můžeme shrnout do dvou základních oblastí:

- řízení průzkumu ve všech fázích,
 - zpracování zpráv ve všech etapách s následnou informační činností.
- V souladu s tímto základním dělením dále rozeberu zvláštnosti orientace průzkumu ve střetném boji vševojskového svazku.

Průzkum musíme řídit v těsné návaznosti na opatření, která již byla přijata pro pochod s předvídáním střetného boje nebo pro předchozí bojovou činnost. Míra podílu hlavních funkcionářů vševojskového svazku a dalších příslušníků štábu zainteresovaných na řízení průzkumu je limitována danými časovými možnostmi. Velitel msd (td) bude zpravidla pouze upřesňovat úkoly průzkumu, které vydal při organizaci pochodu. V závislosti na stupni podrobnosti tohoto upřesnění náčelník štábu nemusí již v každém případě vydávat pokyny pro průzkum. Z ostatních funkcionářů by měl být v každém případě zachován podíl odborných náčelníků na řízení průzkumu a řešení součinnostních otázek se zpravodajským orgánem vševojskového štábu v zájmu centralizovaného řízení průzkumu.

Stejně jako v ostatních druzích bojové činnosti bude mít rozhodující vliv na řízení průzkumu ZN msd (td) a jemu přímo podřízené zpravodajské orgány. V rámci řízení průzkumu při přípravě a v průběhu střetného boje se ZN msd (td) musí zabývat řešením těchto otázek:

- upřesněním úkolů nebo stanovením nových úkolů zasazeným průzkumným orgánům,
- zasazováním průzkumných orgánů ze zálohy sil a prostředků průzkumu (samostatné odřady — směry, prostory, úkoly, časy),

- rozvinutím rádiové a radiotechnické roty (kde, kdy a jakými úkoly),
- stanovením doplňkových úkolů průzkumu pro předvoj (předsunutý oddíl), taktický vzdušný výsadek (je-li vyčleňován), vševojskové útvary prvního a druhého sledu, průzkum druhů vojsk a speciálních vojsk,
- organizací velení průzkumným orgánům.

Plánování průzkumu ve střetném boji bude probíhat pod silným tlakem času. Nový plán průzkumu štábu obvykle nebudeme zpracovávat. Upřesnění a nová opatření průzkumu vyjádříme graficky v plánu průzkumu štábu pro pochod s předvídáním střetného boje nebo pro předchozí bojovou činnost. Jestliže nebyl plán dříve zpracován, zakreslíme příslušná opatření do pracovní mapy ZN. Bojová nařízení pro průzkum budeme zpravidla vydávat jako doplňková, stručně, s využitím technických pojmů. Úkoly zasazeným průzkumným orgánům upřesňuje ZN rádiem. Zasazovaným průzkumným orgánům vydává úkoly osobně nebo prostřednictvím podřízených zpravodajských důstojníků, popř. velitele a štábu orgánům, které jsou na hlavním směru a plní nejdůležitější úkoly. Přípravu těchto orgánů k činnosti musíme zkrátit na minimum, nikoli však na úkor její kvality.

V období přípravy střetného boje nabývá na významu řešení otázek vzdušného průzkumu cestou požadavků na nadřazený štáb a organizací odposlechu zpráv. K plnění dílčích úkolů vzdušného průzkumu můžeme využívat vojskových letounů msd (td) a vzletů průzkumných letounů na výzvu. V otázkách vzdušného průzkumu musí ZN msd (td) vyvíjet velmi těsnou součinnost se skupinou bojového velení letectva na štábu vševojskového svazku. V průběhu střetného boje vystupuje do popředí nutnost organizace doplňkového průzkumu s plným využitím všech možností včetně vysílání důstojnických průzkumných hlídek.

Zpracování zpráv má ve střetném boji značnou důležitost. ZN msd (td) musí včas promyslet a zabezpečit optimální způsob shromažďování zpráv o nepříteli a terénu, jako základní předpoklad jejich dalšího zpracování. Rovněž v této oblasti je činnost poznamenána tlakem času, což vyžaduje rychlou, promyšlenou a účelnou práci ve všech etapách zpracování zpráv. Do zahájení střetného boje i v jeho průběhu zasluhuje zvláštní pozornost zpracování zpráv od nadřazeného štábu včetně zpráv od vzdušného průzkumu a jejich plné využití v informačním procesu.

Rovněž **informační činnost** musí být velice rychlá a pohotová. K předání zpravodajských informací a zpravodajských hlášení budeme v maximální míře využívat technických pojmů. Zdlouhavou písemnou a grafickou dokumentaci v tomto směru bude nutné omezit na minimum.

Za rozhodující v celé informační oblasti považují informační zprávu ZN, kterou přednáší veliteli nebo náčelníkovi štábu. Zvláštnost je v tom, že velitel (náčelník štábu) obvykle nevyžaduje úplnou informační zprávu a omezí se pouze na zodpovězení dílčích otázek, které ho zajímají. Takováto praxe je dána jednak omezenými časovými možnostmi, jednak obvykle postačující obecnou informovaností hlavních funkcionářů o nepříteli z předchozí činnosti.

Bez ohledu na stupeň podrobnosti informační zprávy musí být ZN msd (td) připraven a schopen dát kdykoli vyčerpávající odpovědi na otázky, které zajímají velitele a náčelníka štábu. Ve střetném boji půjde o tyto otázky:

- síla a složení vojsk nepřítele a směry činnosti jeho hlavního uskupení,
- zjištěné PJN, pravděpodobné prostory jejich rozvinování a možnosti použití,
- pravděpodobný zámysl nepřítele,
- čáry a doba rozvinování jeho hlavních sil,
- možnosti manévru do boku msd (td),
- nejdůležitější objekty nepřítele pro ničení.

V průběhu střetného boje upřesňuje ZN msd (td) úkoly vykonavatelům, vysílá nové průzkumné orgány, slaďuje činnost všech druhů průzkumu, zabezpečuje zpracování zpráv, jejich doručení nadřízenému štábu, štábům vševojskových útvarů a sousedům a plní úkoly spojené s informační činností.

K plnění úkolů při přípravě a v průběhu střetného boje využívá ZN msd (td) plně činnosti místa řízení ZN, které se rozvíjí na velitelském stanovišti vševojskového svazku.

Vedení průzkumu

Zničení nepřítele ve střetném boji se dosahuje dovedným uskutečněním celé řady opatření, včetně vedení nepřetržitého průzkumu za účelem předjit nepřítele v jaderných, chemických a leteckých úderech, v zahájení palby dělostřelectva a v rozvinutí hlavních sil.

Vševojskový svazek vede průzkum ve střetném boji organickými průzkumnými orgány vojskového, hloubkového, rádiového, radiotechnického a radiolokačního průzkumu, průzkumnými orgány některých druhů vojsk a speciálních vojsk, bojovou činností podřízených vševojskových útvarů, předvoje, předsunutého odřadu, taktického vzdušného výsadku a jimi vyčleněných průzkumných orgánů. Vedle toho využívá zpráv získaných činností průzkumných orgánů nadřízeného stupně velení.

Na plnění úkolů **vojskového průzkumu** se podílejí pozorovací hlídky (v dalším PoH), samostatné průzkumné hlídky (v dalším SPzH), důstojnické průzkumné hlídky (v dalším DůPzH), popř. průzkumné odřady (v dalším PzO).

PoH zjišťují charakter činnosti nepřítele v dotyku. Ve střetném boji budou plnit úkoly převážně na vozidlech. Na stupni msd (td) budou zasazeny 2 až 3 PoH v závislosti na množství vytvořených SPzH. Úkoly pozorování nepřítele a terénu budou vedle toho plnit všechny ostatní průzkumné orgány, velitelé všech stupňů a příslušníci bojových jednotek.

SPzH budou působit na křídlech (bocích) vlastních vojsk a v mezerách bojové sestavy nepřítele. Zjišťují sílu a složení rozvíjejícího se nepřítele, rozmístění jeho druhých sledů, směry jejich postupu i manévry k jejich vyvedení do boku a týlu vlastních útvarů, rozmístění palebných postavení raketových jednotek, dělostřelectva a minometů, míst velení a radioelektronických prostředků. Msd (td) může zasadit 2—3 SPzH včetně těch, které působily již za pochodu s předvídaním střetného boje nebo v jiné předchozí činnosti.

DůPzH vysíláme k upřesnění zpráv o nepříteli před čely a na bocích vševojskových útvarů, k ověření situace vlastních vojsk a sousedů, k prověření nesrovnalostí v hlášeních o situaci, k upřesnění charakteru terénu na čarách rozvinutí a přístupech k nim, k získání údajů o radiační situaci v prostorech jaderných úderů nepřítele. Charakter střetného boje vyžaduje jejich vybavení nejrychlejšími dopravními nebo přepravními prostředky. Msd (td) využije

vá 1—2 DůPzH z počtu důstojníků štábu msd (td) nebo štábu průzkumného praporu.

PzO můžeme vyslat v síle zesílené průzkumné tankové nebo motostřelecké roty, ale i zesíleného motostřeleckého nebo tankového praporu na nejdůležitější směry nebo do rozhodujících prostorů ke zjišťování takových zpráv o nepříteli a terénu, které jsou pro přípravu a průběh střetného boje nezbytné. Za pochodu s předvídáním střetného boje podle situace můžeme PzO (SPzH) vyslat 1½ — 2 hodiny před zahájením přesunu pochodového zajištění.

PzO proniká do prostoru rozvinutí hlavního uskupení nepřítelů a jeho prostředků jaderného napadení. Ze své sestavy vyčleňuje průzkumné hlídky, jejichž množství závisí na síle a uložení PzO. Velitel PzO se zbývajícími silami a prostředky zaujímají skryté místo, kde shromažďuje zprávy od průzkumných hlídek a předává je na štáb msd (td). Takovéto využití PzO umožňuje včas zjistit prostory rozvinování hlavních sil nepřítelů a jeho taktických prostředků jaderného napadení.

Uvedené průzkumné orgány vojskového průzkumu můžeme rovněž vyčlenit ze sil a prostředků průzkumu podřízených vševojskových útvarů. Budou plnit úkoly ve prospěch svých útvarů, avšak některé jimi získané zprávy o nepříteli a terénu budeme využívat rovněž na stupni vševojskového svazku.

Úkoly **hloubkového průzkumu** plní ve střetném boji průzkumné skupiny (v dalším PzS) vyčleňované ze sil a prostředků průzkumného praporu msd (td).

PzS zjišťují přísun druhých sledů [záloh], sílu a složení pochodových proudů, směry jejich přesunu, prostory bojového rozmístění jednotek a útvarů taktických a operačně taktických raket, souřadnice jejich palebných a technických postavení. Z časových důvodů jako nejvýhodnější bude vyslání nově zasazovaných PzS do týlu nepřítelů pomocí vrtulníků. Na stupni msd (td) můžeme použít 3—4 PzS, včetně již dříve zasazených.

Úkoly **rádiového, radiotechnického a radiolokačního průzkumu** v dalším RPz, RTPz a RLPz) ve střetném boji plní pracoviště tvořící zaměřovací síť RPz VKV a RTPz a odposlechová pracoviště RPz VKV, dále pak pracoviště na pozemní pohyblivé cíle. Možnosti těchto druhů průzkumu se při zahájení střetného boje zvyšují. Rozvinutí rádiové a radiotechnické roty průzkumného praporu msd (td) je vhodné v bojové sestavě předvoje (předsunutého odřadu) ve vzdálenosti 2—6 km od čáry dotyku. Ve střetném boji nabývá značný význam manévr silami a prostředky RPz, RTPz a RLPz. Hlavní úsilí RPz VKV zaměříme na odposlech rádiového provozu v sítích jednotek taktických raket, dělostřelectva a velitelství divize i podřízených útvarů. RTPz zjišťuje radiolokační a ostatní radiotechnické prostředky v sestavě nepřátelské divize. RLPz pátrá po pozemních pohyblivých objektech, zejména tankách a dalších obrněných cílech. Z počtu průzkumného praporu můžeme vyčlenit 8 pracovišť rádiového odposlechu VKV, 3 pracoviště rádiového zaměření VKV, 2 pracoviště RTPz a 2 pracoviště RLPz.

Ze sil a prostředků **průzkumu druhů vojsk a speciálních vojsk**, můžeme ve střetném boji msd (td) vyčleňovat a využívat průzkumných orgánů zejména dělostřeleckého, ženijního, radiačního a chemického průzkumu. Po zahájení střetného boje jednotkami předvoje (předsunutého odřadu) se rozvinou všechny síly a prostředky dělostřeleckého průzkumu. Zjišťují směry přesunu pochodových proudů nepřítelů, jeho sílu a složení, taktické PJN při rozvinování, v prostorech bojového rozmístění i v palebných postaveních, pa-

lebná postavení dělostřeleckých a minometných baterií a ostatních palebných prostředků, čáry rozvinování mechanizované pěchoty a tanků nepřítele. Ženíjní průzkum vedeme na osách přesunu a na bocích vlastních vojsk ke zjištění stupně průchodnosti terénu, stavu cest a mostů, čar rozvinování jednotek a přístupů k nim, ke zjištění zátarasů a k průzkumu terénu v prostorech použití jaderných zbraní. Radiační a chemický průzkum zjišťuje stupeň zamoření, úroveň radiace, hranice zamořených úseků terénu v prostorech jaderných úderů, zvláště na čarách rozvinování hlavních sil msd (td) a cesty jejich obejití nebo překonání.

Bojovou činností získávají vševojskové útvary prvního a druhého sledu msd (td) značná množství hodnověrných zpráv o nepříteli v dotyku, zejména jeho palebných prostředcích, zátarasech a dalších objektech. Těchto zpráv ihned využijeme v zájmu optimálního splnění bojových úkolů stanovených jednotkám a vševojskovým útvarům ve střetném boji.

Předvoj (předsunutý odřad) plní úkoly průzkumu rovněž bojovou činností, dále pak zasazením PoH, SPzH (PzO) a bojových průzkumných hlídek. **Taktický vzdušný výsadek** (je-li plánován) vede průzkum rovněž bojovou činností, pozorováním a na nejnebezpečnější směry vysílá bojové průzkumné hlídky. K získání zpráv z plánovaného prostoru vysazení a činnosti taktického vzdušného výsadku můžeme zasadit předem do tohoto prostoru PzS a předložit požadavek na vzdušný průzkum.

Vede-li msd (td) střetný boj v sestavě vševojskové armády, může využívat výsledků průzkumu tohoto stupně velení. Jde hlavně o RPz KV, RTPz speciální průzkum a dále pak vzdušný průzkum. Výhody a přednosti vzdušného průzkumu vystupují do popředí právě ve střetném boji. Jde zejména o jeho dosah, přesnost a rychlost. Vzdušný průzkum sleduje přísuny vojsk z hloubky, hodnotu a směry pohybů proudů, dobu a prostory rozvinování PJN, mechanizované pěchoty, tanků a dělostřelectva a upřesňuje souřadnice důležitých bodových cílů. Vzdušný průzkum ve prospěch msd (td) zabezpečí průzkumné a podpůrné letectvo, popř. rovněž organické vrtulníky vojskového letectva.

Závěrem chci uvést, že včasný a efektivní průzkum má značný vliv na průběh a výsledek střetného boje vševojskového svazku. V důsledku toho je třeba věnovat jeho organizaci zvýšenou pozornost. Při plnění všech opatření organizace průzkumu bude mít značný význam včasnost, centralizace a koordinace veškeré činnosti. Při vlastním vedení průzkumu vystupuje do popředí aktivita, iniciativa, rychlost, přesnost a komplexnost. Při vedení průzkumu bude nezbytné zachovat těsnou návaznost na opatření průzkumu řešená již při přípravě a v průběhu pochodu s předvídaním střetného boje nebo při předchozí bojové činnosti. Hlavní úsilí v činnosti zpravodajských a průzkumných orgánů ve střetném boji vševojskového svazku soustředíme k včasnému a reálnému získání, zpracování a využití zpráv o taktických PJN, směru (prostoru) a době zasazování hlavních sil nepřátelské divize k úderu do boku vlastních vojsk.

STŘELBA NA RAKETOMETNÉ BATERIE LARS 110 SF

S cílem zkvalitnit své divizní dělostřelectvo zaváděla armáda NSR od r. 1969 postupně do výzbroje pozemního vojska raketomet typu LARS 110 SF. Tento raketomet je schopen vést salvovou střelbu klasickým i speciálním střelivem na vzdálenost do 15 km a představuje nový typ nepřátelského palného prostředku, na který musíme při vybojování a udržování vlastní palné převahy vést účinnou střelbu. Svým významem i vzdáleností bojové sestavy od čáry dotyku se řadí mezi významné cíle pro palbu pozemního dělostřelectva. Proto také bylo v Rozkaze ministra národní obrany na tento výcvikový rok zvlášť uloženo dělostřelectvu zvládnout ničení nepřátelských raketometných jednotek.

Střelba na nepřátelské raketometné jednotky je charakterizována určitými specifickými rysy, které vyplývají ze zásad jejich bojového použití, z charakteru bojové sestavy apod. Naše dělostřelecké předpisy zatím nijak zvlášť tuto střelbu nerozebírají. Proto chci čtenáře seznámit alespoň s nejdůležitějšími závěry, které vyplývají z podrobného teoretického rozboru pro praktickou činnost při přípravě a řízení palby.

Charakteristika cíle

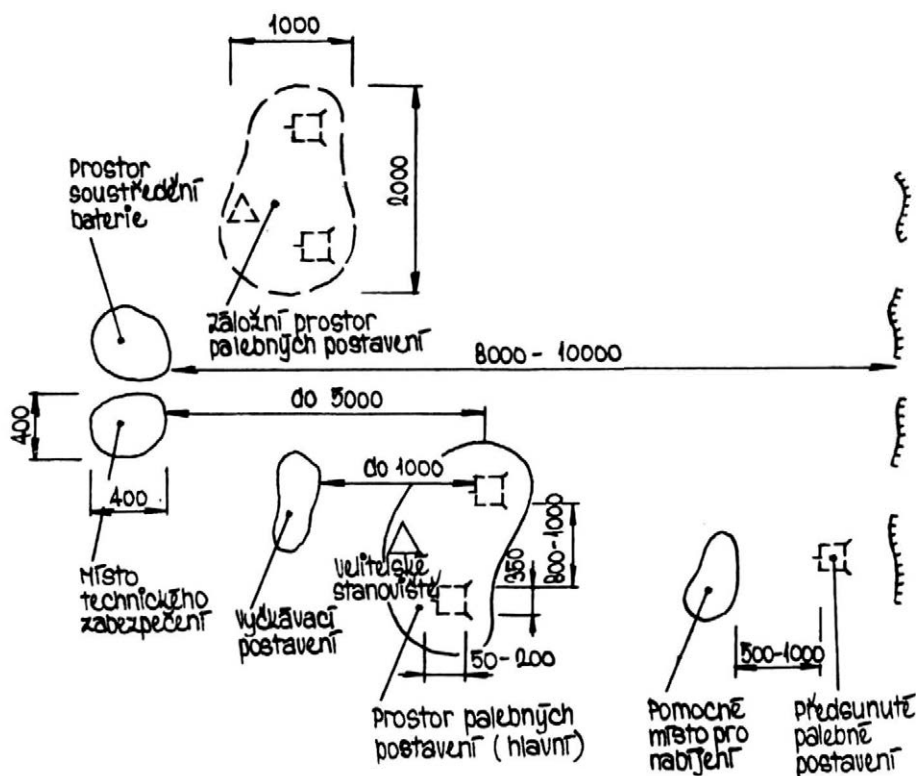
Raketometry LARS 110 SF jsou organizačně začleněny do dělostřeleckého pluku divize armády NSR, v jehož raketovém oddílu jsou dvě baterie po osmi kusech. V boji mohou být baterie použity buď centralizovaně, nebo v podřízenosti velitelů prvosledových brigád jednotlivě. V obou případech se jejich palby využívá k vyjádření hlavního úsilí.

Pro úplnost uvádím hlavní takticko-technické údaje o této zbraní:

— hmotnost nabitě zbraně	15 000 kg
— počet raketnic	2×18
— obsluha	3 muži
— délka raketometu	7,5 m
— šířka raketometu	2,5 m
— výška raketometu	2,5 m
— maximální délka střelby	15 km
— optimální délka střelby	9 až 14 km

— maximální rychlost rakety	asi 700 ms ⁻¹
— ráž rakety	110 mm
— délka rakety	2,25 m
— hmotnost rakety	37 kg
— trvání salvy	18 s
— salva baterie	288 střel
— palebný průměr baterie	5 salv
— doba na nabití raketometu	15 až 20 min
— doba přípravy ke střelbě	2 min
— doba pobytu v palebném postavení	asi 5 min

Základní palebnou jednotkou je raketometná baterie, která má velitelskou a palebnou skupinu. Velitelská skupina zahrnuje síly a prostředky, určené pro zabezpečení velení a spojení, rekognoskaci, topografickou přípravu, týlové a technické zabezpečení. V palebné skupině jsou dvě palebné čety po čtyřech raketometech a družstvo pro přípravu a řízení palby a pro povětrnostní zabezpečení. Bojová sestava baterie zahrnuje prostor soustředění s místem technického zabezpečení, vyčkávací postavení a prostor palebných postavení (viz **obr. 1**)

Obr. 1

V **prostoru soustředění** se zdržují ty jednotky, které právě neplní žádný palebný úkol. Je umístěn pokud možno uprostřed mezi prostory palebných postavení a ve vzdálenosti 8 až 10 km od předního okraje v místech, které umožňují skryté rozmístění a pohyb po pevných komunikacích.

V jeho bezprostřední blízkosti se zřizuje **místo technického zabezpečení**, určené pro kompletaci raketometných nábojů a nabíjení raketometů. Zaujímá plochu přibližně 400×400 m. Baterie se v něm zdržuje zpravidla pouze po dobu nezbytnou pro technické zabezpečení, asi půl hodiny. Místo musí zabezpečovat skryté rozmístění jednotek a umožňovat pohyb po pevných komunikacích. Je-li vzdálenost palebných postavení od místa technického zabezpečení větší než 5 km, zřizuje se v blízkosti palebného postavení pomocné místo pro nabíjení.

Vyčkávací postavení slouží ke skrytému rozmístění nabitých raketometů před plněním palebného úkolu. Volí se ve vzdálenosti do 1 km od palebného postavení. Raketometry jsou zde rozmístěny rozptýleně na ploše 400×400 m, jsou zamaskovány a využívají přirozených nebo umělých úkrytů. Vyčkávací postavení zaujímají nabitě raketometry tehdy, je-li předvídáno plnění palebného úkolu. Baterie v něm setrvává pouze omezenou dobu před zaujetím vlastního palebného postavení a splněním palebného úkolu, zpravidla ne déle než půl hodiny.

Každá raketometná baterie připravuje jeden hlavní a jeden až dva záložní **prostory palebných postavení**. V každém z nich jsou dvě až tři palebná postavení, vzdálená od sebe 800 až 1 000 m. Celý prostor palebných postavení bývá 2 km široký a 1 km hluboký. Zahrnuje velitelské stanoviště velitele baterie, střeleckou ústřednu, jednotlivé palebné postavení a stanoviště povětrnostního družstva. Jeho vzdálenost od předního okraje se pohybuje od 1 do 9 km. Je to dáno tím, že raketomet LARS nemá zařízení pro úpravu rozptylu na malých dálkách střelby. Podle západoněmeckých názorů má být proto používán jen na dálky střelby od 9 do 14 km, kdy se rozptyl přibližuje optimálním požadavkům.

Ve vlastním palebném postavení jsou raketometry rozmístěny v linii s rozestupy 50 m a maximálním odstupem rovněž do 50 m, takže celková šířka průčelí činí 350 m a hloubka 50 m. Hloubku palebného postavení tvoří pouze velitelské a povětrnostní družstvo palebné skupiny, která se rozmísťují na vzdálenost 50 až 200 m za linii raketometů.

Hlavním objektem, na který budeme ve všech těchto prostorech palebně působit, jsou vlastní **raketometry**, protože svým charakterem i svou četností vtiskují cíli specifický ráz. Z tohoto hlediska jsou všechny ostatní objekty podružné a jejich vyřazení budeme dosahovat souběžně. Za typický elementární cíl proto považujeme raketomet. Je lafetován na 7tunovém nákladním automobilu typu Magirus-Jupiter, jehož kabina je lehce pancéřovaná a chrání obsluhu proti střelám z ručních zbraní a střepinám. Raketnicové skříně pancéřovány nejsou. Před odpálením je obsluha rozmístěna nekrytě mimo vozidlo, během odpálení je kryta v kabině.

Nepřátelská raketometná baterie v prostoru soustředění, v místě technického zabezpečení a ve vyčkávacím postavení představuje pro palbu skupinový cíl o hloubce i šířce kolem 400 m, tvořená elementárními cíli typu raketomet LARS. V každém z těchto prostorů se může zdržovat minimálně po dobu půl hodiny.

V palebném postavení tvoří baterie rovněž skupinový cíl o hloubce 50 m a šířce 350 m, tvořená stejnými elementárními cíli. V postavení se však zdržuje pouze po omezenou dobu kolem 5 minut.

Podmínky pro vedení palby

Nepřátelské raketomety LARS klasifikujeme jako palebný prostředek divizního stupně velení, který používá převážně klasickou municí. Základním palebným úkolem při střelbě na podobné cíle je **umlčení**, které spočívá v dosažení takových ztrát a vytvoření takových podmínek, při nichž cíl dočasně ztrácí bojeschopnost. Podle zkušeností z Velké vlastenecké války docházelo k umlčení nepřátelských dělostřeleckých a minometných baterií tehdy, bylo-li palbou průměrně vyraženo do 30 % jejich elementárních cílů. Obnova bojeschopnosti trvala při takových ztrátách zpravidla déle než tři čtvrti hodiny. Uvedené hodnoty můžeme v rychlých fázích bojové činnosti považovat za postačující i pro střelbu na nepřátelské raketometné baterie. V těch situacích, kdy bude nezbytné nepřátelskou raketometnou baterii vyřadit na delší dobu, povedeme palbu s úkolem cíl zničit. Ke splnění tohoto palebného úkolu bude třeba vyřadit průměrně 50 až 60 % elementárních cílů.

Pro vlastní střelbu nahrazujeme oblast, na níž je skupinový cíl skutečně rozložen, vhodně zvoleným **úsekem**. Při palbě na prostory soustředění, místo technického zabezpečení a vyčkávací postavení raketometných baterií je situace jednoduchá: střelíme na čtvercový úsek o rozměrech 400×400 m. U baterie v palebném postavení, která představuje skupinový cíl o šířce 350 m a hloubce 50 m, umístěný obecně šikmo k naší výstřelné rovině, musíme najít očekávané hodnoty rozměrů úseků. Za předpokladu, že úhel střelby (tj. úhel mezi výstřelnou a kolmicí na průčelí nepřátelské raketometné baterie) se náhodně mění v intervalu od -785 mrad do +785 mrad, dostaneme očekávanou šířku úseku 330 m a očekávanou hloubku 170 m.

Za typický elementární cíl považujeme raketomet LARS. K jeho vyřazení dochází pouze při přímém zásahu nebo při výbuchu střely v bezprostřední vzdálenosti menší než je účinný poloměr. Maximální hodnoty nabývá účinný poloměr při nastavení zapalovače tříštivého. **Obsah oblasti ničivého účinku střel** se zjišťuje pomocí stínového grafu. Je rostoucí funkcí skutečných rozměrů elementárního cíle a účinného poloměru použité střely, ale naopak klesající funkcí úhlu doletu střely. Je proto účelné vést účinnou střelbu při malých úhlech doletu.

Základním způsobem **určení prvků střelby** na raketometné baterie je úplná příprava. Je dostatečně přesná a umožní rychlé zahájení překvapivé palby po zjištění cíle. Při palbě na prostor soustředění, místo technického zabezpečení a vyčkávací postavení můžeme vzhledem ke značným rozměrům těchto úseků využít i zkrácené přípravy. Určovat prvky pomoci přenosů palby a zastřílení cíle není vhodné. Protože jde o velmi pohyblivý cíl, je účelné vždy pozorovat zahájení účinné střelby a podle potřeby opravit na základě tohoto pozorování prvky střelby.

Doporučené rozměry úseku jsou sice větší než maximální přípustné pro dělostřeleckou baterii, ale nepřesahují maximální přípustné rozměry pro dělostřelecký oddíl. Je proto účelné vést palbu nejméně **dělostřeleckým oddílem bateriemi náložmo** a nerozdělovat ji na samostatné baterijní úseky. Tím se urychlí zahájení palby a dosáhne se i vyšší palebné účinnosti.

Raketometná baterie představuje pohyblivý cíl, setrvávající v každém stanovišti pouze po určitou omezenou dobu. Palba proto musí následovat ihned po zjištění cíle průzkumným prostředkem a nemůže být odkládána na pozdější dobu. Závislost pravděpodobnosti vyřazení baterie LARS v palebném postavení na době od jejího zjištění do zahájení palby může být vyjádřena exponenciální funkcí. Pro ilustraci v **tab. 1** uvádím přehledně vypočtené hodnoty této pravděpodobnosti.

Tabulka 1

Pravděpodobnost vyřazení baterie LARS v závislosti na době jejího zjištění

Doba od zjištění (min)	2	3	4	5	7	9	11
Pravděpodobnost vyřazení	1,00	0,72	0,51	0,37	0,19	0,10	0,05

Také vedení palby musí být co nejkratší. Palbu z děl je proto účelné vést maximálním tempem. Vhodná je salvová palba raketometry, která trvá velmi krátce. Zejména krátká je doba pobytu nepřátelských raketometů v palebném postavení, která nepřesahuje zpravidla 5 minut. Zjistit polohu cíle, připravit a zahájit vlastní střelbu v tak krátké lhůtě je poměrně značně sloužitou úlohou. Vyžaduje promyšlenou přípravu, pečlivou organizaci a vysoký stupeň vycvičenosti jednotek.

Spotřeba střeliva

Normu spotřeby střel k vyřazení raketometné baterie najdeme jako zakrouhlenou průměrnou hodnotu teoretické spotřeby střeliva pro dálky střelby do 10 km. Pod pojmem teoretická spotřeba střeliva rozumíme spotřebu, definovanou jako funkci účinnosti koeficientu, redukovaných pravděpodobných chyb prvků střelby, rozměrů úseku a obsahu oblasti ničivého účinku střel. Takto vyjádřená spotřeba představuje minimální spotřebu střeliva, nutnou pro dosažení požadované palebné účinnosti při vedení účinné střelby na nepozorovaný cíl optimálním způsobem postřelování. Počítáme ji pro každý druh dělostřeleckého materiálu a v úvahu připadající dálky střelby. Z definice je patrné, že plně odráží všechny podstatné podmínky, za nichž je účinná střelba vedena.

Normy spotřeby střel pro umlčení raketometné baterie LARS 110 SF, vypočítané popsaným postupem — viz **tab. 2**.

Tabulka 2

Použitá ráž (mm)	100	122	130	152	122RM
Raketometná baterie v					
palebném postavení	540	400	300	280	320
prostoru soustředění, místě technického zabezpečení a vyčkávacím postavení	810	600	450	420	480

V **tab. 2** uvedené normy spotřeby střel platí za obvyklých podmínek. Pokud se skutečné podmínky při střelbě od nich liší, upravujeme spotřebu podle zásad, doporučených v Pravidlech střelby.

Při výpočtu teoretické spotřeby a z ní odvozené normy jsem předpokládal (kromě již uvedených obvyklých podmínek) dále ještě, že

— rozměry úseku jsou při palbě na palebné postavení rovny očekávané hodnotě $330 \text{ m} \times 170 \text{ m}$,

— raketomety nejsou zakopány,

— každý jednotlivý raketomet stojí bočně ke směru naší střelby.

Také tyto doplňkové předpoklady nemusí být při skutečné střelbě splněny. Tím způsobeně odchylky v palebné účinnosti jsou však vesměs nepodstatné, takže nemusí být regulovány změnami spotřeby střeliva. Při praktické střelbě je proto třeba brát v úvahu pouze případ, kdy jsou **nepřátelské raketomety rozmístěny v okopech**. Hloubka okopu sice není velká (asi 120 cm), takže raketnicové skříně, horní a spodní lafety jsou nad terénem, aby byla zachována možnost střelby. I tak se však zmenší velikost obsahu ničivého účinku střely a tím dojde i k poklesu očekávaného palebného účinku. Tento pokles je tak značný, že je nemůžeme zanedbat. K jeho úpravě musíme zvýšit uvedenou spotřebu střeliva o 20 %.

Způsob postřelování

Vzhledem k odlišným vlastnostem chybové soustavy, kterou je doprovázena střelba děl a raketometů, liší se nutně i jimi použitý způsob postřelování.

Účinnou střelbu z **děl** vedeme na nepřátelské raketometné baterie zásadně třemi dálkami zaměřovače a jedním směrem. Optimální velikost dálkového skoku a intervalu vějíře jsou definovány jako funkce požadovaného palebného účinku, rozměrů úseku, redukováných pravděpodobných chyb prvků, redukováných pravděpodobných úchylek rozptylových a rozměrů elementárního cíle. Známe-li tyto vstupní údaje, můžeme je vypočítat pro různé druhy dělostřeleckého materiálu a v úvahu přicházející dálky střelby. Z vypočítaných hodnot optimálních velikostí dálkových skoků a intervalů vějíře můžeme odvodit pro praktický způsob postřelování tato doporučení:

— raketometné baterie v palebném postavení postřelujeme třemi dálkami zaměřovače se skokem o velikosti 2 až 4 úd a jedním směrem, vějířem upraveným na skutečnou šířku cíle nebo, není-li tato šířka známa, intervalem vějíře rovným 50 m;

— raketometné baterie v prostorech soustředění, místech technického zabezpečení a vyčkávacích postavení postřelujeme třemi dálkami zaměřovače se skokem rovným 1/3 skutečné hloubky cíle a jedním směrem, vějířem upraveným na skutečnou šířku cíle, nebo, nejsou-li skutečné rozměry cíle známy, je velikost dálkového skoku 130 m a interval vějíře 70 m.

Účinná střelba z **raketometů** se na tento cíl vede jednou dálkou zaměřovače a jedním směrem, vějířem sevřeným.

Způsob vedení účinné střelby

K účinné střelbě na nepřátelské baterie LARS je účelné používat především **raketometné jednotky**. Zejména vhodná je palba na prostory soustředění, místa technického zabezpečení a vyčkávací postavení. Jejich tvar i značné rozměry dobře odpovídají chybovému obrazci raketometné palby, která

tak má značnou účinnost a je při tom hospodárná. Poměrně dlouhá doba, kterou nepřátelské jednotky v těchto postaveních setrvávají, umožňuje včasnou přípravu a vedení palby. Účinnost palby je zvyšována také tím, že nepřátelská živá síla je v těchto prostorech při plnění svých úkolů nekrytě rozmístěna. Pro tuto palbu vyvádíme do palebných postavení 12 raketometů.

Raketometné jednotky mohou střílet i na baterii raketometů LARS v palebném postavení. Tato palba již však není tak hospodárná pro poměrně malou hloubku cíle. Další nevýhodou je minimální doba na její přípravu. Musí být zahájena nejpozději do tří minut po zjištění cíle. Jinak je málo pravděpodobné, že zachytí cíl ještě během jeho pobytu v palebném postavení. Abychom v této krátké lhůtě stihli zahájit palbu, musíme potřebnou raketometnou jednotku udržovat v palebném postavení v pohotovosti ke střelbě. Kdyby totiž zaujímal palebné postavení až po zjištění a udání cíle, zahájení palby by se natolik zdrželo, že by cíl zatím změnil svoji polohu. Ke splnění palebného úkolu potřebujeme 8 raketometů.

Nepřátelské raketometné baterie můžeme umlčovat i **hlavnovým dělostřelectvem**. Při palbě na palebná postavení vhodně uplatníme 100mm kanóny pro svoji plochou dráhu střely a malý úhel doletu. Kanóny ráže 130 mm mohou tento úkol také plnit, ale není při tom plně využito jejich velikého doštelu. Použijeme-li k účinné střelbě houfnic a kanónových houfnic, volíme náplně, které zabezpečují na danou dálku střelby dostatečně malý úhel doletu a tím tedy co největší obsah oblasti ničivého účinku střel. Oddíly těžného dělostřelectva, které jsou v pohotovosti ke střelbě v palebných postaveních, mohou splnit požadavek zahájení palby do tří minut po zjištění cíle. Jsou-li pro palbu vyčleněny oddíly samohybného dělostřelectva, je žádoucí, aby byly udržovány v pohotovosti ke střelbě v palebných postaveních.

Ostatní prostory možného rozmístění nepřátelských raketometných baterií (prostory soustředění, místa technického zabezpečení a vyčkávací postavení) není příliš účelné přidělovat jako samostatný cíl dělostřeleckým oddílům. Rozměry těchto prostorů jsou na hranici palebných možností jednoho dělostřeleckého oddílu a potřeba střeliva i doby, nezbytné pro jejich umlčení, jsou značně vysoké. Pokud bude třeba plnit palebný úkol hlavnovým dělostřelectvem, je účelné střílet na jeden cíl alespoň dvěma oddíly náložmo.

Raketometným i dělostřeleckým oddílům, předurčeným pro umlčování nepřátelských raketometů LARS, je nutné pro tento úkol přidělit **prostředek vzdušného průzkumu**. Jeho úkolem bude ve stanovených prostorech cíl vyhledat, zjistit jeho polohu a činnost, předat zjištěné souřadnice palebnému prostředku a jeho střelbu kontrolovat. Přímým spojením mezi průzkumným a palebným prostředkem se zkrátí nezbytná doba od zjištění cíle do jeho umlčení, zvýší se palebná účinnost i pravděpodobnost splnění palebného úkolu.

Vlastní palbu musíme zahájit i ukončit v co nejkratším čase. Tím využijeme co nejvíce momentu překvapení a nepříteli způsobíme ztráty dřívě, než stačí na naši palbu reagovat manévrem a opustit postřelovaný prostor. Velká hustota palby současně zvyšuje i její morální a materiální účinnost. Všechny uvedené požadavky nejlépe splňuje **raketometná salva**. Při použití hlavnového dělostřelectva je potom účelné vést jeden **mohutný palebný přepad** palbou ráz na ráz. Střelíme vždy tříštivými (tříštivotrhavými) střelami se zapalovačem nastaveným na tříštivý účinek.

K ORGANIZACI PVO NA TERITORIU VOJENSKÉHO OKRUHU

Při organizaci obrany teritoria vojenského okruhu zaujímá důležité místo protivzdušná obrana. Její význam vyplývá jednak z možnosti vzdušného nepřítele vést bojovou činnost i na objekty umístěné daleko od čáry dotyku, jednak z toho, že pro většinu svazků, jednotek a zařízení teritoriálního štábu vojenského okruhu je boj se vzdušným nepřítelem jediným bojovým kontaktem s nepřítelem.

O možnostech vzdušného nepřítele nás přesvědčila válka ve Vietnamu a izraelsko-arabská střetnutí.

Na teritoriu vojenského okruhu bude úsilí vzdušného nepřítele zaměřeno především na administrativně hospodářská centra, průmyslové aglomerace, hlavní uskupení pozemních vojsk, přechody přes velké vodní toky a na údolní přehrady.

U vojsk a zařízení, která podléhají územnímu štábu okruhu, můžeme předpokládat úder vzdušného nepřítele zejména na svazky a útvary v prostorech zmobilizování, soustředění a na přesunu, na svazky a útvary přebírané a přesunované na území vojenského okruhu a vedoucí bojovou činnost s částí sil nepřítele. Předpokládáme, že vzdušný nepřítel povede úder i na komunikační centra, prostory rozmístění tylových útvarů a zařízení a překládkové prostory, letiště, útvary CO a velká opravárenská zařízení.

Mimo bojovou činnost palubními prostředky a bombardováním bude vzdušný nepřítel vést i radiotechnický a vzdušný průzkum, uskutečňovat přepravu a shoz vzdušných výsadků. Při vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní vystupuje do popředí v činnosti letectva pře-

prava jaderných zbraní na cíl, doplňkový průzkum cílů před vedením jaderných úderů i prověrka výsledků jaderného napadení.

Potenciální možnosti prostředků vzdušného napadení může zmařit jen dobře organizovaná protivzdušná obrana, kterou tvoří:

- síly a prostředky vojska protivzdušné obrany státu,

- prostředky protivzdušné obrany vojsk, které podléhají teritoriálnímu štábu vojenského okruhu,

- vojsko PVO a stíhací letectvo frontu, pokud jsou na území vojenského okruhu rozmístěny nebo na něm působí,

- prostředky protivzdušné obrany ostatních svazků a útvarů, rozmístěných nebo přesunovaných na území vojenského okruhu.

Odpovědnost za protivzdušnou obranu státního území má velitel vojska protivzdušné obrany státu, bojovou činnost s nalétávajícím vzdušným nepřítelem řídí svazky PVOS.

V teritoriálním štábu vojenského okruhu organizuje protivzdušnou obranu náčelník oddělení protivzdušné obrany, který po vyčlenění polního velení pozemních vojsk odpovídá za výcvik specialistů vojska protivzdušné obrany pozemních vojsk na území vojenského okruhu, za mobilizaci svazků a útvarů vojska protivzdušné obrany přímo podřízených velitelství vojenského okruhu a vytváření útvarů vojska protivzdušné obrany i jejich stmelování k vedení bojové činnosti. Organizuje příjem údajů o vzdušné situaci na štábu

vojenského okruhu, vyhodnocování činnosti vzdušného nepřítele a uvědomování podřízených. V součinnosti s ostatními prostředky PVO řeší organizaci protivzdušné obrany překládkových prostorů, vševojskových svazků a útvarů podřízených štábu vojenského okruhu.

Co učiní pro splnění uvedených úkolů:

- vede soustavný přehled o situaci prostředků PVO na teritoriu vojenského okruhu a jejich bojových možnostech,

- dává podklady pro informaci příslušné rady obrany o rozmístění a bojových možnostech prostředků PVO na teritoriu,

- navrhuje veliteli vojenského okruhu organizaci protivzdušné obrany u podřízených svazků a útvarů,

- organizuje součinnost s vojskem protivzdušné obrany státu a vojskem PVO frontu,

- vydává podklady pro organizaci PVO u svazků a útvarů přicházejících na území vojenského okruhu,

- vydává podklady pro realizaci „Směrnice pro provádění součinnosti mezi silami a prostředky protivzdušné obrany“,

- vede přehled o počtech a stavu výcviku specialistů vojska PVO na území vojenského okruhu, organizuje jejich výcvik, doplňování a odesílání k bojovým útvarům,

- ve spolupráci s organizačně mobilizačním oddělením a ostatními odděleními teritoriálního štábu spolupracuje na vytváření nových útvarů vojska PVO pozemních vojsk, organizuje jejich zkompaktování, bojové stmelení a předání frontu,

- sleduje průběh mobilizace u útvarů vojska PVO přímo podřízených vojenskému okruhu, kontroluje jejich činnost, organizuje bojové stmelení a podle požadavku frontu upřesňuje jejich bojové použití. Podle potřeby vydává podklady pro průzkum vzdušného nepřítele i pro organizaci a vedení palby.

Základním dokumentem pro řízení protivzdušné obrany vojsk a objektů podléhajících teritoriálnímu štábu vojenského okruhu je „Plán protivzdušné obrany“, který zpravidla obsahuje.

- uskupení a předpokládané náletové směry vzdušného nepřítele,

- rozmístění a účinnost prostředků protivzdušné obrany podřízených teritoriálnímu štábu okruhu, velitelství vojska PVOS i vojsku PVO frontu a jejich předpokládaný manévr,

- vševojskové útvary a svazky v prostorech zmobilizování a soustředění,

- prostory převzetí, předání a pocho-
dové osy svazků přesunovaných na území vojenského okruhu,

- přechody přes velké vodní toky,

- překládkové prostory, prostor rozmístění týlových útvarů a zařízení,

- předpokládané prostory vysazení vzdušných výsadků,

- místa velení vojenského okruhu, vojska PVOS, frontu a prostory rozmístění MNO i rady obrany.

Na základě nařízení náčelníka vojska PVO MNO a Plánu protivzdušné obrany územního štábu vojenského okruhu se zpracovávají odborná nařízení, která se vydávají podřízeným vševojskovým svazkům, útvarům, krajským vojenským správám a jež zpravidla obsahují:

- údaje o prostředcích vzdušného napadení nepřítele,

- bojové možnosti prostředků PVO v zájmovém prostoru,

- úkoly pro průzkum vzdušného nepřítele a příjem zpráv o vzdušné situaci, údaje pro rozpoznávání letadel a pro boj s radioelektronickými prostředky nepřítele,

- zásady pro vedení boje s prostředky vzdušného napadení nepřítele,

- spotřebu střeliva a hlášení.

Svazkům mobilizovaným, vytvářeným a přicházejícím na území vojenského okruhu, které nejsou přímo podřízené teritoriálnímu štábu vojenského okruhu, se vydávají „Výpisy z bojového nařízení náčelníka oddělení PVO vojenského okruhu“ s cílem předat velitelům a štábům údaje potřebné pro organizaci a uskutečnění PVO z hlediska plnění úkolu na teritoriu vojenského okruhu. Ve výpisech z bojového nařízení náčelníka oddělení PVO uvádíme nejnovější poznatky o činnosti vzdušného nepřítele, údaje pro příjem sítí uvědomování, rozmístění prostředků PVO v zájmovém prostoru a opatření pro boj s radioelektronickými prostředky nepřítele. U mobilizovaných vševojskových svazků a útvarů PVO je nezbytné vydat i Výpisy ze směrnice pro organizování a provádění součinnosti mezi silami a prostředky protivzdušné obrany.

Podle situace se výpisy z bojového nařízení náčelníka oddělení PVO územního štábu vojenského okruhu vydávají i k organizaci protivzdušné obrany překládkového prostoru, nově vytvářeným vševojskovým svazkům apod.

Při organizaci protivzdušné obrany u jednotek a svazků teritoriálního štábu vycházíme z předpokládané činnosti vojsk nepřítele, z odborného nařízení náčelníka oddělení PVO vojenského okruhu, všeobecně platných zásad a bojových možností

vlastních prostředků. Jejich rozmístění volíme tak, aby v součinnosti s ostatními prostředky protivzdušné obrany bránily rozhodující objekty svazku a útvarů.

U vojsk, kde není zabezpečena účinná protivzdušná obrana, je třeba docenit dobře organizovaný příjem údajů o vzdušné situaci, vidový průzkum a včasné uvědomování vojsk. K získání údajů o vzdušné situaci využijeme odposlechu sítí uvědomování vojska PVOS nebo PVO frontu, systému uvědomování CO, předávání údajů po velitelských nebo součinnostních linkách, vidového a optického průzkumu. Důsledně organizujeme rozptylování a maskování jednotek, zařízení a ukrytí živé síly a techniky.

Protivzdušná obrana mobilizovaných svazků a útvarů

Jednou z nejdůležitějších činností teritoriálního štábu vojenského okruhu je řízení mobilizace a vytváření nových svazků a útvarů na teritoriu. Následně součástí plnění tohoto úkolu je i organizace protivzdušné obrany.

U mobilizovaných svazků a útvarů vycházíme ze stanoveného úkolu, činnosti vzdušného nepřítele, rozmístění prostoru zmobilizování na teritoriu, kádrového složení útvaru, charakteru výzbroje a úrovně výcviku záloh.

Útvarům s bojovou pohotovostí do 24.00 h poskytuje oddělení protivzdušné obrany jen pomoc při řešení vzniklých problémů v oblasti kádrového nebo materiálního zabezpečení. Svazkům s delší bojovou pohotovostí organizujeme kontrolu a pomoc s cílem posoudit správné pochopení a realizaci vydaných nařízení. Důraz při pomoci svazkům a jednotkám PVO klademe na bojeschopnost techniky, organizační učenění a bojové stmelení. Mimo to u vševojskových svazků a útvarů kontrolujeme příjem údajů o vzdušné situaci, organizaci průzkumu vzdušného nepřítele a uvědomování jednotek. Požaduje se, aby protivzdušná obrana byla organizována ihned po nástupu záloh a bojového uschopnění techniky, aby s pozorovateli vzdušného nepřítele i veliteli jednotek určenými pro palbu na vzdušné cíle proběhl zdekonalovací výcvik v rozpoznávání hlavních typů letadel, jejich bojové činnosti, podávání hlášení i vedení palby.

U náčelníka protivzdušné obrany svazku sledujeme správné pochopení stanoveného úkolu, realitu vydaných nařízení, upřesňujeme situaci nepřítele i součinnostních prostředků PVO. Kontrolujeme použití útvarů a jednotek vojska PVO,

kompletu S-2M, kulometu na tancích i využívání hromadné palby z ručních zbraní na nízké letící cíle.

U jednotek PVO poskytujeme pomoc při přípravě a v průběhu 1. a 2. etapy bojového stmelení a taktických cvičení.

Při vytváření nových útvarů vojska protivzdušné obrany se náčelník a oddělení PVO podílí na zpracování „Nařízení velitele vojenského okruhu náčelníkům místních vojenských správ“, kde uplatňuje odborné požadavky, zejména na kádrové složení útvaru, bojové uschopnění techniky a další materiální zabezpečení. Do prostoru vytváření útvaru organizuje kontrolu a pomoc s důrazem na organizační učenění útvaru, jeho bojeschopnost a sladění k vedení bojové činnosti. K tomu zpracuje a vydá „Plán bojového stmelení“, ve kterém stanoví program zaměstnání pro jednotlivé dny, jejich obsahovou náplň i metodiku vedení. Na závěr bojového stmelení organizuje taktické cvičení s řízením palby a pokud je to možné s bojovou střelbou.

PVO útvarů a svazků přicházejících na území vojenského okruhu

Nejčastější činností teritoriálního štábu okruhu po zahájení ozbrojeného střetnutí je zabezpečování přesunu a rozmístění svazků a svazů, které přicházejí na teritorium vojenského okruhu.

Protivzdušná obrana těchto svazků a svazů je zabezpečena zpravidla jen organizačními prostředky, ale s využitím ostatních součinnostních prostředků protivzdušné obrany rozmístěných poblíž os přesunu nebo prostoru soustředění. Jen ve výjimečných případech se vyžaduje posílení jejich protivzdušné obrany stíhacím letectvem.

Ke sladění vzájemné činnosti prostředků protivzdušné obrany ve společném prostoru a k získání nejnovějších informací o charakteru činnosti vzdušného nepřítele, způsobu uvědomování a dalších podkladů pro vedení palby se zpravidla vydává „Výpis z bojového nařízení náčelníka oddělení PVO“, nebo tyto údaje předává ústně funkcionář oddělení protivzdušné obrany vojenského okruhu. Tento bývá zpravidla členem komise, která přesun svazku zabezpečuje. Výpis z bojového nařízení náčelníka oddělení protivzdušné obrany má jen informativní charakter a nemá nařizovací formu.

Zpravidla obsahuje nejnovější údaje o činnosti vzdušného nepřítele, údaje pro příjem sítí uvědomování a organizaci průzkumu vzdušného nepřítele. Dále rozmís-

tění součinnostních prostředků FVO v zájmových prostorech přesunovaných svazků, způsob organizace součinnosti s nimi a opatření pro boj s radioelektronickými prostředky nepřítele.

V kontrolní činnosti a pomoci klade-me důraz na:

- organizaci průzkumu vzdušného ne-přítele a způsob uvědomování vojsk,
- znalosti Směrnice pro organizování a provádění součinnosti mezi silami a pro-středky protivzdušné obrany,
- na organizaci součinnosti se souse-dy a bráněnými objekty.

Svazky přecházející do podřízenosti vo-jenského okruhu přebíráme komisionálně. Zápis o převzetí v oblasti vojska proti-vzdušné obrany obsahuje:

- stav velitelského sboru početně, ná-čelník protivzdušné obrany svazku, vše-vojskového útvaru a hlavní funkcionáři profilletadlového útvaru jmenovitě,
- úkol, který jednotky PVO plnily,
- počty osob útvaru a jednotek voj-ska PVO,
- počty techniky a její bojeschopnost,
- bojové zkušenosti,
- morálně politický stav.

Po převzetí útvaru se náčelníkovi pro-tivzdušné obrany svazku vydává bojové nařízení náčelníka oddělení PVO vojen-

ského okruhu, ve kterém se stanoví další úkol a podklady pro vedení bojové čin-nosti v rámci vojenského okruhu.

PVO prostorů rozmístění týlových útvarů a zařízení

U útvarů a zařízení, kde nejsou orga-nické prostředky vojska protivzdušné obrany a kde je značná koncentrace ma-teriálu a techniky, využíváme zejména opatření ke snížení účinků napadení vzdušným nepřítelem. Prostory rozmístě-ní (pokud je to možné) volíme v prosto-rech bráněných vojskem PVOS, v pláno-vaných prostorech bojové činnosti stíha-cího letectva nebo v prostorech, které jsou bráněny účinnou protivzdušnou obra-nou na přístupech. Jednotky a zařízení se umísťují ve skrytu, využívá se ochranných vlastností terénu a ženíjního budování. Důsledně se dodržuje rozptýlení jednotek, světelná kázeň a hromadný dovoz a odvoz materiálu se soustřeďuje na noc. Na všech velitelských stanovištích a u všech jedno-tek se organizuje průzkum vzdušného ne-přítele a uvědomování vojsk, u každého praporu se vyčleňuje četa pro střelbu na nízko letící cíle. Pokud jsou možnosti, or-ganizuje se i příjem údajů o vzdušné si-tuaci ze sítí uvědomování PVOS nebo PVO frontu, nebo informacemi od sousedů.

Prostředky protivzdušné obrany svazků, útvarů a zařízení teritoriálního štábu vojen-ského okruhu tvoří nedílnou součást sil a prostředků vedoucích na teritoriu vojenského okruhu boj se vzdušným nepřítelem a to podle jednotně stanovených zásad a ve vzá-jemně stanovené součinnosti.

Proto znalost organizace průzkumu a vedení palby je nezbytným předpokladem pro vedení boje se vzdušným nepřítelem i pro řešení protivzdušné obrany svazků a útvarů.

Tyto znalosti je třeba u velitelů, štábů a vojsk získávat již v míru a zabezpečit tak jejich racionální uplatnění při zahájení ozbrojeného střetnutí.

DIALEKTICKÁ PODMÍNĚNOST ROZVOJE SYSTÉMŮ VELENÍ A SPOJOVACÍCH SOUSTAV

Zavádění do vojsk nových druhů bojové techniky, stále účinnějších zbraňových systémů, růst možnosti širokého a účinného využití jaderných zbraní a zvyšování manévrovosti vojsk zvyšuje požadavky a nároky na rozvoj systémů i materiálně technické základny velení. V této souvislosti se ne náhodou zdůrazňuje důležitost spojení jako základního prostředku zabezpečení velení. Vzájemné ovlivňování rozvoje velení rozvojem spojovacích prostředků a naopak není otázkou novou. Velmi poučně jejich dialektickou podmíněnost na historických zkušenostech, zvláště Velké vlastenecké války i poválečných let, uvedl maršál spojovacích vojsk A. J. Bělov v časopise „Vojennaja mysl“ č. 5/79“ (stručný překlad viz VM 10/1979).

Od samého začátku budování ČSLA z těchto cenných zkušeností čerpáme poučení, které pomáhá správně chápat potřeby i způsoby řešení dané problematiky v soudobých podmínkách vedení bojové činnosti i operací. V tomto směru např. takové tendence, jako je spolehlivost, jednoduchost, hospodárnost, komplexnost, utajení, snadná obsluha a ovládání techniky jsou a budou stále příkladné a poučné při řešení prostředků i systémů velení a spojení.

Zkušenosti ukazují, že za vědeckotechnické revoluce, kdy se přímo bouřlivě rozvíjejí nové technické prostředky zabezpečení velení a spolu s nimi i systémy velení — je řešení rozvoje spojovacích systémů a soustav stále těžší, složitější a vyžaduje opravdu tvůrčího vědeckého přístupu. Přitom hledání a řešení optimálního způsobu budování spojovacích soustav a systémů, které musí pružně zabezpečit spojení za každé situace, zvláště při současné vysoké manévrovosti vojsk — je značně závislé na respektování požadavků a vytváření podmínek ze strany orgánů velení. Je to dáno tím, že velitelé a štáby na

všech stupních velení mají stále účinnější, dokonalejší, ale i složitější prostředky velení. Spojovací prostředky spolu s elektronickými prvky a systémy automatizace velení a řízení tvoří jejich rozhodující část.

Jejich rozvoj proto podstatně působí na tvorbu systémů velení, strukturu štábů a metody plnění stále složitějších úkolů velení. Nejde však jen o jednostranný vliv, ale o vzájemnou podmíněnost — tedy o zpětné působení rozvoje systémů velení na zdokonalování forem a způsobů organizace i budování spojovacích systémů a soustav. **Prakticky jde o respektování a plnění požadavků**, u kterých se v současných podmínkách velení bojové činnosti i operací zvyšují nároky po kvalitativní stránce, stanoví se přísnější normy po stránce kvantitativní a mění se i způsob jejich realizace. Patří k nim zejména:

1. Vysoká kvalita velení při plnění úkolů vyplývajících z rozhodnutí velitele a zpracovaných plánů. Zvláště pak **operativnost a nepřetržitost** velení, která se projevuje ve schopnosti velení a štábů řešit úkoly ve zkrácených lhůtách, rychle reagovat na změny bojové situace a včas ovlivnit bojovou činnost ke splnění uložených úkolů. K realizaci požadavku musíme zásadním způsobem zdokonalovat organizaci a budování spojovacích systémů a soustav. Přitom se orientovat na rozvoj a zavádění automatizovaných systémů velení a řízení.

Obecně je hlavním způsobem zvyšování **kapacity spojovacích systémů a soustav**. V dosavadní praxi jde o zvyšování počtů kanálů. Přes nutnost jejího pokračování má tato tendence své záporné stránky, z nichž za nejzákladnější považují:

- značný počet potřebných spojovacích sil a prostředků na jejich vytváření při budování spojovací soustavy daného velitelského stupně,
- stíženou manévrovost i mobilnost prostředků a tím i spojení,
- málo efektivní využívání zasazených sil a prostředků,
- malé využití vědeckotechnického pokroku, který umožní v nejbližší době zavádění techniky a zařízení na bázi mikroelektroniky.

Z hlediska potřeb velení je nutné v první řadě řešit zkrácení doby a zvýšení spolehlivosti předávání informací, jejichž realizace dosud nejprogresivněji probíhá u raketového vojska, vojska PVO a letectva. Zároveň v souladu se vzrůstajícími nároky je nutné dosáhnout zkrácení doby na předávání a přijímání zpráv o situaci, rozkazů a nařízení po vševojskové línii.

Z těchto důvodů hlavní úsilí ve zvyšování kapacity spojovacích systémů i soustav je zaměřeno na zavádění do vojsk prostředků a zařízení s vyššími technickými parametry, která umožňují spolu se zkvalitněním přenosu dat a informací vysokými rychlostmi i rozšíření základního spojení.

Tímto způsobem vytváříme podmínky pro zabezpečování nároků na oblast spojení, které vyplývají z rozšiřování automatizace a mechanizace velení, zavádění moderních automatizovaných systémů řízení a velení, výpočetní techniky a dalších zařízení. Systémy přenosů informací vyvíjené a vyráběné

s použitím mikroelektroniky umožní plnění i dalších požadavků, jako je automatické utajení přenášených informací v reálném čase bez šifrování a dešifrování s vysokou kryptologickou hodnotou, automatický přenos informací adresným způsobem a další.

2. Stálost a spolehlivost velení určenou schopností orgánů velení plnit svou funkci ve složitých a rychle se měnících situacích, při silné činnosti nepřítele zaměřené na ničení prostředků velení a narušení systémů velení, které se počítají spolu s prostředky jaderného napadení prvořadými cíli ničení i radioelektronického rušení.

Uvedené požadavky vyžadují v oblasti spojení zvláště jeho stabilitu, dosažovanou vysokou technickou spolehlivostí prostředků a zařízení, jejich odolností proti rušení všeho druhu i schopností rychlého obnovování přerušovaného spojení. Dosažení stability spojení — jako jedné z nejdůležitějších podmínek zabezpečení spojení při použití prostředků jaderného napadení a radioelektronického boje — vyžaduje i opatření v organizaci spojení. Proto se stále zdokonaluje plánování a budování široce rozvinuté spojovací soustavy s komplexním využitím všech druhů a prostředků spojení, která vytvářejí předpoklady pro široký manévr spojovacími směry a kanály v co nejkratší době.

Spolu se zaváděním a doplňováním vojsk složitějšími a výkonnějšími elektronickými prostředky, převážně soustředěnými ve velitelsko-štábních a jiných prostředcích, spojovacích uzlech, pomocných a opěrných spojovacích uzlech, vysílacích střediscích apod. bude stále naléhavěji nutné důsledně řešit i otázky elektromagnetické koexistence. Stručně řečeno, jde o zamezení vzájemného elektromagnetického rušení vlastních prostředků.

3. Utajené velení vojskům dané schopností utajit před nepřítelem jak systém velení, tak i základní opatření v době přípravy a velení vojskům v průběhu operace. V této oblasti je nutné brát v úvahu stále se zvyšující požadavky vyvolané v soudobých podmínkách vybavením orgánů velení velkým počtem technických prostředků, jejichž rozmístění i provoz musíme utajovat. Dále vzrůstajícími možnostmi prostředků průzkumu nepřítele, které pracují bez ohledu na počasí, denní či noční a roční dobu. Tento požadavek vyvolává nutnost přijímat organizační i technické opatření k přísnému dodržování stanovených zásad utajení velení.

Opatřením v oblasti zabezpečování spojení i využití elektronických zařízení musíme přinejmenším ztížit zaměření a sledování provozu všech druhů vyzařovacích elektronických prostředků. V tomto směru je závažné, že již současné průzkumné technické prostředky umožňují sledovat charakter např. elektromagnetického záření prakticky na neomezené vzdálenosti. Přitom umožňují s velkou přesností zjistit nejen koordináty místa činnosti, ale technické parametry prostředků, druh i obsah provozu a další, pro průzkum důležité údaje.

Z tohoto zjednodušeného vyjádření možností průzkumu je již zřejmá nutnost nového, tvůrčího a kvalifikovaného přístupu k řešení těchto opatření. Konkrétně k nejdůležitějším patří důsledné omezení provozu vyzařovacích elektronických prostředků na minimální dobu, která i při zvýšených možnostech prostředků průzkumu nedovolí jejich zjištění a zaměření. Větší pozornost budeme věnovat i důslednému plánování a plnění opatření ke skrytému rozmísťování a přemísťování všech druhů spojovacích prostředků při budování spojovacích systémů a soustav, zejména v prostorech míst velení a zbraňových systémů, aby nedocházelo k vyzrazení jejich rozmístění.

Pozornost si vynucují i možnosti pravděpodobného nepřítele v oblasti vysílání klamných informací. Zejména jejich příjmu a využití musí být rovněž předmětem promyšlených opatření na všech stupních velení.

Ke ztížení nebo úplnému zamezení odposlechu předávaných zpráv a informací v současné době zvláštní pozornost věnujeme automatickému utajování výměny informací a přenosu dat vytvářením a rozšiřováním spojení ZAS. Rozvoj mikroelektroniky jistě přinese další možnosti ve zvyšování kvality utajení a tím i ke snížení či úplnému znemožnění rozšířování (či odtajnění) předávaných informací. Proto rozvoji systémů utajeného spojení ZAS budeme věnovat mimořádnou pozornost. Přitom zvláště orgány velení by měly úsilí zaměřit na zvládnutí a procvičení utajeného rádiového spojení, jako hlavního druhu spojení.

4. Další rozvoj a zdokonalování systému velení na základě dosažení operativnosti, vysoké kvality, stálosti, spolehlivosti a utajení velení vojskům. Na každém velitelském stupni se systém velení skládá z funkčně vzájemně spojených orgánů a míst velení, ze spojovací soustavy, speciálních prostředků a automatizovaných systémů velení i řízení.

Na rozvoj spojovacích soustav a systémů (jako součástí soustav) má značný vliv systém míst velení, způsob jejich přemísťování a potřeba zabezpečení velení za pohybu. V soudobých podmínkách klademe podstatně vyšší nároky na mobilitu a pružnost spojovacích prostředků i systémů. To mohou dokumentovat na zavedení dnes systémů míst velení na operačně taktickém a vyšších stupních (velitelské stanoviště, záložní velitelské stanoviště, pohyblivé místo velení, týlové velitelské stanoviště, vzdušné místo velení, pomocné velitelské stanoviště) s požadavkem vytvoření podmínek pro velení ze dvou míst velení a možnost velení při přemísťování velitelských stanovišť. Tyto požadavky vyvolaly potřebu **plánovat a budovat systémy a soustavy tak**, aby:

- zabezpečovaly zřizování spojení v krátké době a na všechna místa velení,

- umožňovaly rychlé rozvinování, svinování a přemísťování jednotlivých prvků systémů míst velení a spojovacích soustav, hlavně pak spojovacích uzlů,

— dovolovaly změny struktur spojovacích soustav i systémů v souladu se vzniklou situací.

Rovněž dosažení vysoké mobility vyžaduje nové přístupy a opatření. Spojovací techniku je nutné umísťovat na dopravních prostředcích s vysokou průchodností, využívat prostředků mechanizace při rozvinování kabelových vedení, používat automatizace procesů regulace, vyladování i kontroly kvality spojovacích kanálů a další.

Tendence rozvoje spojovacích soustav a systémů v souladu s těmito požadavky závisí na možnostech **rozvoje a stavu spojovacích prostředků**. Jejich rozvoj směřuje ke:

- zvýšení spolehlivosti, kapacity a ochrany proti účinkům prostředků radioelektronického boje,
- zvýšení dosahu spojení, zvláště za pohybu,
- zabezpečování utajení spojení,
- rozšíření kmitočtových rozsahů,
- snížení rozměrů hmotnosti spojovací techniky,
- dosažení maximální unifikace,
- rozšíření automatizace procesů ladění a kontroly kvality spojovacích kanálů.

Při řešení soudobých i perspektivních spojovacích soustav vycházíme z možnosti používání **všech druhů spojovacích prostředků**, tj. rádiových, radioreléových, troposférických, linkových, kosmických spojovacích prostředků a pohyblivých pojítek. Přitom stupeň a rozsah využití jednotlivých druhů spojení závisí na jejich přednostech a kladech, ale i nedostacích či omezeném využití v různých druzích bojové činnosti.

Z hlediska úlohy jednotlivých druhů spojení (systémů) při budování spojovací soustavy předpokládáme jejich využití takto:

Rádiové spojení bude i přes jeho omezenou kapacitu využití a možnosti nepřátelského rušení i nadále jedním z nejoperativnějších druhů spojení na všech velitelských stupních. Přitom budeme plně využívat krátkovlnných i velmíkrátkovlnných rádiových prostředků s tím, že v souladu s požadavky na zabezpečení velení a s bojovou situací budeme více využívat možností jednoho či druhého z nich.

Radioreléové a troposférické spojení budeme i přes jeho náročnost na zřizování, svinování a přesuny nadále využívat stále šíře. Jeho výhodou oproti rádiovému spojení je vyšší odolnost proti radioelektronickému rušení, lepší možnost utajení, vyšší počet kanálů, automatizace procesů obsluhy stanic a spojů, větší možnosti v propojování s kanály jiných druhů spojení, automatické seřizování kanálů a vyšší stabilita spojů.

Linkové spojení budeme přes jeho neskladnost, složitost v pokládání kabelů, snadnou možnost narušení i velké množství použitých sil a dopravních

prostředků i nadále používat. Jeho výhodou v soudobých podmínkách vedení bojové činnosti i operací zůstává vytvoření mnohokanálových polních kabelových vedení (na spojovacích osách a příčném směru — rokádách) na velké vzdálenosti, u kterých můžeme vyloučit rušení, dosáhnout nejlepší kvality spojovacích kanálů i možnosti největšího utajení.

Pohyblivá pojítka budeme i nadále využívat v souladu s jejich specifickými možnostmi, hlavně při zabezpečování polního poštovního spojení.

Vydeme-li z možností rozvoje spojovacích prostředků i z požadavků z oblasti velení, považujeme za optimální tyto tendence a zásady rozvoje spojovacích soustav — perspektivně polních spojovacích sítí.

Základem soudobých i perspektivních polních spojovacích sítí (soustav) je komplexní využívání rádiových, radioreléových, troposférických a linkových spojovacích prostředků. Musíme je plánovat a budovat na jednotných organizačních a technických principech. Základem k rozvíjení polní spojovací sítě bude zpravidla stálá (nosná) spojovací síť, která bude tvořit počátek její kostry, zvláště na operačně taktickém stupni a vyšších velitelských stupních.

Charakteristickou zvláštností spojovacích soustav a perspektivně polních spojovacích sítí v novém pojetí je vysoká pružnost, mobilnost a manévrovost. Musí zabezpečovat:

- co nejrychlejší rozvíjení spojovacích os, polních spojovacích uzlů a směrů,

- orgánům velení potřebné množství i kvalitu spojovacích kanálů, včetně spolehlivého spojení s veliteli a štáby na přesunu a nepřetržité spojení při přemísťování míst velení.

K maximálnímu splnění těchto požadavků je nutné perspektivní polní spojovací sítě (soustavy) budovat rozvinutím tzv. nosné (opěrné) spojovací sítě a přímých spojovacích směrů mezi spojovacími uzly míst velení.

Takovou spojovací síť (soustavu) na operačně taktickém a vyšším velitelském stupni můžeme definovat takto:

Polní spojovací sítě rozumíme organizačně technické sjednocení spojovacích sil a spojovacích prostředků použitých v závislosti na plnění stanovených úkolů vojsky i přijaté organizaci velení (systému velení).

Tvoří ji:

- spojovací uzly míst velení (VS, ZVS, TVS, PoVS, PMV a VzMV),
- spojovací opěrná (nosná) síť, která je základem radioreléového, troposférického a linkového (kabelového) spojení,
- přímé spoje mezi spojovacími uzly míst velení,
- zálohy (náčelníků spojovacího vojska operačních svazů a velitelů spojovacích svazků a útvarů),
- orgány technického zabezpečení (spojovacích skladů, opraven a dílen).

Polní spojovací síť jako důležitá součást materiální základny velení je předurčena k předávání (doručování) informací (bojových dokumentů) a k vedení osobních hovorů velitelů a k přenosu informací v automatizovaném systému velení.

Základ uvedené spojovací soustavy tvoří opěrná (nosná) spojovací síť a přímé spoje.

Přímé spoje se organizují bezprostředně mezi spojovacími uzly míst velení s využitím hlavně rádiových, dále troposférických i radioreléových prostředků spojovacích svazků a útvarů (uzlových i dálkových spojů). Tyto spoje se organizují současně z VS i ZVS a zabezpečují spojení z obou míst velení.

Opěrná (nosná) spojovací síť, se skládá z opěrných spojovacích uzlů (OSU) a pomocných spojovacích uzlů (PSU) propojených mezi sebou spojovacími osami a přímými spoji. Budují ji spojovací svazky a útvary dálkových spojů.

Opěrné spojovací uzly se skládají z provozoven, které obsahují přepojovací prvky, zařízení nosné telefonie a tónové telegrafie, prvky KROZu a měřicí soupravy, dále z prostředků zabezpečujících jejich propojení, včetně rádiových krátkovlnných i velmi krátkovlnných stanic.

Spojovací osy a směry se budují radioreléovými, troposférickými a kabelovými prostředky.

Na nosnou síť se připojují spojovací uzly míst velení svazů (VS, ZVS, TVS, PoVS, PMV, VzMV) a svazků (VS, PVS, TVS). Zvláštností této polní spojovací sítě je mnohokanálové spojení zabezpečující efektivní využití odpovídajících spojovacích prostředků na SU míst velení. Závažnou zásadou je připojování SU míst velení nejméně na dva OSU či PSU.

Struktura budování spojovací sítě se určuje rozmachem operace, úkoly, bojovým členěním operační sestavy vojsk, organizací velení a možnostmi spojovacích sil a prostředků. Z hlediska pokrytí šířky pásma uvedenou sítí budeme mít vždy požadavek, aby zabezpečila spojení v první řadě s hlavními a důležitými prvky operační sestavy, v dalším pak s ostatními v rozsahu, daném jejich důležitostí v plnění bojových úkolů.

Tendence rozvoje spojovacích soustav a systémů na taktickém stupni velení

Zdokonalování systému velení pod vlivem zvyšujících se nároků i technických možností prostředků velení probíhá obdobně jako na operačně taktickém stupni velení.

Charakteristika spojovací soustavy na taktickém stupni bude i nadále dána předpisem Spoj-1-1, i když dochází postupně k jejímu zdokonalování a zkvalitňování.

Jedním ze základních prvků spojovací soustavy na stupni svazku jsou spojovací uzly (SU) na VS, PVS a TVS. Stálost a nepřetržitost spojení se i nadále bude zabezpečovat v průběhu boje včasným přemisťováním. Tím se vytvářejí podmínky i pro potřebnou mobilnost.

V souladu s novou strukturou míst velení na operačně taktickém stupni a zvláštnostmi jejich rozmístění i činnosti v průběhu boje a v souladu s možnostmi spojovacích prostředků svazku se předpokládá uplatňovat zásadu zabezpečení spojení z VS svazku na VS nadřízeného a PVS svazku na ZVS nadřízeného. Pro spojení PVS svazku a ZVS nadřízeného budeme využívat možnosti připojení na jeho polní spojovací síť. S cílem zabezpečení nepřetržitého utajeného spojení je nutné vybavit PVS druhým položením plnohodnotného SU svazku.

Na taktickém stupni velení nutně dojde k postupnému rozšiřování velitelsko-štábních obrněných transportérů, vybavených moderní spojovací a utajovací technikou, která zvyšuje odolnost, stálost, nepřetržitost, spolehlivost a utajení spojení. Vytváří podmínky i pro zkvalitnění práce velitelů a štábů v poli. Pro náčelníky druhů vojsk bude nutné zavádět velitelská vozidla se zařízeními pro automatizované řízení palby. Tendence dalšího rozvoje systému velení je zaměřena na vývoj a postupné zavádění polního automatizovaného systému velení vojskům.

Závěrem chci připomenout, že vzrůstající úloha velení v plnění úkolů vojsky si přímo vynucuje neustále jeho zdokonalování. Velký význam v tomto směru mají prostředky spojení a automatizace velení jako důležité části materiálně technické základny velení.

Zkušenosti ukazují na nutnost neustálého, vědecky zdůvodněného rozpracování koncepce systému velení, ale i kvalitních, přesných a jasně formulovaných požadavků, z kterých musíme vycházet při řešení rozvoje technických prostředků velení. Tyto pak zpětně v dialektické podmíněnosti ovlivňují rozvoj systému velení. Z některých prací vyplývá, že značný vliv na rozvoj prostředků velení bude mít i nadále rozvoj elektroniky, který zřejmě způsobí revoluční změny nejen v rozvoji technických prostředků, ale i v jejím rozdělení, využívání a exploataci.

K TECHNICKÉ OCHRANĚ ŽELEZNIC NA ÚZEMÍ STÁTU

Krátký pohled do historie ukazuje, jak postupně narůstal význam železniční dopravy pro přípravu válečných plánů a vedení operací. Poprvé bylo operační rozvíjení armády založeno na využití železničních tratí za prusko-francouzské války v sedmdesátých letech minulého století. Výrazněji se projevil význam železniční dopravy však až při zahájení 1. světové války na východní frontě, kdy rozvoj železnic v jednotlivých válčících státech výrazně ovlivnil rychlost přesunů a rozvinutí armád. V carském Rusku, kde železniční síť byla slabě rozvinutá (1,1 km na 100 km²), bylo dosaženo plné bojové pohotovosti armády až za 40 dní, zatím co nepřátelské armády se rozvinuly již za 15 dní, a to právě zejména zásluhou husté železniční sítě (v Německu 10,6 km a v Rakousku-Uhersku 6,4 km železnic na 100 km²). V 1. světové válce bylo také ve značném rozsahu využito železnic k zásobování vojsk na velké vzdálenosti.

Vlivem většího rozmachu operací, hromadným nasazením vojsk a zvýšené spotřeby materiálu všeho druhu zejména munice význam železniční dopravy za druhé světové války dále vzrostl.

S růstem významu železniční dopravy pro vedení vojenských operací se zákonitě zvyšovalo úsilí válčících stran o narušení železniční dopravy na území nepřítele. Cílem ničení železnic bylo zpždění příprav operací, zpomalení rozvíjo-

vání vojsk nepřítele a narušování přísunu materiálu, techniky a zásob.

Také v soudobé válce se význam železniční dopravy nijak nesnížil, ale poněkud se změnilo její místo a úloha. Železniční doprava zůstává nadále rozhodujícím přepravním prostředkem především k zabezpečení přísunu materiálu a zásob z hlubokého týlu do frontových základen. Bez obnovy železnic v hlubokém týlu a v týlovém prostoru frontu a bez přibližování frontových základen k bojujícím vojskům nemůžeme frontovou operaci spolehlivě zabezpečit, aniž by bylo nutné nasazovat neúměrně vysoké počty automobilních dopravních jednotek a útvarů. Železniční doprava hraje také důležitou roli při zabezpečování operačních přeprav spojeneckých svazů a svazků do operační sestavy frontu před jejich nasazením do bojové činnosti.

Přesuny vojsk po železnici umožňují překonat velké vzdálenosti v kratším čase než po silnicích, při menší únavě lidí, bez opotřebování techniky a při podstatně nižší spotřebě pohonných hmot. Nevýhodou této přepravy je její větší zranitelnost, způsobená vyšší koncentrací vojsk a menší možností jejího manévru, zejména při použití zbraní hromadného ničení. Vojska budeme přepravovat po železnici zpravidla v hlubokém týlu a v týlovém prostoru frontu nejdále po čáru spojující předsunuté frontové základny. Od této čáry směrem k čáře dotyku s nepřítelem

budou se vojska přesunovat zpravidla po silnici.

Můžeme říci, že železniční doprava bude v soudobých podmínkách vedení operací zabezpečovat:

- přisun materiálu z hlubokého týlu do předsunutých frontových základů, popř. do samostatných vykládacích železničních stanic a míst na železnici,
- operační přepravy a soustřeďování druhých sledů frontu,
- odsuny raněných a nepotřebného materiálu od fronty do týlu,
- dopravní spojení se sousedy.

Obnova železnic, která zahrnuje obnovu železničního spodku (zemního tělesa), staveb železničního spodku, železničního svršku, sdělovacího a zabezpečovacího zařízení, železničních stanic, lokomotivního a vozového hospodářství, energetických zařízení a zařízení elektrizovaných tratí a budov, se dělí na obnovu železnic za vojsky a obnovu železnic na státním území. Za obnovu železnic za vojsky (frontových železnic) odpovídá velitel frontu a zabezpečuje ji železniční vojsko frontu. Obnovu železnic na území státu zabezpečuje resort dopravy a zodpovídá za ni ministr dopravy.

Provoz na frontových železnicích nemůže být úspěšně organizován, pokud je železniční síť na státním území nesjízdna. Z toho vyplývá prioritá železniční dopravy na státním území při kalkulaci obnovy železnic. Význam železniční dopravy na státním území je dále v tom, že vývoz převážné části materiálu určeného pro 1. frontovou operaci do prostorů soustřeďování zásob a do předsunutých frontových základů umístěných na státním území probíhá po železnici. To vyžaduje trvalé zabezpečení provozuschopnosti určitého minimálního počtu železničních směrů na státním území.

V těchto souvislostech vystupují v posledních letech do popředí otázky technické ochrany železnic, zejména na území státu.

Cílem technické ochrany je v nejkratší době obnovit provoz na železničních úsecích a objektech zničených nepřátelskou činností.

K narušování železničního provozu bude nepřítel používat letectva, diverzních skupin a k ničení důležitých objektů také operačně taktických, operačních, popř. i strategických raket. Kromě klasické a jaderné munice může k ničení železnic použít zápalných, chemických a biologických bojových prostředků. Hlavní nepřátelské úderů budou směřovat na důležité, obtížně obnovitelné objekty (komunikační

centra, železniční uzly, tunely a velké mosty), u kterých není možný objezd po jiných i méně výkonných tratích. Častým cílem napadení budou i komunikace v horských údolích, kde může minimálním počtem úderů přerušit železniční, silniční a popř. i vodní dopravu.

Požadavky na železniční přepravy jsou zvlášť vysoké v prvních dnech války a dojde-li v tomto období k rozsáhlému použití zbraní hromadného ničení, budou kladeny na řízení, organizovanost a všestranné zabezpečení technické ochrany železnic zvlášť vysoké nároky. Ale i při zahájení a vedení války klasickými zbraněmi může nepřítel použít účinných prostředků, zvlášť letectva. Je zřejmé, že i konvenčními prostředky může zasáhnout libovolný cíl na železniční síti státu. Kromě klasických leteckých pum bude letectvo používat i řízených střel vzduch-země, které jsou určeny k ničení pevných cílů malých rozměrů, mezi které patří i železniční mosty. Při optimálních podmínkách mají tyto střely vysokou přesnost zásahu.

Při dvou vzletech stíhacích bombardovacích letounů může při použití klasických zbraní pro izolaci bojiště denně použít nejméně 1000 t klasické letecké munice, z toho 30 % i více na důležité cíle a objekty na železnici.

Všechny skutečnosti ukazují, že již od prvního dne války, ať je zahájena a vedena jakýmkoli způsobem, budou úkoly technické ochrany železnic na území státu složité a náročné. To klade nároky na systém řízení technické ochrany železnic, na organizaci a vyzbrojení jednotek, na jejich dislokaci a v neposlední řadě na dobu dosažení jejich pohotovosti.

Technická ochrana železnic se z hlediska času a náplně dělí na přípravné a prováděcí období.

Přípravné období zahrnuje:

- studium dostupných podkladů, které má ve svém závěru stanovit pravděpodobnou činnost nepřítele proti železniční dopravě v určených prostorech nebo na jednotlivých železničních směrech a její dopady na železniční dopravu,

- studium technické dokumentace železnic, zejména důležitých železničních objektů v zájmových prostorech,

- studium další dokumentace jako jsou podrobné mapy, podklady o geologických, vodních a meteorologických poměrech apod.,

- plánování technické ochrany železnic v nejpravděpodobnějších variantách,

- vyčlenění sil a prostředků k technické ochraně svěřených objektů, jejich

přesun k objektům, rozmístění ve stanovených prostorech s ohledem na nejpravděpodobnější přijatou variantu,

— nepřetržitý průzkum určených železničních tratí,

— organizaci pevného spojení, jak pro hlášení výsledků průzkumu, tak pro vedení a řízení podřízených a součinnosti se sousedy a dalšími orgány (zejména s orgány dráhy, s orgány CO na železnici apod.),

— vytváření zásob obnovovacího materiálu, konstrukcí a zařízení ve vhodných prostorech s cílem zkrátit dobu na přepravu k objektům, které mohou být zničeny nepřitelem,

— některé přípravné práce (organizace montážních míst a skládek, měřičské a vytyčovací práce, úpravu příjezdových cest apod.),

— organizace součinnosti se sousedy a dalšími spolupracujícími orgány,

— opatření ke zvýšení odolnosti železničních tratí, zejména důležitých objektů (přípravu náhradních přemostění, objížďek tunelů a železničních uzlů apod.).

Některá opatření přípravného období se realizují již v míru. Do těchto opatření patří:

— studium technické a další potřebné dokumentace, které se zařazuje do systému přípravy velitelů a štábů železničního vojska i řídicích orgánů resortu dopravy,

— k zkvalitňování součinnosti řídicích orgánů resortu dopravy a velitelů a štábů železničního vojska se organizují společná součinnostní velitelsko-štábní cvičení zaměřená na problematiku technické ochrany železnic na území státu,

— zpracování plánů obnovy jednotlivých objektů na železnici na území státu pro různé varianty zničení,

— vytváření zásob obnovovacího materiálu co do množství i dislokace uložišť s ohledem na možné důsledky činnosti nepřitele proti železniční dopravě,

— příprava náhradních přemostění na blízké nebo daleké objížďce. K tomu se budují příjezdy k náhradním přemostěním, základy podpěr, nebo i celé podpěry. K snížení délky mostu a objemu obnovovacích prací se náhradní přemostění zpravidla projektují se sníženou niveletou (pokud to neohroží předpokládanou lodní dopravu),

— příprava objížďek tunelů a železničních uzlů. K tomu se budují nutné stavby železničního spodku (propusty a mosty), popř. i železniční spodek (násypy a zářezy železničních tratí). Železniční svršky se na předpokládaných objížďkách

zpravidla nepokládá, zejména pokud není možné objížďku používat i v míru.

Prováděcí období zahrnuje všechny práce spojené s odstraňováním následků nepřátelského napadení a se zabezpečením rychlého obnovení průjezdu vlaků přes zasažené železniční úseky a objekty a s dalším postupným zvyšováním jejich propustné výkonnosti až do stanovené hodnoty.

Mezi oběma obdobími je zcela zákonitá závislost. Rozsah a kvalita splněných opatření v průběhu přípravného období přímo ovlivňuje dobu trvání prováděcího období, která se v praxi projevuje jako lhůta, za kterou můžeme obnovit železniční provoz přes zničený úsek nebo objekt.

Poznatky z Velké vlastenecké války ukazují, že při dobré přípravě a organizaci technické ochrany činila průměrná doba přerušení železničního provozu v roce 1942 asi 6 hodin. Přes zvýšení počtu hromadných náletů nacistického letectva na důležité železniční objekty na území SSSR, nebyla v roce 1944 průměrná doba přerušení provozu větší než 8,4 hodin.

Možnost hromadného použití jaderných prostředků proti železnicím staví před technickou ochranu železnic na státním území podstatně větší a náročnější úkoly. Hromadné jaderné úderů mohou zasáhnout řadu velkých limitujících objektů a rozdělit tak železniční síť na více izolovaných prostorů a úseků. Hlavním úkolem technické ochrany železnic bude soustředit síly a prostředky k obnově nejnútnejšího počtu železničních směrů v co nejkratší době k zabezpečení válečných úkolů státu především k všestrannému zajištění frontové útočné operace. Na hlavních obnovovaných směrech měli bychom zřizovat co nejméně dočasných překládkových prostorů, které snižují výkonnost obnoveného směru a vyžadují nasazení značného množství sil, dopravních a manipulačních prostředků. Přesto ale v prostorech s rozsáhlým zničením železnic a s vysokým stupněm radioaktivního zamoření je nutné v zájmu rychlé obnovy železničního provozu se zřízením dočasného překládkového prostoru počítat.

Zničené objekty obnovujeme po etapách. V první etapě obnovíme stavby a zařízení, které dovolují co nejdříve zahájit průběžnou vlakovou dopravu, ve druhé etapě pak stavby a zařízení v rozsahu, který zabezpečí potřebnou propustnou výkonnost na daném železničním směru.

Při obnově železničního uzlu (stanice)

zničeného jaderným výbuchem se v první etapě předpokládá:

— obnovit spojení (k tomu využít speciálního kabelu a polní telefonní ústředny),

— obnovit nejméně zničené a zamořené hlavní a staniční koleje, traťové spojky a další koleje, které umožní co nejrychleji zahájit průběžnou vlakovou dopravu uzlem, nebo jeho objezd po hlavních tratích zapojených do uzlu, rychlostí nejméně 15 km/h a v jednotlivých místech (na nově vybudovaných náspech) nejméně 5 km/h,

— rozšířit zachované stanice uzlu, nebo předuzlové stanice v rozsahu, který umožní technickou obsluhu vlaků, jež budou projíždět zničeným uzlem.

V druhé etapě počítáme s obnovou těch zařízení uzlu, která zajistí rychlé zvyšování propustné výkonnosti až do stanovené hodnoty a zlepšování provozních podmínek.

Při obnově velkého mostu se připouští v první etapě stavět most se sníženou niveletou, bez zabezpečení ochrany proti odcházejícímu ledu a používat typizovaného materiálu a konstrukci, které umožní zahájit vlakovou dopravu rychlostí nejméně 15 km/h. V nezbytných případech za zvlášť obtížných podmínek se dovoluje snížit rychlost až na 5 km/h.

V druhé etapě se zajišťuje rychlost dopravy na mostě nejméně 30 km/h, lodní provoz pod mostem a ochrana mostu při odchodu velkých vod a ledu.

Při dostatku sil a prostředků a částečném zničení může být most obnoven hned v rozsahu druhé etapy a za předpokladu, že nedojde k velkému zpoždění zahájení provozu.

Hlavní úkoly při technické ochraně železnic na území státu za války plní železniční obnovovací služba (ŽOS), která zahrnuje řídicí, výkonné a zabezpečující jednotky, útvary a organizace. Systém ŽOS je vytvořen v resortu federálního ministerstva dopravy. Řídicí orgány ŽOS jsou vytvářeny na jednotlivých řídicích stupních resortu dopravy v souladu s mírovou organizací.

Na státním území jsou v rámci ŽOS speciální výkonné jednotky, zejména zvláštní obnovovací jednotky a útvary pro obnovu železničních tratí, mostů a tunelů, traťové, sdělovací a zabezpečovací distance a mostní obvodů s obnovovacím a udržovacími jednotkami a jiné síly, prostředky a zařízení.

Na technické ochraně se podílejí i útvary a jednotky civilní obrany (CO) v objektech železnic, které zabezpečují

průzkum na železnici, záchranu a uvolňování osob, likvidaci požárů, odmoření a dezaktivaci zasažených prostorů a organizují režim života v zasažených prostorech. V rámci CO na železnici se zřizují vyhodnocovací střediska radiální situace, která zabezpečují rychlou informovanost řídicích orgánů o radiální a chemické situaci na železniční síti.

Přesto, že hlavním úkolem železničního vojska je obnova frontových železnic, je v našich podmínkách stále nezbytné použití železničních útvarů k technické ochraně železnic na území vlastního státu. O rozdělení sil a prostředků železničního vojska pro obnovu za vojska a pro plnění úkolů na území státu budou příslušné orgány rozhodovat podle rozsahu ničení železnic na státním území a v závislosti na vývoji operační situace a možnosti obnovy železnic za postupujícími vojsky.

Železničních útvarů budeme zpravidla používat k technické ochraně nejdůležitějších železničních objektů (velké uzly a velké mosty). Jejich použití k technické ochraně traťových úseků, železničních stanic, malých a středních mostů bude výjimečné.

Železničnímu mostnímu praporu určujeme k technické ochraně 2—3 velké mosty, železničnímu stavebnímu praporu 1—2 velké uzly. Rozmístění železničních útvarů musí umožňovat velení pomocí organických spojovacích prostředků z velitelského stanoviště železniční brigády a současně rychle zahájení obnovovacích prací na zničených objektech.

Svazky a útvary nasazené k technické ochraně železnic na území státu zůstávají v přímé podřízenosti velitele železničního vojska, popř. náčelníka správy železničního vojska frontu a operativně se podřizují náčelníkovi příslušné správy dráhy, který za technickou ochranu v obvodu své dráhy nese přímou odpovědnost.

Z dvojí podřízenosti železničních svazků a útvarů při technické ochraně na státním území státu vyplývá důležitost a nezbytnost nepřetržité součinnosti velitelů a štábů součástí železničního vojska s příslušnými náčelníky a orgány jednotlivých stupňů ŽOS, CO a provezčních organizací. Součinnost probíhá zejména v oblasti:

— průzkum účinků nepřátelských úderů,

— vyhodnocování radiální a chemické situace a varování,

— poskytování vzájemné pomoci při odstraňování následků nepřátelského napadení,

— organizace spojení,
— organizace obnovovacích prací, přísunu mechanismů, obnovovacího materiálu apod.

Vzhledem k nutné úzké součinnosti velitelů a štábů železničních svazků a

útvárů s orgány správy dráhy bude účelné, aby objekty svěřené jim k technické ochraně byly v obvodu jedné správy dráhy. Jinak je organizace součinnosti s orgány správy dráhy značně složitá a časově náročná.

Železniční doprava je rozhodujícím přepravním prostředkem především k přísunu materiálu a zásob z hlubokého týlu do předsunutých frontových základů. Důležitou roli hraje i při zabezpečování operačních přeprav spojeneckých svazů a svazků do operační sestavy frontu.

Jadernými zbraněmi i klasickými prostředky (zejména leteckým bombardováním) může být zasažen libovolný cíl na železniční síti státu. Rychlá obnova železničního provozu na hlavních železničních směrech na státním území je hlavní úkol technické ochrany železnic, kterou organizuje resort dopravy.

Přesto, že hlavním úkolem železničního vojska je obnova železnic za útočícími vojsky frontu, můžeme železničních útvarů použít k technické ochraně nejdůležitějších železničních objektů na státním území, zejména při rozsáhlém ničení železnic v prvních dnech jaderné války.

Organizátorská práce u vojsk

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek armádního generála A. M. Majorova, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“ čís. 1/1980.

Zdokonalování prostředků a způsobů velení i metod práce orgánů velení v soudobých podmínkách se stává jedním z prvořadých úkolů. V tomto směru má významné místo problém organizátorské činnosti velitelů, štábů, politických orgánů a dalších orgánů velení, a to jak při přípravě, tak i v průběhu vedení operací. Tato činnost je jedním z nejsložitějších a nejdůležitějších úkolů.

Dějiny válek přesvědčivě dokazují, že jednou z hlavních příčin neúspěchu v operaci [boji] byly „kancelářsko-byrokratické“ metody řízení vojsk.

Ze zkušeností z Velké vlastenecké války názorně vyplývá, že živá organizátorská práce velitelů, štábů a jiných orgánů velení bezprostředně u vojsk byla nejdůležitějším faktorem dosažení úspěchu v operacích, splnění bojových úkolů vojsk ve stanovené době a s nejmenšími ztrátami osob a prostředků. Není náhodou, že významní sovětsí vojevůdci a velitelé věnovali významné místo ve své činnosti právě této práci.

Organizátorská práce u vojsk neztrátila v soudobých podmínkách na svém významu. Její úloha značně roste a získává nový obsah. Organizátorskou prací rozumíme komplex opatření, která uskutečňují velitelé, štáby, politické orgány, velitelé a náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb přímo u podřízených vojsk, k zabezpečení jejich všestranné přípravy k plánované bojové činnosti a v průběhu operace v zájmu úspěšného splnění stanovených bojových úkolů.

Mezi nejdůležitější opatření organizátorské práce patří:

— udržování vojsk ve vysoké pohotovosti k bojové činnosti,

— prověrka stupně upřesnění zámyslu operace a bojových úkolů u podřízených, analýza rozhodnutí, kterou přijali podřízení velitelé,

— rekognoskace a organizace přesné součinnosti vojsk, sil a prostředků,

— poskytnutí pomoci podřízeným ve všestranném zabezpečení bojové činnosti,

— kontrola a pomoc při přípravě svazků a útvarů k boji,

— organizace pozorování průběhu bojové činnosti vojsk na nejdůležitějších směrech a v nejkritičtějších obdobích operace a usměrňování úsilí vojsk ke zničení nepřítelů atd.

Přihlížíme-li ke značnému rozsahu a velkému významu všech těchto opatření, ale také k tendenci ke zkracování doby na přípravu bojové činnosti a k vysoké dynamickému charakteru rozvoje soudobých operací, je velmi důležité zdůraznit, že organizátorská práce u vojsk není jen přímá povinnost velitelů, ale také nejdůležitější funkce štábů a všech ostatních orgánů velení. Jen jejich kolektivní úsilí, přesně promyšlená, přísně sladěná společná práce přímo u podřízených a součinnostních štábů, svazů, svazků a útvarů může být zárukou dosažení účinných výsledků. Rozhodující úlohu v organizátorské činnosti u vojsk a při dosahování přesné cílevědomosti má štáb, jako hlavní orgán, který zabezpečuje velení vojskům.

Velitel a štáb musí vycházet z těchto požadavků:

1. Vojskům je nezbytné ponechat podle možnosti maximum času na přípravu k bojové činnosti.

2. Účinnost organizátorské práce u vojsk závisí na úrovni připravenosti generálů a důstojníků štábů na tuto čin-

nost. Štáb je povinen nejen pomáhat veliteli organizovat práci u vojsk, ale bezprostředně se jí aktivně zúčastňovat, zaměřit se na všechny stránky mimořádně mnohostranné a složité činnosti orgánů velení při přípravě svazků, svazků a útvarů na bojové úkoly i v průběhu jejich plnění. V podstatě neexistuje ani jedna oblast života a činnosti vojsk, která by se nedotýkala štábu a která by mohla zůstat bez povšimnutí.

3. Při přípravě bojové činnosti v časově omezené době (tyto podmínky jsou charakteristickým rysem přípravy soudobých operací) každý velitel, který organizuje společnou práci s podřízenými veliteli, musí dovedně určit hlavní článek ve své činnosti. Ostatní otázky předá k řešení jiným vykonavatelům, tj. zástupcům, náčelníkům správ a oddělení štábu, velitelům a náčelníkům příslušných druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Jejich úloha při plnění této funkce velení se značně zvyšuje, zvětšuje se samostatnost a odpovědnost každého vykonavatele. Jejich činnost se neomezuje předkládáním informací a rozpracováním bojových dokumentů velení. Musí se stát skutečnými mistry organizace bojové činnos-

ti u podřízených svazků, útvarů a jednotek. Velitelé (náčelníci) druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb při plánování vlastní práce musí vycházet z rozhodnutí velitele, zabezpečit potřebnou koordinovanost, respektovat vedoucí úlohu štábu, pracovat iniciativně a cílevědomě, bez čekání (v žádném případě a z jakéhokoli důvodu) na doplňující pokyny.

4. Umění vedoucích pracovníků polních velení organizovat činnost u vojsk nespočívá v poručnictví u podřízených, nýbrž v usměrnění jejich činnosti v souladu s jediným úmyslem operace a ve vytvoření podmínek k samostatnosti a iniciativě, pro tvůrčí práci každého pracovníka. Mezi hlavní úkoly organizátorské práce polních velení bezprostředně u vojsk patří organizace součinnosti, kontrola plnění vydaných rozkazů a nařízení, pomoc podřízeným velitelům a štábům při plánování bojové činnosti a při přípravě vojsk k plnění bojových úkolů, politická práce a opatření všestranného zabezpečení jejich bojové činnosti. Zvláštní pozornost zasluhuje problém zvyšování účinnosti organizátorské práce u svazků a útvarů v průběhu plnění jejich bojových úkolů.

Organizace součinnosti sil a prostředků v operaci (boji) byla vždy považována za jeden z nejdůležitějších a odpovědných okamžiků v činnosti velitelů a štábů. Sovětské vojenské umění hodnotí součinnost vojsk jako jeden z nejdůležitějších principů přípravy a vedení soudobých operací, jejichž úspěchu může být dosaženo jen společným úsilím všech sil a prostředků na základě jediného zámyslu a plánu bojové činnosti.

Vševojskový charakter soudobých operací, kterého se účastní svazky a útvary různých druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, staví sladění úsilí různých sil a prostředků na jedno z prvních míst v činnosti velitelů a jejich orgánů velení. Sladění bojové činnosti svazků a útvarů druhů ozbrojených sil a druhů vojsk musí se uskutečňovat ve prospěch uskupení vojsk, která plní hlavní úkoly, co do úkolů, směrů, čar (prostorů), způsobů a času, s přesným rozpracováním všech otázek koordinace činnosti sil a prostředků na první den operace a na období plnění prvořadých úkolů. Podle tohoto musíme organizovat součinnost vojsk i se silami a prostředky nadřízeného velitele (náčelníka) a se sousedy k dosažení cílů operace.

Přímým organizátorem součinnosti byl a zůstává i nadále velitel. Štáb a ostatní orgány velení jsou povinny:

- všestranně zabezpečit práci velitele a dosáhnout jednotného chápání situace, zámýslu bojové činnosti a určených úkolů u všech vykonavatelů,

- organizovat spolehlivé součinnosti spojení, včas připravit vzájemné představitelů mezi štáby různých druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, zabezpečit spolehlivé předávání informací, připravit a doručit orgánům velení příslušné součinnosti signály,

- zpracovat návrh plánu součinnosti a po jeho schválení včas jej předat vykonavatelům,

- nepřetržitě kontrolovat sladěnost úsilí vojsk v průběhu bojové činnosti, operativně řešit nutné změny a doplňky.

Rozhodujícím předpokladem zdokonalování součinnosti při přípravě a vedení soudobých operací je úroveň rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu, organizační struktury vojsk a způsobů plnění strategických a operačně taktických úkolů. Přitom musíme využívat i zkušeností z minulých válek. Analýza frontových a armádních operací v letech Velké vlaste-

necké války ukázala, že čím složitější byly operace a podmínky organizace součinnosti sil a prostředků, tím více vyvstala do popředí potřeba přiblížit operační úroveň velení k plnění takových úkolů taktického charakteru, které bezprostředně ovlivňovaly úspěch bojové činnosti v celku. Osobní styk nadřízených velitelů s veliteli podřízených stupňů velení příznivě ovlivňoval kvalitu přípravy vojsk na bojovou činnost, napomáhal správnému rozmístění a využití sil a prostředků v průběhu operace.

Umění organizovat součinnost tkví v dovednosti správně určit rozhodující úlohu určitého druhu vojsk a druhu ozbrojených sil nebo prvku jejich operační (bojové) sestavy v daném období operace (boje) na rozhodujícím směru a usměrnit úsilí všech ostatních sil a prostředků k dosažení společného úspěchu.

V závislosti na podmínkách situace, nařízeného bojového úkolu, sestavě vojsk a čase můžeme použít různých metod organizace součinnosti. Je zapotřebí jen zdůraznit důležitost práce nadřízeného velitele s podřízenými veliteli přímo v terénu.

Cílem součinnosti přímo v terénu je upřesnit dříve (na mapě) přijaté rozhodnutí a nařídit potřebná opatření k zabezpečení bojové činnosti. Na součinnosti v terénu zpravidla podrobněji studujeme pásmo plánovaného útoku, podmínky splnění stanoveného bojového úkolu, způsob sladění úsilí vojsk se sousedy, zvláštnosti terénu a jejich vliv na činnost vojsk. Důkladně analyzujeme situaci a charakter obrany nepřítelů, jeho přední okraj, bojovou sestavu vojsk, opěrné body, palebný systém a systém překážek. Ke splnění tohoto úkolu organizujeme rekognoskaci, součinnost v terénu a na jeho maketách (plastických stolech) plánujeme zaměštnání v terénu.

Metody a posloupnost práce při organizaci bojové činnosti bezprostředně v terénu v podstatě závisí na čase, který je k dispozici. Velitel při organizování práce se musí především snažit o to, aby podle možnosti co nejvíce času na organizaci bojové činnosti v terénu vyčlenil podřízeným velitelům. Zkušenosti z války a praxe operačně taktické přípravy svědčí o tom, že úspěch práce v terénu v mnoha směrech závisí na její cílevědomé a dokonalé přípravě. Máme-li nedostatek času na přípravu bojové činnosti, je účelné vytvořit několik rekognoskačních skupin, které budou pracovat současně. Na směru hlavního úderu řídí rekognoskaci a organizuje součinnost osob-

ně velitel a na dalších směrech může tuto práci řídit jeho zástupce.

Kontrola plnění rozkazů, nařízení a plánovaných opatření pro přípravu nejbližší bojové činnosti je nejdůležitějším úkolem organizátorské činnosti velitelů a štábů, je předpokladem úspěšného řízení vojsk. Úkolem velitele (náčelníka) není jen podepisovat směrnice a vydávat nařízení, ale především společnou práci s podřízenými uvádět do života vydané rozkazy a nařízení.

Metody kontrolní činnosti mohou být nejrůznější. Nejúčinnější je především osobní kontrola, kterou uskutečňuje hlavní funkcionář jak taktického, tak i operačního a strategického stupně velení. Např. v letech války Hlavní stan vrchního velení a generální štáb odeslaly k frontům své představitele, kteří současně s plněním jiných úkolů osobně kontrolovali plnění nejdůležitějších opatření, poskytovali účinnou pomoc velitelům frontů a armád při uvádění rozpracovaných plánů do života.

Praxe dokazuje, že ti velitelé, kteří podceňují systematickou prověrku plnění úkolů a neznají hluboce skutečný stav u podřízených vojsk, nemohou ani přijímat konkrétní a včasná opatření, nutná k nápravě. Takoví velitelé (náčelníci) většinou vydávají obecné směrnice, pokyny a nařízení a zaměňují osobní práci u podřízených za vyžadování doplňkových informací a hlášení. To mnoho vedoucímu funkcionáři nepomůže; naopak zatěžuje to podřízené jak pracovní, tak časově a škodí při řízení praktické přípravy vojsk k plnění bojových úkolů.

Je-li zaměňována živá organizátorská práce metodami kancelářsko-byrakratického řízení, orgány velení jsou natolik přetěžovány papírováním, že jim nezbyvá čas na prověrku skutečného splnění vydaných rozkazů, nemluvě již o poskytování potřebné pomoci podřízeným. Praxe svědčí o tom, že žádný bojový dokument nemůže zcela zaměnit živá slova velitele řečená podřízeným při osobním styku.

Jen systematická každodenní osobní práce u vojsk, kterou považujeme za součást organizátorské práce na všech stupních velení, může zabezpečit účinnost kontroly a prověrky plnění úkolů. Osobní kontrola umožňuje veliteli (náčelníku) plně a správně zhodnotit situaci u vojsk, prověřit podřízené ve znalosti zámyslu a rozhodnutí nadřízeného, jak chápou a prakticky plní vydané rozkazy nebo na-

řízení. Umožňuje stanovit i konkrétní a neúčinnější opatření k odstranění překážek, které brání jejich plnění.

Účinnost osobní kontroly závisí na tom, jak v daném případě nejen zjistíme nedostatky, ale jaká opatření přijmeme na místě k jejich odstranění.

Ve spojitosti se značným růstem rozsahu činnosti ve velení, s rozšířením okruhu úkolů, které musí hlavní funkcionář osobně plnit, a s rychlým spádem změn operační situace není velitel schopen detailně kontrolovat všechny podřízené svazky a útvary a na všech směrech. Při nedostatku času bude muset velitel pracovat jen u vojsk, která působí na směru hlavního úderu. U dalších svazků a útvarů mohou tuto práci (podle rozkazu velitele) zabezpečit jeho zástupci, generálové, důstojníci štábu. Avšak i v těchto případech hlavní úlohu organizátora kontrolních prověrek plní velitel, který určuje rozdělení vykonavatelů, rozsah, dobu a způsoby kontroly, usměrňuje praktickou činnost kontrolních orgánů. Úkol velitele přitom tkví v tom, aby dosáhl takového stupně práce u podřízených vojsk, která by se neomezila jen na sběr zpráv a zjišťování nedostatků, ale umožnila by na místě hloubce posoudit dobré zkušenosti a zavést je v dalším ke všem svazkům a útvarům, nebo zjistit příčiny nedostatků a operativně je odstranit.

Ze zkušenosti vyplývá, že máme-li vhodné podmínky, je neúčinnější organizovat kontrolu formou komplexních prověrek, které uskutečňují současně různí specialisté na základě předem zpracovaných plánů. Přitom hlavní pozornost musíme věnovat těm vojskům, která budou plnit nejdůležitější nebo nejnaléhavější úkoly. Takto organizované prověrky zabezpečují značnou hospodárnost sil a času na uskutečnění kontroly a zvyšují její účinnost.

Při plnění úkolů kontroly má rozhodující úlohu štáb. Těžiště jeho činnosti tvoří:

- zabezpečení vysoké bojové pohotovosti orgánů velení a hotovostních sil a prostředků,
- prověrka včasného obdržení bojových úkolů na podřízených velitelských stupních a kvality přípravy vojsk k jejich plnění,
- kontrola organizace všestranného zabezpečení bojové činnosti, součinnosti a velení.

Přímou povinností štábu je dokonalá příprava na práci kontrolních skupin odesílaných k vojskům, organizace jejich cílevědomé práce na základě podrobně

rozpracovaného plánu kontroly. Kontrola není samoúčelná, ale musí být dovedně skloubená s účinnou pomocí podřízeným velitelům a štábům.

Pomoc podřízeným velitelům při přípravě vojsk k operaci je nejdůležitějším článkem organizátorské činnosti velitele a celého polního velení. Směřuje především k realizaci přijatých rozhodnutí a k zabezpečení plnění bojových úkolů ve vojenskooorganizačním, ideologickém a morálně psychologickém směru. Výstižné a poučné příklady konkrétní pomoci vojskům při jejich přípravě k operaci (boji) nám poskytují zkušenosti z Velké vlastenecké války.

Při organizaci útoku představitelé Hlavního stanu, velitele frontů a armád vždy vyčleňovali co nejvíce času na vlastní práci při přípravě vojsk k bojové činnosti v podmínkách blízkých reálné situaci, na cvičištích, vybudovaných podle charakteru obrany nepřítel. Zahájení cvičení zpravidla předcházela instrukčně metodická shromáždění nebo ukázková cvičení, které řídili nadřízení velitelé (náčelníci).

Příprava vojsk k útoku byla organizována podle zpracovaných programů pro jednotlivé druhy vojsk, s maximálním přiblížením podmínek k reálné situaci. Náplní výcviku bylo překonávání obranných zařízení, útok na opevnění a pevnůstky, překonávání příkopů a kanálů, zdolávání strmých svahů, umlčování palebných ohnisek granáty a ohromety. Přibližně jedna třetina výcvikového času byla věnována palebné a ženijní (zvláště na překonávání překážek) přípravě. Na cvičištích byla ve skutečné velikosti postavena všechna obranná zařízení vybudovaná nepřitelem v pásmu plánované bojové činnosti. K nácviku útoku na kamenné budovy a techniky vedení pouličního boje byla využívána opuštěná obydlí s vybudovanými barikádami a závaly. Cvičení řídili velitelé frontů, armád, divízi a pluků a jejich zástupci.

Nadřízení velitelé (náčelníci) denně organizovali s důstojnickým sborem instrukčně metodická zaměštávání. Na plastických stolech podrobně probírali možné varianty plánované bojové činnosti.

S velitelskými orgány sborů, divízi a pluků probíhala polní cvičení k metodice výcviku vojsk, vytváření bojových sestav, organizaci součinnosti při zteči okraje měst a boji v ulicích.

Taková cílevědomá organizátorská práce při přípravě vojsk v mnoha směrech napomáhala úspěšné bojové činnosti svazků a útvarů v průběhu operací.

Ještě vyšší požadavky na přípravu vojsk jsou kladeny v soudobých podmínkách. To potvrdil také průběh bojové činnosti v celé řadě lokálních válek. Tam, kde praktická příprava vojsk k útoku, zvláště na taktickém stupni, nebyla dostatečně organizována, svazky a útvary stran včas nedosáhly čáry zteče, voj často zahajovaly neorganizovaně; ženijní překážky překonávaly pomalu a vojska měla velké ztráty na vlastních minových polích; proti bojovým letounům poměrně často vedly palbu vlastní protiletadlové prostředky. Takové chyby v organizaci bojové činnosti v mnoha případech předurčovaly další jejich rozšiřování.

Organizátorská práce k všestrannému zabezpečení bojové činnosti je nejdůležitější složkou mnohostranné činnosti velitelů a štábů při velení vojskům.

Zkušenosti z minulých válek svědčí o tom, že k dosažení úspěchu v operaci a boji, i když je to velmi důležité, zdaleka nestačí jen správné, zdůvodněné rozhodnutí a všestranné zplánování bojové činnosti vojsk. Vítězství bylo nakonec dosahováno v důsledku tvrdého a úporného prosazení přijatých rozhodnutí do života a neodkladných opatření všestranného zabezpečení bojové činnosti v oblasti průzkumu, maskování, ochrany vojsk atd. Bez všestranného zabezpečení vojsk nemůžeme dosáhnout úspěchu v operaci a boji.

Dějiny válek přesvědčivě dokazují, že správné a dokonalé zplánování použití všech druhů vojsk v operaci není ještě ukazatelem reálnosti plánu; ten nemusí být zabezpečen materiálně. Nereálné zhodnocení možností technického a týlového zabezpečení bojové činnosti vedlo často k vážným neúspěchům v operacích.

Po zavedení jaderných zbraní do výzbroje armád a po vybavení vojsk novou bojovou technikou význam všestranného zabezpečení bojové činnosti nesmírně vzrostl. Jeho cílem se stává nejen nepustit nenadále napadení pozemním a vzdušným nepřítelem, ale v podmínkách vedení jeho jaderných úderů uchovat a v případě nutnosti v krátké době obnovit bojeschopnost vojsk, zabezpečit v jakékoli složité situaci včasné a úplné splnění určených bojových úkolů. K dosažení tohoto cíle dnes již nestačí předvídat jen klasické druhy zabezpečení, jako je průzkum, ochrana maskování, technické a

týlové zabezpečení. Nutné jsou takové druhy zabezpečení jako je ochrana vojsk proti zbraním hromadného ničení, boj s radioelektronickými prostředky nepřítelů, hydrometeorologické zabezpečení atd.

Úkolem velitelů a štábů všech stupňů je určit konkrétní opatření všestranného zabezpečení vojsk v operacích, nutné síly a prostředky a způsob jejich použití, určit funkcionáře odpovědné za uskutečnění jednotlivých opatření, osobně jim stanovit úkoly a kontrolovat jejich plnění. Tato metoda práce orgánů velení bezpochyby kladně ovlivní včasné a kvalitní splnění úkolů všestranného zabezpečení bojové činnosti vojsk.

Zvláštní místo v organizátorské práci u vojsk má politická práce.

Při přípravě operací v letech Velké vlastenecké války byla stranickopolitické práci věnována výjimečně velká pozornost. Její formy byly různé. Široce byl využíván tisk, rozhlas, kino a další technické prostředky propagandy. Avšak hlavní formou byla živá práce u vojsk, osobní styk s vojáky a důstojníky.

Nesrovnatelně vyšší požadavky na člověka — vojáka kladou zvláštnosti soudobých operací. Vysoká tempa útoku, možnosti použití jaderných zbraní, složitost plněných úkolů a vysoká dynamika bojové činnosti vyžadují od všech vojáků vysoké vypětí morálních a fyzických sil, ideově politickou a psychologickou přípravu, úpornost a vytrvalost. Z toho bude vyplývat také obsah stranickopolitické práce při přípravě operací. Musí být organizována v těsné spojitosti s bojovými úkoly, musí mít cílevědomý a aktivní charakter, předpokládat pružné a včasné reagování na změnu situace. Vojevůdci, politické orgány a štáby při přípravě k bojové činnosti musí předvídat systém praktických opatření, která přispějí k ideovému zocelení, rozvoji vysokých morálně politických, psychologických a bojových kvalit vojáků. Tuto práci musíme uskutečňovat čím aktivněji, čím je složitější a napjatější situace. Osobní styk, živé slovo velitele, politického pracovníka a důstojníka štábu, osobní příklad statečnosti a odvahy byly a zůstávají nejsilnějším prostředkem morálně psychologického působení na vojáka.

Organizátorská práce velitelů, štábů a politických pracovníků v průběhu bojové činnosti je nejdůležitější způsob ovlivňování průběhu a výsledku operací.

Velení vojskům není jen jednoduchý

součet opatření, která uskutečňují velitelé a jejich štáby, ale umění, které se neustále rozvíjí a zdokonaluje se změnami ve výzbroji, organizaci vojsk a charakteru bojové činnosti.

V současné době má velký význam ta stránka velení, která se vztahuje k bezprostřednímu řízení vojsk v průběhu vedení vysoce manévrové bojové činnosti. Od velitelů a štábů všech stupňů to vyžaduje jasné a rychlé myšlení, umění včas reagovat na změny v operační situaci, schopnost zabezpečovat pružný manévr vojsk a palbou, vést nenadálé útoky na nepřítele, úporně se bránit, dovedně překonávat zamořené prostory a závaly, včas měnit prostory rozmístění vojsk a míst velení k jejich vyvedení z pod úderu nepřítele.

Zkušenosti z minulé války a praxe cvičení svědčí o tom, že neúčinnějšími metodami řízení v průběhu bojové činnosti jsou jednak osobní pozorování bojiště na nejdůležitějších směrech a v nejdůležitějším období operace, jednak použití soudobých technických prostředků k přímým hovorům s podřízenými. Pružné skloubení těchto dalších metod řízení umožňuje velitelům a štábům úspěšně plnit úkoly spojené s velením vojskům v podmínkách kritického nedostatku času.

Z vysokých požadavků na velení vojskům nálehavě vyplývá otázka dalšího zdokonalování forem a metod operační přípravy velitelů, generálů a důstojníků polních velení.

Stav bojové pohotovosti ve značné míře závisí na úrovni velení vojskům, zejména na schopnosti velitelů dovedně řídit podřízené jednotky a útvary, na jejich delší operačně taktické předvídavosti, reálnosti zámyslů a plánů, na umění pružně a mobilně vést manévr silami a prostředky.

Všechny tyto kvality nezískávají velitelé, důstojníci štábu a političtí pracovníci sami od sebe. Jsou výsledkem úporné práce, tvůrčí aktivity a novátorství, soustavných a cílevědomých nácviků.

Živá organizační práce bezprostředně u vojsk a v terénu byla vždy a nadále zůstává hlavní a neúčelnější metodou činnosti velitelů, politických orgánů a štábů ve všech obdobích přípravy a vedení bojové činnosti.

Proto se musíme učit umění vést vojskům a nejdůležitějšímu prvku velení — organizační práci již nyní v míru. K tomu je nutné hluboce studovat zkušenosti z Velké vlastenecké války, podmínky a charakter přípravy a vedení soudobých operací. Bojové zkušenosti z minulé války zůstávají v mnoha směrech dobrým orientačním bodem při dalším zdokonalování velitelského mistrovství mladých vojenských kádří.

Ke zdokonalování polní přípravy vojsk a štábů používáme různých forem cvičení. Nejdůležitější jsou polní příprava, taktická cvičení, štábní nácviky, válečné hry, štábní, velitelsko-štábní a speciální cvičení a manévry. Nejúčinnější formou přípravy velitelů a štábů jsou bezesporu operačně taktická cvičení v terénu, zvláště dvoustranná. Jejich cílem je společná příprava velitelských kádří, štábů a vojsk na bojovou činnost v podmínkách blízkých bojové situací. Operačně taktická cvičení a manévry umožňují všem cvičícím zdokonalit vlastní znalosti z praxe, reálně si představit a procítit bojovou situaci, orientovat se v ní, chápat ji a využít k dosažení cílů operace.

Pro velitelský sbor a štáby jsou operačně taktická cvičení nejen neúčinnější formou přípravy, školou soudobých návyků a získávání praktických zkušeností v procesu velení vojskům. Mají důležitou úlohu v přípravě generálů a důstojníků při zkvalitňování organizační práce v rámci přípravy vojsk k bojové činnosti, k jejich účinnému řízení v průběhu plnění bojových úkolů.

Organizační činnost velitele fronty (armády), jeho štábu, generálů a důstojníků polního velení v celku přímo u vojsk nesmí být omezena jen na práci v období plánování operace a organizace bojové činnosti.

V průběhu útočné operace, v její nekritičtější době, velitel a hlavní funkcionáři polního velení musí častěji než tomu bylo v minulé válce vyjíždět k vojskům, zvláště při zahájení operace, zasažení druhého sledu a záloh do sražení, k upřesnění nebo stanovení nových úkolů v souvislosti se změnou situace, k organizaci odražení protiúderu značných sil nepřítele, upřesnění otázek součinnosti a k plnění jiných úkolů.

V dynamice bojové činnosti je velitel povinen neustále hodnotit činnost vojsk stran, včas upravovat dříve přijaté rozhodnutí (někdy je i zásadně změnit) a náročně je uvádět do života.

Zkušenosti z organizace a konání společných opatření bojové přípravy útvárů a jednotek spojeneckých armád

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora B. E. Gajdukova, uveřejněný v „Informačním sborníku Štábu spojených ozbrojených sil států — účastníků Varšavské smlouvy, čís. 17/1979.

Nezbytnost přípravy útvarů a jednotek k vedení aktivní, rozhodné a vysoce manévrové bojové činnosti s dovedným využitím bojových možností všech druhů výzbroje a bojové techniky, s vysokým ideovým přesvědčením, odolností a fyzickou vytrvalostí vojáků, značně zvyšuje požadavky na velitele, politické a inženýrsko-technické kádry spojeneckých armád.

Komunistické a dělnické strany věnují péči neustálému zvyšování bojové pohotovosti spojeneckých armád a spojených ozbrojených sil, jejich vybavení soudobými druhy výzbroje a bojové techniky, zvyšování kvality výcviku a výchovy vojáků a zavádění pokrokových forem a metod do praxe bojové přípravy.

Významné místo při plnění těchto úkolů mají společná opatření spojeneckých armád. K těmto opatřením patří především různá společná cvičení k přípravě štábů a vojsk, která řídí velení Spojených ozbrojených sil a národní velení, dále nácviky, shromáždění a porady vedoucích funkcionářů bratrských armád, bojové použití raket a bojové střelby útvarů a jednotek vojsk PVO spojeneckých států ve výcvikových prostorech SSSR atd.

V bojové spolupráci v průběhu posledních let nabývají na stále větších rozměrech společná opatření při přípravě útva-

rů, ale zvláště jednotek různých druhů vojsk a speciálních vojsk, uskutečňovaná podle plánů dvoustranné spolupráce mezi armádami.

Na základě dvoustranných dohod mezi ministerstvy obrany spojeneckých států jsou rozpracovávány pětileté a roční plány společných opatření v bojové přípravě útvarů a jednotek, které po vzájemném projednání a sladění na generálních (hlavních) štábech získávají charakter plánovaných opatření pro vojska, která se jich zúčastní.

Tyto plány zpravidla obsahují stanovené cíle a předpokládají konání společných taktických (takticko-speciálních) cvičení, nácviku, skupinových zaměstnání, společných soustředění ve výcvikových prostorech a dále vzájemné využívání střelnic, speciálních výcvikových objektů a vybavení.

Kromě toho plány předpokládají společná opatření mezi útvary a jednotkami spojeneckých armád, dislokovaných v jedné nebo blízkých posádkách, opatření k internacionální výchově vojáků atd.

Významnou úlohu při upevňování bojového přátelství mají společná taktická (takticko-speciální) cvičení, zaměstnání a nácviky. Při plnění společných úkolů v jejich průběhu se vojáci bratrských armád

navzájem poznávají, učí se umění soudobého boje, více si uvědomují svoji internacionální povinnost, jsou více proniknuti pouty přátelství a vzájemné úcty. Současně tato cvičení (zaměstnání, nácviky) zvyšují bojovou připravenost vojsk, přípravu velitelů a štábů k vedení bojové činnosti společným úsilím sil a prostředků různých národních příslušností.

Důležitý význam v těchto otázkách mělo rozšíření rozsahu společných taktických cvičení, tj. od divizních až po rotní. To značně zlepšilo přímé kontakty nižších velitelských stupňů a vojáků v celku.

Od roku 1975 plánuje Štáb spojených ozbrojených sil konání společných plukovních taktických cvičení, včetně cvičení s bojovou střelbou.

Společná plukovní taktická cvičení s bojovou střelbou na střelnicích jiných armád se konala poprvé v roce 1975. Dokázala rostoucí bojové mistrovství velitelů, dovednost organizovat součinnost a spolehlivě řídit palbu a manévr v situaci, co nejvíce přiblížené k bojové.

Konání společných cvičení předcházela velká organizátorská práce příslušných národních velení při přípravě vojáků, velitelů všech stupňů, techniky a výzbroje a při organizaci materiálně technického zabezpečení.

Pro přípravu a uskutečnění takových výcvikových opatření a sladování všech otázek, které se přitom vyskytovaly, byly vytvářeny smíšené řídicí skupiny z představitelů spojeneckých armád — účastníků cvičení.

V průběhu cvičení byla zpravidla organizována pracovní setkání různých kategorií cvičících ke sladění otázek součinnosti a upevnění bojového přátelství.

Nejvíce rozšířenou formou spolupráce v otázkách bojové přípravy mezi spojeneckými armádami, a to jak co do množství společných opatření, tak co do jejich různorodosti a bezprostřednosti styků vojáků, jsou společná taktická cvičení (zaměstnání a nácviky) rot (baterií) druhů vojsk a speciálních vojsk.

Tato cvičení a zaměstnání řídí jeden z velitelů praporů nebo rot aktivní účasti důstojníků druhé spojenecké armády.

Pro společná taktická cvičení (zaměstnání) je charakteristická vysoká úroveň bojové přípravy zúčastněných útvarů a jednotek. To napomohlo dosažení stanovených učebních cílů.

Tato opatření se osvědčila a přispěla ke zdokonalení organizace a metodiky taktické přípravy, získání jednotných názorů na tyto otázky výcviku a výchovy vojáků, napomohla zlepšení polní vycvi-

čenosti útvarů a jednotek, růstu politické uvědomělosti vojáků, prohloubení internacionálních svazků a upevnění bratrství ve zbraní mezi vojáky spojeneckých armád.

Při rozšiřování spolupráce v oblasti bojové přípravy jednotek a útvarů mají podstatný význam společná soustředění ve výcvikových prostorech. V jejich průběhu dochází k výměně zkušeností z výcviku a výchovy vojáků, k formování a prohlubování pout přátelství a bratrství ve zbraní, ke zvýšení odpovědnosti a vědomí internacionální povinnosti za obranu vlasti a celého socialistického společenství.

V podmínkách společného života a výcviku získává smysl bratrství konkrétní výraz a má určitý obsah.

V posledních letech byla ve spojeneckých armádách organizována a uskutečněna různá společná soustředění jednotek ve výcvikových prostorech, která se lišila svými obsahem, zaměřením, množstvím zúčastněných jednotek a jejich příslušností.

Mezi nejdůležitější patřila třicetidenní soustředění tankových a motostřeleckých jednotek. Jejich cílem byl společný výcvik, politickovychovná a kulturně masová práce. Dále to byla osmidenní soustředění nejlepších jednotek druhů vojsk, jejichž cílem byla výměna zkušeností z organizace provozu a oprav bojové techniky a plánování kulturně politických opatření.

Za tím účelem byly budovány prostory, které zabezpečovaly organizaci a konání zaměstnání bojové přípravy, politickovychovných opatření a životní podmínky vojáků. Na soustředěních byly vytvářeny kombinované prapory, jejichž jednotky plnily úkoly zaměstnání podle společného rozvrhu. Velení společných soustředění ve výcvikových prostorech bylo vytvářeno z národních armád, u které bylo soustředění uskutečněno.

Na období soustředění byl zpracován speciální program, který předpokládal politické školení, taktická zaměstnání, palebná, speciální a pořadová zaměstnání, tělesnou přípravu a řízení vozidel.

Na těchto soustředěních měly velký význam různé závody a soutěže mezi vojáky spojeneckých armád zaměřené k dohadování norem, k výměně zkušeností z bojové přípravy a výchovy vojáků.

Organizovali jsme ukázková zaměstnání s technikou k plnění jednotlivých cvičení výcvikového plánu.

Program třicetidenních shromáždění většinou předpokládal:

— 2—3 dny na řešení organizačních otázek rozmístění jednotek ve společném táboře,

— 20—22 dny na zaměstnání (výcvik),

— 2—3 dny na kulturně masová opatření,

— 2—4 dny — záloha velení shromáždění na údržbu techniky, strážní služby a plnění dalších úkolů.

Na osmidených shromážděních bylo vyčleněno na bojovou přípravu jen 4 až 5 dnů, což plně nezabezpečovalo dosažení cílů ve výměně zkušeností z organizace údržby a oprav bojové techniky.

Tvůrčí rozvíjení forem výcviku na soustředěních umožňovalo přechod od výcviku v národních skupinách k výcviku v kombinovaných skupinách a v dalším i ke společným praktickým zaměstnáním jednotek.

Společná soustředění ve výcvikových prostorech mají bezpochyby velký politický vliv na vojáky, jsou dobrou školou vlastenecké a internacionální výchovy, probíhají v duchu přátelství a tvůrčí činnosti, vzájemné pomoci a zanechávají hluboké vzpomínky u vojáků bratrských armád. Politický vliv soustředění se neomezuje jen na období jejich konání. Po skončení soustředění a návratu vojáků ke svým útvarům jsou účastníci svéráznými nositeli internacionalismu, který získali za dobu pobytu ve společném výcvikovém prostoru. Získané návyky a znalosti, pocit přátelství a vzájemného chápání jsou rozšiřovány mezi vojáky a tak ovlivňují ještě větší množství vojáků. Jednotky, které se zúčastnily soustředění, jsou nositeli pokrokových zkušeností a zpravidla dosahují nejlepších výsledků v bojové přípravě a ve vojenské kázni.

Nejvýhodnější organizace a neúspornější z hlediska materiálních prostředků je spolupráce mezi útvary a jednotkami spojeneckých armád, dislokovaných v jedné nebo blízko sebe rozmístěných posádkách. Tam se nejlépe vytváří prostředí bezprostřední a denní součinnosti v otázkách bojové přípravy a internacionální výchovy vojáků. Otázky společného zájmu se zpravidla včas koordinují mezi oběma stranami a vyjadřují se v příslušných plánech a rozvrzích zaměstnání. Společná opatření se uskutečňují v posádkách s využitím všech výcvikových objektů, bojové techniky, učeben, různých sportovních, kulturních a pro život nutných zařízení. To umožňuje, kromě dříve uvedených forem spolupráce, seznamovat vojáky s bojovou technikou a výzbrojí jiné spojenecké armády, zvláště v období přeobrazení útvarů, vyměňovat zkušenosti z obsluhy zbraní a plnění různých norem. V širokém měřítku jsou organizovány společné a vojenskopraktické soutěže.

Výměna lektorů, filmu, společné informace, porady a rozpravy umožňují jednotlivým kategoriím vojáků hlouběji poznat bojové přátele, dělit se s nimi se vším novým, pokrokovým, zpřístupnit všem spojeneckým vojskům nejlepší výsledky z praxe výcviku a výchovy vojáků.

Důležitou formou spolupráce útvarů a jednotek spojeneckých armád v oblasti bojové přípravy je vzájemné využívání střelnice a výcvikových objektů.

Vzájemné využívání střelnice mezi útvary a jednotkami Sovětské armády (skupin vojsk) a spojeneckých armád se uskutečňuje systematicky a bezplatně na základě vzájemného dohovoru mezi veliteli vojenských okruhů (správy MNO) a skupinami vojsk Sovětské armády a vyjadřuje se v ročních plánech bojové přípravy.

Střelnice (výcvikové prostory) se využívají hlavně na taktická cvičení, bojové střelby a jiná opatření, která ztěžují nebo neumožňují jejich konání na vlastních střelnicích (v prostorech). Svazky a útvary přitom plně využívají všechny objekty a zařízení, které jsou na střelnicích (v prostorech).

Složitější charakter má spolupráce ve formě vzájemného využívání střelnice (výcvikových středisek), které jsou na území jiných spojeneckých států. Jako příklad této spolupráce může sloužit vzájemné využívání výcvikových středisek (prostorů) Polskou armádou a ČSLA k výcviku v horském a rovinatém terénu.

Taková praxe umožňuje cvičit jednotky k činnosti v různých terénních podmínkách bez nutnosti budovat a vybavovat výcvikové materiální základny potřebnými objekty v každé armádě.

Spojenecké armády, v souladu s dvoustrannými protokoly, plně zabezpečují v určených výcvikových střediscích (prostorech) pobyt jednotek jiných armád a předeávají k jejich používání objekty výcvikové základny a bojovou techniku; zabezpečují potřebné materiální a technické prostředky i zdravotnickou péči. K přepravám vojsk využívají stejné prostředky železniční dopravy, protože střídání na střelnicích (v prostorech) se uskutečňuje ve stejné době.

Taková forma spolupráce značně rozšiřuje možnosti bojové přípravy vojsk bratrských armád, napomáhá kvalitativnímu polního výcviku vojsk a upevňování bojového přátelství, umožňuje hospodárně využívat sil a prostředků k vybudování potřebné výcvikové materiální základny.

V období konání všech společných opatření v bojové přípravě je věnována

zvláštní pozornost organizací a uskutečňování politickovýchovné práce. Hlavní obsah směřoval k rozšíření a prohloubení znalostí vojáků o životě bratrských národů spojeneckých států, a jejich úspěších ve výstavbě komunismu a socialismu a o úloze a významu organizace Varšavské smlouvy. Na základě těchto znalostí se formovaly u vojáků vysoké vlastenecké a internacionální kvality, dále se upevňovaly a rozvíjely přátelské svazky. K tomu byly využívány společné tematické večery, kvízy, přednášky a besedy, exkurze na místa bojů sovětských a bratrských armád v letech druhé světové války, smuteční shromáždění na hřbitovech padlých hrdinů, setkání s pracujícími v průmyslových závodech, setkání s národní mládeží, společné koncerty umělecké tvořivosti a jiné formy politické výchovy vojáků.

Všechna tato opatření měla značný politický vliv na vojáky a byla dobrou školou vlastenecké a internacionální výchovy. Je to zvláště důležité také proto, že jejich politické působení se neomezuje jen na období konání společných opatření. To napomáhá formovat u každého vojáka vysoké morální kvality, které jsou

tak nezbytné pro úspěšné plnění úkolů komunistické výstavby a boje s buržoazní ideologií.

Společná opatření v bojové přípravě útvarů a jednotek spojeneckých armád jsou systematická a konají se na vysoké organizačně metodické úrovni se zapojením velkého množství vojáků. Zvyšují kvalitu a účinnost bojové přípravy, napomáhají rozpracovávat nejučelnější způsoby zacházení se zbraněmi, přispívají ke zkvalitňování metodiky výcviku a výchovy vojáků.

Používané formy a způsoby bojové spolupráce v rámci společných opatření napomáhají zvyšovat polní výcvik vojsk, plnit bojové úkoly útvarů a jednotek různé národní příslušnosti v těsné součinnosti, prohlubovat vysoké morálně bojové kvality a dále upevňovat přátelství, bojovou spolupráci a internacionální pouta.

Další rozšíření spolupráce v bojové přípravě na nižších vojenských stupních bude přispívat ke zvyšování bojeschopnosti spojeneckých vojsk, prohlubování a rozvíjení jejich internacionálních svazků a upevňování obranné síly Spojených ozbrojených sil v celku.

různé

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

Podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc.

Tento článek doplňuje na základě připomínek a námětů čtenářů již vyšlý seriál článků k otázkám vojenské terminologie ze všech oblastí vojenského umění.

Armáda

— obecné označení pro část ozbrojených sil státu,

— zkrácený termín pro operační svaz jednoho druhu ozbrojených sil, který se skládá z několika svazků různých druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, určený zpravidla k vedení operací.

Bojové úsilí

vyjadřuje bojovou činnost vojsk, která se váže na určitý směr, objekt nebo prostor, kde vojska působí hlavními silami a prostředky. Za útoku se bojové úsilí uskutečňuje převahou palby, sil a prostředků na směr hlavního úderu, v obraně se soustřeďují do prostoru hlavního úsilí.

Čelní úder

je formou útočného manévru vojsk; spočívá ve vedení čelního manévru a přechodu k roztržnému čelnímu úderu proti nepřátelskému uskupení. Uskutečňuje se zpravidla v situaci, kdy nepřítel nemá odkryté boky a ve směru úderu je ničen jadernými zbraněmi.

Demonstrační činnost

— souhrn opatření výhružného charakteru, uskutečňovaných s cílem vyvíjet na nepřítele záměrný nátlak,

— bojová činnost vojsk na druhém směru vedená s cílem oklamat nepřítele a odvrátit jeho pozornost od skutečné činnosti na směr hlavního úderu nebo skutečnou činnost zamaskovat, popřípadě nepřítele vyprovokovat k činnosti s cílem získat o něm zprávy.

Doba pohotovosti

astronomicky nebo operačně vymezený čas (den, hodina), ke kterému mají být vojska (štáby) připravena k zahájení stanovené činnosti. Doba pohotovosti se podřízeným udává v bojových rozkazech nebo nařízeních velitelů.

Druh boje

označení pro jednu ze základních částí vševojenského boje, která vyplynula z jeho klasifikace. Podle cíle boje se vševojenský boj dělí na útočný boj, obranný boj a odchod.

Druhý směr

pás terénu, na kterém vedou útočnou činnost vojska menší částí sil operačního svazu (svazku, útvaru) s cílem vytvořit podmínky k dosažení úspěchu na směru hlavního úderu.

Hlavní úder

v útočné operaci (boji) rozhodující úsilí hlavního uskupení vojsk, vedené ve stanoveném čase na zvoleném směru, který umožňuje co nejdříve a co nejrozhodněji zničit hlavní nepřátelské uskupení, jehož zničení v rozhodující míře zabezpečí úspěšné splnění stanoveného operačního (bojového) úkolu.

Hloubka bližšího úkolu

prostorově vymezená vzdálenost mezi čarou dotyku v době zahájení útočné operace (boje) a stanovenou čarou bližšího úkolu.

Hloubka dalšího úkolu

prostorově vymezená vzdálenost mezi stanovenou čarou bližšího úkolu a čarou, kterou mají vojska dosáhnout na konci útočné operace nebo jako další úkol.

Hloubka obrany

vzdálenost v metrech (km) mezi předním okrajem a zádi zaujatého (plánovaného) obranného rajónu, úseku nebo pásma svazku nebo operačního svazu. Zadní hranici obrany tvoří záď prostorů, určených k obraně druhému sledu (zálohám).

Krycí vojska

souhrnný název pro útvary a jednotky vyčleněné pro krytí hlavních sil při jejich vyjití z boje (odpoutání od nepřítele, odchodu) nebo při jejich soustřeďování.

Manévrovost vojsk

schopnost útvarů, svazků a bojové techniky organizované a rychle se přesunout, měnit uspořádání svých bojových (operačních) sestav a přenášet úsilí na směry, kde se rozhoduje o úspěchu boje (operace), jakož i vést překvapivé a zdrčující úder s cílem co nejúplněji využít účinků jaderných úderů k úplnému zničení nepřítele.

Nástupní prostor

území určené a používané jako základna pro rozvinutí bojové činnosti jak agresivním státem (koalicí států) při napadení druhého státu (koalice států), tak i obráncem pro přípravu a uskutečnění odvety proti agresorům.

Nepřetržitost vedení bojové činnosti

jeden z principů vojenského umění. Spočívá v tom, že vojska vedou bojovou činnost ve dne i v noci, v příznivých i nepříznivých podmínkách terénu a počasí, v každé roční době, bez operačních přestávek až do úplného zničení nebo kapitulace nepřítele.

Obejití

forma útočného manévru vojsky; spočívá ve vedení hlubšího bočního manévru a v přechodu k úderu do jednoho nebo obou boků a týlu nepřítele (jednostranné, oboustranné obejití). Uskutečňuje se v taktické (operační) součinnosti s vojsky, která útočí čelně.

Obchvat

forma útočného manévru vojsk; spočívá ve vedení bočního manévru a v přechodu k úderu do jednoho nebo obou boků (jednostranný, oboustranný obchvat) a nejbližšího týlu nepřítele. Uskutečňuje se v palebné a taktické součinnosti s vojsky, která útočí čelně.

Objekt operačního významu

místní předmět, stavba nebo zařízení politického, vojenského nebo hospodářského významu, jehož ovládnutí, blokování, zničení nebo zatarasení rozhodujícím způsobem ovlivní časově i prostorově průběh, popřípadě i výsledek operace.

Obranný systém

jednak účelně organizovaný způsob vnitřního uspořádání obrany podle zámyslu, jednak souhrn opatření k budování obrany a využití sil a prostředků vševojenské armády v obranné operaci. Zahrnuje uskupení sil a prostředků, způsoby jejich využití, systém paleb a ženijní úpravu terénu.

Operačně taktický svazek

organizační celek, který má zpravidla stálou organizační strukturu, určený k plnění operačně taktických úkolů. K operačně taktickým svazkům patří armádní sbor, výsadková divize.

Operační obklíčení

forma obklíčení nepřátelských sil operačního významu, kdy vlastní vojska pronikla do týlu nepřítele a odřízla ho od sousedů. Obklíčený prostor není pod palbou dělostřelectva vlastních vojsk, což umožňuje obklíčenému nepřátelskému uskupení vojsk manévrovat.

Operační přeskupení

přeskupení vojsk v operačním měřítku v rámci operačního nebo operačně strategického svazu.

Operační (bojové) složení

skutečný stav operačního svazu, svazku, útvaru, který zahrnuje organické síly a prostředky, jakož i jejich posilové prostředky přidělené nadřízeným velitelem ke splnění bojového (operačního) úkolu. Je určeno tabulkami počtů, avšak může se měnit podle rozhodnutí nadřízeného velitele tak, aby bylo co nejlépe zabezpečeno splnění stanoveného úkolu. Propočty operačního (bojového) složení vojsk se připravují v taktickém, operačním a strategickém měřítku.

Jako taktické kalkulační jednotky se zpravidla používá prapor (oddíl), rota speciálních vojsk, letka, na operačním (strategickém) stupni divize, samostatná brigáda nebo pluk druhu vojska, speciálního vojska (druhu ozbrojených sil).

Pásmo přesunu

pás terénu vymezený do šířky a do hloubky, určený k přesunu.

Pohotovost

stav, kdy součást nebo jednotlivci jsou po všech stránkách plně schopni a připraveni začít ihned plnit stanovený úkol.

Pohotovost k obraně

stav, kdy součásti zaujmou bojovou (operační) sestavu v obraně v určených prostorech, ženijně je upraví a dosáhnou pohotovosti palebného systému. Stanoví se zpravidla jako časová lhůta.

Pohotovost k útoku

stav, kdy vojska (jednotky, útvary, svazky) jsou všestranně připravena zahájit ihned útok.

Pohotovost palebného systému

jeden z prvků pohotovosti k obraně. Je určen dobou, kdy tanky, bojová vozidla pěchoty, obrněné transportéry, děla nebo

jiné palebné prostředky zaujmou palebná stanoviště, postavení, připraví prvky pro střelbu a přísunou munici až ke zbrani.

Pohyblivost vojsk

nejdůležitější ukazatel mobilnosti vojsk. Vyjadřuje způsobilost vojsk k rychlému přemístění jak do zahájení boje (operace), tak i v jeho průběhu.

Pochodová osa

směr, na kterém se vojska přesunují z jednoho místa na druhé. Určuje se buď postupným výčtem terénních předmětů nebo stanovením azimutu při pochodu mimo komunikace.

Pochodové pásmo

pás terénu vymezený do šířky a do hloubky k pochodu. Obvykle se stanoví taktickým svazkům a operačním svazům.

Pochodové tempo

rychlost pochodu, kterou dosahuje pochodový proud průměrně v kilometrech za hodinu, včetně doby strávené na zastávkách.

Posilové prostředky

jednotky, útvary nebo svazky jakéhokoliv druhu vojska nebo speciálního vojska, kterými nadřízený velitel posiluje na určitou dobu podřízené součásti pro splnění úkolů v boji nebo operaci. Posilové prostředky podle stupně a rozsahu dočasné podřízenosti mohou plnit úkoly jako přidělené, podpůrné nebo přibrané prostředky.

Přidělené prostředky

druh posilových prostředků, které dočasně přecházejí podle rozhodnutí nadřízeného velitele do plné podřízenosti jiného velitele na dobu plnění stanoveného bojového (operačního) úkolu. Na tuto dobu se vyjímají z podřízenosti svých nejbližších organických nadřízených a plní výhradně úkoly velitele, jemuž byly přiděleny. Podle situace může i přidělená součást zůstat v některých otázkách týlového zabezpečení trvale v péči svého organického velitele.

Podpůrné prostředky

druh posilových prostředků, které podle rozhodnutí nadřízeného velitele plní ve stanovené době jak úkoly toho velitele, tak i velitele, jemuž byly určeny k podpoře při plnění bojového (operačního) úkolu.

Přibrané prostředky

druh posilových prostředků, které podle rozhodnutí nadřízeného velitele se dočasně odebírají útvarům nebo svazkům ve druhém sledu (záloze) nebo svazkům, které bojují na druhých směrech, a určují se k zesílení palby nebo jiných bojových možností taktických svazků a útvarů prvního sledu na směru hlavního úderu.

Prostor operační činnosti

vymezená část válčiště, v níž jsou rozmístěny, plánují nebo vedou operaci operační nebo operačně strategické svazy.

Prostor odpočinku

vymezená část území s dostatkem přirozených úkrytů, k ochraně proti zbraním hromadného ničení a jiných prostředků, s výhodnými podmínkami pro maskování vojsk i dostatkem vodních zdrojů, ve kterém vojska po denním či nočním přesunu odpočívají a připravují se k další činnosti.

Přechod vodní překážky

převod operace svazu, taktického svazku, útvaru nebo jednotky z jednoho břehu vodní překážky na druhý, bez bojové činnosti hlavních sil daného stupně.

Překonání vodní překážky

druh útoku, jehož charakteristickým znakem je překonat vodní překážku bráněnou nepřítelem, zmocnit se bojem v co nejkratší době předmostí na protilehlém břehu a vysoce organizovanou bojovou činností všech druhů vojsk, speciálních vojsk, zvláště ženijního vojska zabezpečit přepravu hlavních sil a jejich zasažení do sražení (boje) k nepřetržitému a rozhodnému rozvíjení útoku do hloubky.

Rozptýlení vojsk

jeden z nejdůležitějších principů vševojskového boje, který tvoří dialektickou jednotu s principem soustředění vojsk na rozhodující směr.

Rozptýlení vojsk znamená jejich rozčlenění do šířky a hloubky tak, aby bylo zabezpečeno jejich rychlé rozvinutí k plnění bojového úkolu a poskytovalo menší zranitelnost jadernými údery, údery letectva a palbou dělostřelectva nepřítele. V závislosti na rozsahu může být strategické, operační nebo taktické rozptýlení vojsk.

Rozvinutí ozbrojených sil (vojsk)

— vytvoření potřebného uskupení pozemního vojska, vojenského letectva a

prostředků vojska protivzdušné obrany státu k vedení ozbrojeného zápasu,

— činnost operačního svazu při přechodu ze soustředění do operační sestavy k vedení operace,

— mobilizační opatření k vytvoření operačních svazů nebo k rozvinutí svazků a útvarů do silnějších celků,

— zaujetí prostorů vojsk na směrech jejich předpokládaného operačního (bojového) použití,

— činnost vojsk při přechodu z pochodové do předbojové a bojové (operační) sestavy, která zabezpečuje organizované zahájení boje (operace).

V závislosti na rozsahu rozvinutí ozbrojených sil (vojsk) rozeznáváme rozvinutí strategická, operační nebo taktická.

Samostatný směr

taktický nebo operační směr, na němž je bojová činnost vojsk vedena (plánována) bez přímé palebné součinnosti se sousedy, popřípadě i za omezené taktické součinnosti.

Shromaždiště

prostor nebo místo, v němž se soustřeďují vojska, bojová technika, materiál apod. za nejrůznějšími účely. Rozeznáváme shromaždiště vojsk, shromaždiště poškozené techniky, zajatců, kořistního materiálu aj.

Složky ozbrojených sil

hlavní části ozbrojených sil státu, schopné samostatně nebo v součinnosti s dalšími částmi plnit úkoly při obraně a ochraně státu před vnějšími i vnitřními nepřáteli. Základními složkami ozbrojených sil státu je vojsko, ozbrojené a ochranné sbory.

Soustředění vojsk

organizovaný společný pobyt vojsk spojený s přípravou k plnění určitého bojového (operačního) úkolu nebo se shromažďením po splnění stanoveného úkolu.

Svaz

obecné označení pro velký vojenský celek jednoho druhu ozbrojených sil nestálého organizačního složení, určený k vedení operací.

Taktické obklíčení

forma obklíčení taktického uskupení nepřítele, při níž je vytvořena taková situace, kdy celý prostor obklíčeného uskupení nepřítele je pod palbou dělostřelectva

tva, obkličující jednotky, útvary jsou ve vzájemném palebném styku zbraní přímé střelby a mají taktickou součinnost; tím je obkličován nepřítel zbaven volnosti manévru.

Taktický svazek

základní taktický celek motostřeleckého, tankového a výsadkového vojska, který má stálou organizační strukturu, určený k plnění taktických úkolů. K taktickým svazkům patří motostřelecká, tanková divize apod.

Tempo přesunu

poměr vzdálenosti, kterou vojska na přesunu překonala, k času, za který byla vzdálenost překonána. Vyjadřuje se v kilometrech za hodinu nebo za den.

Uspořádání obrany

způsob (struktura) prostorového rozmístění sil a prostředků, jejich uskupení a rozdělení v souladu s jejich úlohou v obraně v rámci zámyslu vedení operace (boje) spolu se systémy jaderných úderů a paleb, způsobem členění úpravy terénu a prostorovým členěním ženižně vybudovaných zařízení.

Válečná činnost

souhrn koordinovaných opatření a akcí válčících států k splnění stanovených politických a vojenských cílů války jak na frontě, tak i v zápolí.

Vodní překážka

přírodní nebo umělé uzpůsobení terénu s využitím vody (řeka, jezero, průliv, průplav, kanál, liman, přehrada, rybník apod.), které výrazně působí svou geografickou polohou a vlivem na průběh operace (boje), znemožňuje, znesnadňuje nebo zpomaluje bojovou činnost vojsk a vyžaduje uskutečnění zvláštních opatření.

Hlavními charakteristickými znaky vodní překážky jsou její šířka a hloubka, rychlost a směr proudu, charakter dna a břehů, výška a příkrost břehů a druh jejich porostu.

Vojenská síla státu

souhrn sil a prostředků s určitou strukturou, který vyjadřuje maximální stupeň připravenosti (schopnosti) státu vést válku proti jinému státu nebo státům, při vynaložení všech materiálních a duchovních sil společnosti. Vojenská síla státu předurčuje do značné míry i charakter války a způsob vedení ozbrojeného zápasu. V širším slova smyslu je komplexem ekonomických, vojenskovědeckých a ideologických činitelů.

Vojenská síla zahrnuje tyto základní složky: ekonomický potenciál státu (válečně ekonomický potenciál státu), vědeckotechnický potenciál státu, morálně politický potenciál státu, vojenský potenciál státu a potenciál civilní obrany.

Vystřídání vojsk

druh manévru vojsky používaný s cílem poskytnout vojskům nutný odpočinek, možnost obnovení bojové schopnosti, doplnění osobami, materiálem a bojovou technikou. Může být používáno jak v obranném tak i v útočném boji.

Zákony války

určité, nutné vnitřní souvislosti a vzájemné podmíněnosti jevů války. Zákony války vyjadřují podstatné vnitřní souvislosti války a politiky, závislost průběhu a výsledku války na poměru hospodářských, vědeckých, morálně politických a vojenských sil válčících států, koalicí, případně tříd, a na charakteru jejich politických cílů.

Zákony ozbrojeného zápasu

vyjadřují podstatu, vnitřní souvislost objektivních jevů ozbrojeného zápasu. Zákony ozbrojeného zápasu určují a napomáhají stanovit principy ozbrojeného zápasu. Zákony zjišťují existenci objektivních, podstatných, nutných, stálých souvislostí mezi jeho jevy nebo uvnitř těchto jevů, ukazují cestu k dosažení vítězství, zaměření činnosti vojsk a způsoby jejich politického a vojenského řízení.

СОДЕРЖАНИЕ

Подполковник Олдриж Малер, кандидат философских наук, доцент

К борьбе за ослабление военного напряжения 3

Автор разбирает теоретические основы международной политики социалистических государств и основные требования к ослаблению военного напряжения. Он объясняет указанную проблематику в согласии с руководящими документами ЧНА и итогами 15-го пленума ЦК КПЧ.

Подполковник Станислав Ганчил

За тесную связь идеологической работы с жизнью общества и с этим связан- ные задачи армии 9

Автор, используя основные документы руководства ЧНА, рассматривает как вопросы содержания, так и методический подход идеологической работы. Он подчеркивает критерии ее действия и значительную роль руководящих работников. Для этого автор использует итоги 15-го пленума ЦК КПЧ.

Подполковник Станислав Потужник

Партийно-политическая работа в подготовке и в ходе тактических учений . . 13

Автор показывает зависимость форм и методов партийно-политической работы от видов тактических и командно-штабных учений общевойсковых частей. Он разбирает роль командиров при организации и руководстве партийно-политической работой в подготовке и в ходе тактических учений.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Ярослав Яшек, кандидат военных наук, доцент

К характерным чертам первой наступательной операции 19

Автор рассматривает некоторые главные характерные черты первой наступательной операции общевойсковой армии, т.е. массовое применение ОМП, высокие темпы наступления, маневренность и внезапность, ведение боевых действий на отдельных направлениях и их непрерывность, внезапное изменение обстановки, а также постоянную угрозу применения ядерного оружия.

Подполковник Ярослав Йилек, кандидат военных наук, доцент

Решение командира – основа управления 26

Автор статьи объясняет содержание и методику работы при подготовке решения командира. Он обращает внимание на замысел действий, боевые задачи, организацию управления, методику подготовки решения и его оформление. Статья главным образом предназначена для молодых и новых командиров.

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук

Организация взаимодействия в тактическом звене 32

Автор сначала разбирает предпосылки, способствующие организации и постоянному поддержанию взаимодействия, а потом рассматривает обязанности командира дивизии (полка) при организации взаимодействия и последовательность его работы.

Подполковник Милош Пеликан, кандидат военных наук

Ведение разведки во встречном бою общевойскового соединения 38

Автор на основе устава Вшевойск-1-1, разбирает особенности организации и ведения разведки во встречном бою общевойскового соединения. Особое внимание он обращает на цели и задачу разведки, ее организацию и руководство, а также на ведение всех видов разведки.

Подполковник Честмир Йирсак, кандидат военных наук, доцент

Стрельба на реактивные установки батарей «ЛАРС 110 СФ» 45

Автор, исходя из характеристики и тактико-технических данных реактивных установок, разбирает условия для ведения огня по этим целям, расход боеприпасов, способ обстрела, а также способ ведения стрельбы на поражение.

Подполковник Антонин Поспишил

К организации ПВО на территории военного округа 52

Автор, с точки зрения ПВО в целом, разбирает основные задачи начальника ПВО военного округа и указывает перечень основных документов для руководства ПВО. Далее он рассматривает вопросы ПВО мобилизованных соединений, частей и войск прибывающих на территории военного округа, а также организацию ПВО тыловых частей и учреждений.

Генерал-майор Ладислав Стах

Диалектическая условность развития систем управления и систем связи . . 56

Автор разбирает основные требования, предъявляемые к управлению и тем самым к целой системе связи в оперативно-тактическом и тактическом звене управления. Он подчеркивает оперативность и непрерывность, устойчивость и надежность, скрытность управления войсками, а также дальнейшее совершенствование системы управления и связи.

Полковник Владимир Марек, кандидат военных наук

К технической защите железнодорожных коммуникаций на территории государства 64

Автор статьи разбирает основные задачи железнодорожного транспорта в операции, цели и задачи технической защиты железнодорожной сети в подготовительном периоде операции, а также в ее ходе.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Организаторская работа в войсках 69

Из опыта организации и проведения совместных мероприятий боевой подготовки частей подразделений союзных армий 75

ИНФОРМАЦИИ

Подполковник Бржетислав Яник, кандидат военных наук

Военная терминология 79

Автор объясняет некоторые термины из области военного искусства, которые дополняют уже опубликованные статьи.